

Tun (TaiArt)

ကျနော် သူပုန်ဖြစ်လာပုံ

The Making of a Rebel

How Burma made rebels where there had been none

ခွန်းခေ

THE MAKING OF A REBEL

By
Khuensai Jaiyen

Translated by
Sai Aung Win

Acknowledgement

This publication was part of a four-year research project “Drugs & (Dis)order: Building sustainable peacetime economies in the aftermath of war”, funded by the UK government’s Global Challenges Research Fund (GCRF).

This publication was written in Burmese by Khuensai Jaiyen who has also carefully reviewed and proofread this translation. We would like to thank him for his generosity in agreeing for this publication to be translated into English. This piece of work would not have been possible without Sai Aung Win who has translated the publication from Burmese to English. We also would like to thank Sao Harn Yawnghwe and Jao Jom Tai for their tireless assistance with the proofreading.

Finally, we would like to thank the GCRF Myanmar team for their guidance and comments during the development and review of this publication.

Drugs & (Dis)order

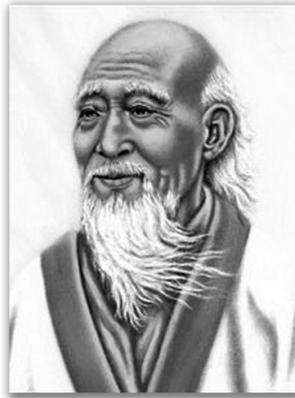
‘Drugs & (Dis)order: Building sustainable peacetime economies in the aftermath of war’ is a four-year research project generating new evidence on how to transform illicit drug economies into peace economies in Afghanistan, Colombia and Myanmar. It is an international consortium of internationally recognised organisations with unrivalled expertise in drugs, conflict, health and development. Led by SOAS, University of London, project partners are: Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), Alcis, Christian Aid, Kachinland Research Centre (KRC), London School of Hygiene and Tropical Medicine (LSHTM), Organization for Sustainable Development and Research (OSDR), Oxford’s School of Global and Area Studies (OSGA), PositiveNegatives, Shan Herald Agency for News (SHAN), Universidad de los Andes, and Universidad Nacional de Colombia.

This research was funded via UK Research and Innovation, as part of the Global Challenges Research Fund (GCRF). The views presented in this paper are those of the author(s) and do not necessarily represent the views of GCRF, the UK Government, or partner organisations.

Introduction

**“How does the sea become the king of all streams?
Because it lies lower than they!”**

Lao Zi, BC 6th century Chinese philosopher

As Lao Zi aptly said: A person who wants to lead others must be magnanimous and broad-minded. Only then can a great society and nation be established. (According to some Western research scholars, Lao Zi, incidentally, is not the name of an individual. It is the philosophy of the Shan races.)¹

Rebellions have emerged in Burma because the leaders of our country are not broad-minded enough. You, dear Readers, are now going to read about this. I am sharing my experiences for you to scrutinize, criticize and ponder over.

¹ Oliver Raenchen: Tai Ancient Philosophy. Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, Bangkok. 2011

Here, I would like to tell you about Senior-General Than Shwe's last visit to China. During the visit, a Chinese leader and one of the members of the Senior-General's entourage had a discussion about the Shan problem. It was an off-the-record discussion. A Chinese businessman who happened to be with them told me about it.

Burmese: The Shan are always causing us headaches. We'd be much obliged if you could advise us on this.

Chinese: If there are a hundred Shan in Burma, we have at least three or four hundred of them here. The Shan are people extremely easy to govern. We never have any problems at all with them. They don't cause us any problems because we don't create any problems for them either.

Not only the Chinese, but even the British imperialists, who invaded and colonized our country and lorded it over us, didn't have any problems. According to the report published by the Network for Democracy and Development (NDD) last year, there are 142 infantry battalions in the whole of Shan State. Even then, peace is a thing only to be dreamt of until now. The British kept peace and stability in the whole Shan State without much effort with only two infantry battalions.

This shows that the current leaders governing our country do not know how to be masters. They still do not have enough of the right attitude to govern others.

If we truly do not want the Union and national solidarity to disintegrate, and if we truly want to perpetuate our sovereignty, having a strong military alone is not enough. We need to have the right attitudes and suitable views. I want those concerned to know this. Hence the writing of this treatise.

Even the Noble Gautama Buddha said: "Accept my words only after careful scrutiny; don't accept them because you revere me."

As a nonentity compared to the Buddha, I think I do not have to specifically urge my readers to accept or reject my treatise only after careful scrutiny.

If our present and future leaders can, more or less, gain some lessons, this treatise would not have been written in vain.

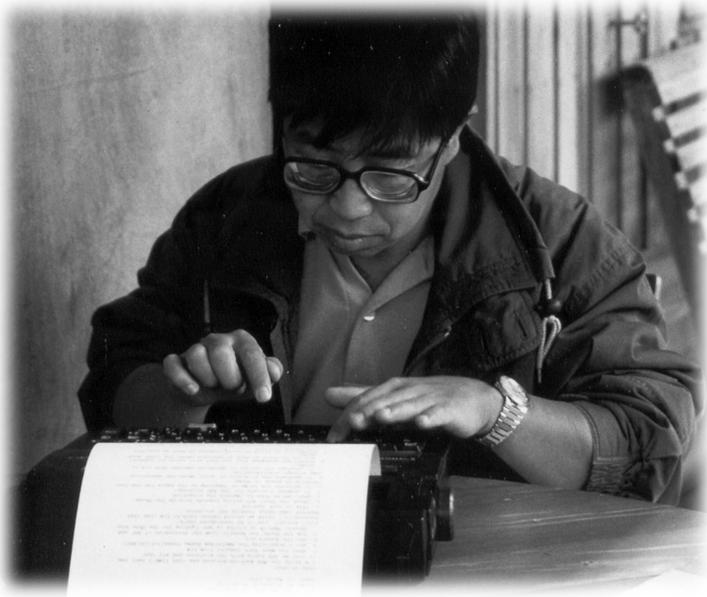
Special thanks are due to Burma Center for Ethnic Studies (BCES) for taking responsibility to publish this book*; to all the staff of the Shan Herald Agency for News (SHAN), for helping in every way; and to all the readers for reading this book.

Peace and prosperity to all !

Khuensai Jaiyen

4 August 2012

* The book was originally published in Burmese.

Profile of the Author

Name: Khuensai Jaiyen
Other names: Sai Win Oo; Richard
Date of Birth: 23 May 1948
Place of Birth: Manlong Village, Mongngaw
(in former Tawngpeng State
now Mongngaw sub-township)
Educational Qualification: 3rd year Chemistry, Mandalay Arts
and Science University
Occupation: Armed Struggle (Shan Resistance)
from 1969 to 1996
Address: Moo 1, Tambon Piang Luang,
Wiang Haeng District,
Chiang Mai Province, Thailand

From A Burmese Songwriter To A Shan Rebel

"Shan nationalism is the consequence of extreme
Burmese nationalism."

(Chao Tzang Yawnghwe, 1939-2004)

A Shan Boy In Burma

I spent my childhood in Burma Proper. This is how I arrived in Burma Proper and how I came to live in the Burman community:

I was born in Mongngaw, Tawngpeng State, four months after the Union of Burma gained independence from the British. Soon after my birth, the anti-feudal movements broke out in the whole of Shan State. My father and my uncles took part in the processions and demonstrations. My mother told me that she herself participated carrying me, a mere infant, in her arms.

The Sawbwas quickly put down the movements and arrested those involved. Many were killed and it was said that the Namtu River (the Dokhtawaddy River) became red with blood. My big uncle, my father's eldest brother, was among the arrested and his younger brothers, my father and my youngest uncle, had to flee Mongngaw. They went into the army – the First Shan Rifles, that was formed after independence by the Union Government.

Sao Hkun Pan Sing, Prince of Tawngpeng. President of the Shan States Council

At first it was agreed that altogether ten Shan battalions were to be formed. But when the Karen battalions went underground, the plan to form more military units of the ethnic races was withdrawn. Brigadier General Tin Tut, a close friend of General Aung San and leader of the ethnic military units, was also assassinated, believed to be by his own people.

The First Shan Rifles was first raised in Taunggyi. I still have a snapshot of myself taken in Taunggyi at that time.

But when the Karen revolution broke out, the authorities did not dare to keep the First Shan Rifles in the Shan State. So, it was moved to Burma Proper and was made to fight against the Karen and the CPB

(Communist Party of Burma). Many Shan personnel were transferred to Burmese battalions and the First Shan Rifles itself was filled with Burmese privates and officers.

They did this until eventually it was Shan in name only, with only a negligible number of Shan privates and officers remaining.

One blessing in disguise was that I had to live in the Burman community, learn and speak Burmese, grow to like Burman food and dress like a Burman. I became friendly with the Burman and even misleadingly thought of myself as being a Burman.

When I began my schooling, my father's battalion was being transferred from town to town. He couldn't take me with him so he left me in the care of Saya U Aung Kyu of Okpho, a close friend of his. U Aung Kyu and his mother taught me Burmese prayers. I also learnt the Burmese translation of the Mangala Sutta. I can still recall the verse:

"Avoid fools, don't associate with them, stay away from them," etc., etc.

Back To The Shan State

This is how I came back to the Shan State: My big uncle, my father's eldest brother, went to work in Rangoon after being released from the Sawbwa's jail. My grandfather went to live with his eldest son. They rented a house in Sangyaung adjacent to Thakin Kodaw Hmaing's house. My cousin told me he still remembered Thakin Kodaw Hmaing affectionately calling him "Stinky Shan" whenever the old man saw him.

My grandfather didn't know any Burmese, nor did he try to learn it. He was not happy living in Burma. And then, unexpectedly, his daughter-in-law died. They all moved back to the Shan State. His

four sons pooled their money and bought a house for him in Pang Ood Quarter, Lashio.

Now that they were comfortably settled, my parents, who were anxious for my formal education, made arrangements for me to go to school in Lashio. I lived there until 1962 when I passed the sixth standard. Our family members, apart from our grandfather, were young people. Since all were returnees from Burma, we spoke to one another in Burmese. As for the Shan language, we didn't have much opportunity to speak it except with grandpa and the neighbors.

One of my cousins was so good at Burmese that he won a prize in a Burmese short story competition. Another, when a poem of his was first published in the Shumawa Magazine, boasted no end about it. I couldn't help smiling whenever I think about it. His poem says:

"Little by little
We draw closer
Alas, I now have a lover."

Not to be outdone, I, too, was exerting every effort to write Burmese songs, poems and short stories despite my tender age. To be brief, our whole household was Burmanized. We were Burmanized Shans.

Politics

Another peculiar thing about our household was that all of us were interested in politics, especially my big uncle and my big cousin. When they were home, visitors came to discuss politics. I wasn't old enough to have a profound interest in politics. But, in their talks, I heard words and phrases like Panglong, secession and unification, federal principles, Marx, Lenin, Mao Zedong, AFPFL, Clean, Stable etc. and they remained firmly entrenched in my mind.

The battle of Aien Bien Phu

In those days the 'ism' in vogue among the Shan intellectuals was the leftist ideology² and their standpoint was nationalism. At that time, the Vietnamese Communists led by Ho Chi Minh had routed the French Army at the battle of Dien Bien Phu and subsequently won independence. This episode had a very strong influence over the politically active youth.

My uncle and my cousin were in this circle. But I noticed that my uncle, since he became Personal Assistant to Sao Man Hpa, the Sawbwa of Monghsu, was toning down on his leftist jargon.

The staunchest supporter of the leftist ideology in the family was my grandfather. I still remember what he said: "Hey, boy, China doesn't go hungry because of Mao Zedong." He passed away in Taunggyi in 1983 at the age of 98.

² The saying at that time was:

When you're 20 and you're not a communist, you don't have a heart.

But when you're 30 and you're still a communist you have no brain.

Arrival InTaunggyi

The military, accusing the Shan State Government's proposal for amendment to the Constitution as secession, staged a coup on 2 March 1962. With the fall of the Shan State Government, my uncle lost his job. Luckily, he was not among the detained. He summoned his family in Lashio to Taunggyi. My father, too, retired from the army and came to live in Taunggyi. He bought a jeep and transported goods from Taunggyi to Kengtung and Mongton. I spent seven years of my life in Taunggyi. It can be said that I was guided to the trend I should take in my life's career during that seven years' period.

When I arrived in Taunggyi I was in my adolescence and beginning to be interested in girls. I liked to wear the popular Inle longyi and tirelessly showed off riding the Humber bicycle bought by my father. I was pretty occupied, what with reading the stories of writer Tetkatho Phone Naing (U Khin Maung Tint) and imitating his style, and later imitating the writing style of Theikpan Maung Wa, and composing one song after another. (Tetkatho Phone Naing, later, became my teacher at the Taunggyi College.)

Among the songs I wrote,

"Yearning for Inle",
"I'll be coming back to Taunggyi",
"Love's traveler",
"One-sided lover" and
"I want you to know, Nwe",

were quite well-received as far as I can remember. I think I have about 30 to 40 songs to my credit.

At the time I was composing songs, the Burmese musical world was trying to keep abreast with the times and at the same time not to lose its identity. Later after I went underground, Sai Kham Leik and Sai

Hti Hseng were exceptionally brilliant. My fluency in Burmese, too, went down horribly. Today, almost nobody would believe that I was once a composer of Burmese songs. Let alone others, even I myself find it hard to believe that I had written these songs. When I listen to them, I cannot help asking myself "Can it be true that I've written them?"

My cousin came back home from the University of Rangoon after the 7 July unrest. I saw and heard him discuss politics with his father (my big uncle) and also with his friends. But I was not much interested. Then there was the Tai Youth Association led and formed by Sao Phong Leng and Sao Hkun Tun Oo. The Association was doing social work among the Shan People and another cousin of mine was actively participating. Me? I was among those shilly-shallying, confused and not knowing what's what.

U Tun Aye, Namkham. Shan State's president of the Revolutionary Council

The Revolutionary Council dismissed the Shan State Government and appointed a new Government called the Shan State Executive Council. U Tin Ko Ko, the person responsible for education of the new Executive Council, issued a directive to the effect that schools were to continue teaching the Shan language two periods a week and students were to wear Shan suits as school uniform. I was among those who didn't approve of the directive. Shan wasn't an official language. Where was one to use it after learning it? I didn't think it would be much use except in writing love letters. Burmese was the official language and English the world language. Wasn't it enough if one knew these two? (I didn't know then that if you knew Shan, you would be able to speak the language fluently. It would also be a great help in communicating with the Shan races spread all over Asia. Lao and Thai are our brethren not only by the languages we use but also by blood. Little did I realize that. Even if I had realized it, I don't think I would have a desire to learn Shan. I couldn't foresee coming to these places and settling down, could I?)

I didn't like the Shan suit either. The jacket was all right. But I did hate the baggy pants. It was not as comfortable as the Burmese *paso* or *longyi*, especially when you had to go to the toilet. Just imagine!

I met with a humiliating incident all because of the Shan pants. One day I was cycling to school wearing a Shan suit. In front of me I saw a group of girls walking to school. On closer look I found that the girl I had fallen for was among them. I thought I'd chat and walk along with her to school. So I stopped the bike near them. Unexpectedly, I went crashing down in front of them. The bicycle, a heavy Humber, fell on me. My glasses flew off. I felt my ears bursting because of the loud laughter of the girls. I crashed because I couldn't put my foot to the ground; my pants had got entangled on the pedal of my bicycle!

Since then I have grown to hate Shan pants intensely. I wore it as I could do nothing about it. I think I cannot be blamed if I said that I didn't even want to be a Shan anymore.

Decision To Be "Shan"

The fact that I was fed up with being Shan lasted only about a year. U Tin Ko Ko was detained during the 1963-64 Academic Year. Nobody knew why he was detained. Later, a person who had been released from detention said that U Tin Ko Ko, on arrival at Insein Jail, was asked by fellow detainees why he was detained. He replied that he

still couldn't think of the reason for his detention. He said he believed there was none stauncher than him in the Shan Council who supported the Government.

Shan Traditional costume

Although the reason for his detention was not known, his directive concerning the Shan language and the Shan suit was revoked. A teacher said, "There is no cloth (raw material) for making Shan suits. So, you had better wear pasoes," I remember. The course of my life began to change starting from that year with the issue of the new directive. Human nature is indeed strange. You don't want to do a thing if you are asked to do it. But

you are dying to do it if you are forbidden. Especially, an order given without a good cause will meet with opposition. If, for instance, they had said Shan suits were hand woven and handmade and hence expensive. So those who could afford might wear them. But those who couldn't afford might wear longyi, I would have understood and accepted the directive. Now, without any reason or explanation, they withdrew the teaching of the Shan language and forced the Burmese longyi upon us. Instead of feeling relieved and overjoyed, I was overwhelmed with resentment.

Some of my Shan friends didn't know how to wear longyi. They had to use belts to keep their longyis in place. Some use bamboo strips instead of belts. It made me laugh and at the same time very angry. Later, we met Shan students from other towns. They told us that they made Shan pants out of Burmese longyis and wore them to school.

"What is the fault with learning the Shan language?"

"Is it a crime to wear Shan pants?" Such rebellious questions arose in my mind. From then on I sought teachers to teach me the Shan language. I happily wore Shan pants whenever the occasion arose. It was indeed satisfying going against the wish of the authorities.

In this way, I, who was happily marching on the path of becoming a Bama (Burman), turned back with a grimace to become a Shan again. At first when I spoke Shan, my vocabulary ran out. I was at a loss for words. Now when I speak and write Burmese, I have to think hard to find the appropriate words. Who is to blame for this? Can such a short-sighted command system help to stabilize the Union? Or, isn't it rather a system for the making of rebels?

Are Shan Descendants Of Italians?

No two national races are alike in their basic characteristics. Whenever I think of how I became a Shan rebel, the following humorous story automatically springs to mind:

International tycoons are holding a convention on an ocean liner. Suddenly a crack develops and the ship begins to sink. The captain orders his assistant to go and tell the passengers to get into the lifeboats. In a little while the assistant comes back and reports that the passengers are refusing to go into the lifeboats. The captain blames his assistant for not being up to the mark. He orders the assistant to wait for him while he goes to deal with the problem. It doesn't take him five minutes to return. He tells his assistant to hurry as they are the only ones left on the ship. The assistant wants to know how he managed to pull it off so fast. The captain answers:

“I told the British tycoon it's sporting to go down into the lifeboat. He went at once. To the French I said it's chic to get into the lifeboat. He went without any further ado. With the German I said it's an order. He obeyed immediately. To the Italian tycoon I said I totally forbid you from getting into the boat. He climbed onto the boat in defiance.”

The assistant asks, "What did you say to the American?"

The captain replies:

“He was easier to handle than the rest. I just told him he was insured. He went down into the boat happily.”

From Left To Right

I have already explained how the "Rebel Mentality" got into me. As befitting a rebellious young man, I began to look for like-minded people and it was not difficult for me to find them. Because at that time

- The Rangoon University 7 July 1962 massacre had just taken place;
- The 1963 peace talks had broken down;
- The Government's demonetization of K 100 and K 50 banknotes in 1964 had left the Shan poorer by hundreds of thousands;
- Private newspapers were nationalized in 1965;
- The 1966 Cultural Revolution of Mao Zedong had become the pivotal center of world revolution;
- The outbreak of rice problem in 1967 had caused the Sino-Burman riots;
- The occupation of the Shan-Chinese border by the CPB (Communist Party Burma) in 1968 with Chinese help had taken place;
- The Revolutionary Council rejected the "Federal Proposal" submitted by the 33-member Advisory Committee.

So, the situation was favorable for anti-government activities.

During that time there were political movements every year. Although I didn't participate personally, I was close to the participants and was in touch with them. They gave me documents to read and I discussed with them. At first I was quite interested in the Burmese Socialist Programme Party's Correlation Theory. But as I continued my preference turned to Communism. I felt that the doctrines propounded by the Chinese were more in conformity with the situation of our country.

Mao Zedong and Edgar Snow (Author of the Red Star Over China) meet in Yan'an city in 1936

The books and documents that finally made me take the path of rebellion were:

- Red Star Over China by Edgar Snow, and
- Treatises by Taunggyi U Tun Myint, especially "Secession or Unification" and "Grievances of the Shan State "

U Tun Myint (1920-1997) said that Shan State was a separate entity. Hence the need for the Panglong Agreement. It was also granted secession by the Constitution. The Shan had hoped that the Union system would solve the problems of the Shan State. So they participated in the building of the Union. But the situation had become worse — "Out of the frying pan into the fire". U Tun Myint continued, "If we cannot liberate ourselves from this situation, we will have to let go all our legitimate rights."

I haven't spoken to U Tun Myint in person.³ But I'm intimate with his brother-in-law Sao Siha Tint and his son Sai Zeya Aung. I have often discussed his treatises with them. I still hold him in high regard.

"Red Star Over China" tells us about the oppressed Chinese people; how they rose up against their oppressors; how they solved the problems of food, clothing, shelter, education, health etc. despite a revolution being waged. The following words by Mao Zedong captured my heart:

"For a people being deprived of its freedom, the revolutionary task is not immediate socialism, but the struggle for independence. We cannot even discuss communism, if we are robbed of a country in which to practice it."

After going underground, I read Stuart Schram's Mao Tse-tung. In that book I learnt that the Communist Party of China (CPC), while struggling for National Liberation (1937-1945), had suspended class struggle. To achieve the unity of people of all classes, it suspended land confiscation and dismissal of landowners. I began to see more clearly how I should go about working for the liberation of my own country — the Shan State.

These books and treatises were like searchlights showing the way out to someone like me who was trying to find solutions to the various problems in his country.

³ He was in Insein jail, 1962-1970.

Shan Literature

Sao Harn Yawnghwe once said:

*“Same script, same spoken language – that’s English.
Same script, different spoken languages – that’s Chinese.
Different scripts, same spoken language – that’s Shan/Tai”*

According to a 2004 research, there are 90 million people who speak the "Shan or Tai" language. It stands 13th in the most spoken language of the world. In Asia it stands 6th. There are over ten kinds of Tai scripts. Among them the Thai, Lao, Zhuang, Khun (also called Dhamma script), Great Shan and Mao Shan etc. are well known.

Thai script and Thai speech are the most used outside the Shan State. Within the Shan State and the Union of Burma, the script and speech of the Great Shan are the most used. Like the Burmese script, it has its origin in the Mon script. Most of the letters are similar to the Burmese's. Therefore, it can be learnt most easily by Shans.

Sao Harn Yawnghwe (with glasses) standing in the middle

But this Shan script had a flaw. A word could be pronounced in 15 different ways. Some even had 18 different sounds. Therefore, if a person didn't know the Shan language beforehand, the problem could be really great.

So, at the start of the Second World War, the revision and changing of the old script began. The result was the new script most of us are using today. It enables us to write the pronunciations correctly. But when the Revolutionary Council came to power, it was considered to be the script of the feudal Sawbwas and was prohibited from being taught at schools.

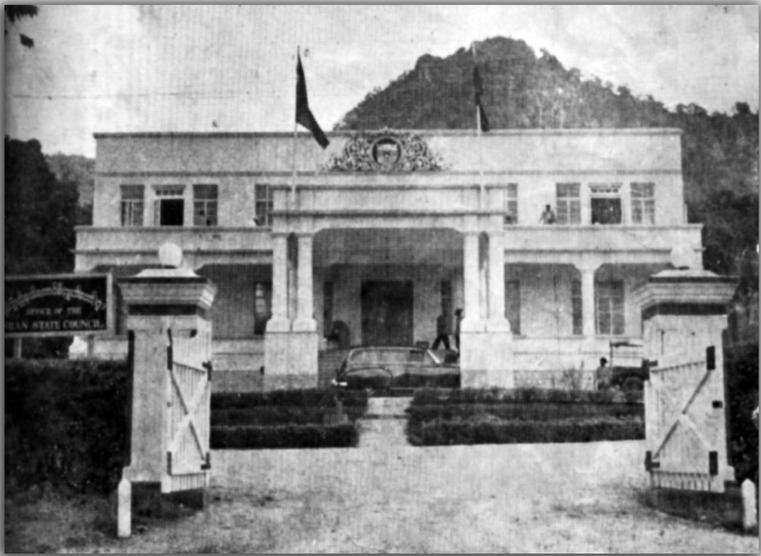
This was unacceptable to most of the people. If you are against feudalism and the feudal lords, it is natural that you would want to destroy all their literature. But it is not at all acceptable if you forbid the teaching of a script just because it was created by the feudal lords. The English, the Chinese and even the Burmese scripts just being used now by everybody were all nurtured during the feudal age. Shouldn't these scripts be discarded and new scripts invented? Why was the Shan script alone forbidden? It was only right and fair that these questions were asked.

It is human nature to resist when oppressed. If one end is pressed down, the other end will rise up. So, Shan youths, who were not allowed to form political parties, formed literary and cultural associations permitted by the Revolutionary Council and thus came into being the campaign to teach the new Shan script which was unacceptable to the Government.

On the other hand if the Government had not prohibited the teaching of the new Shan script, the number of people who can read and write Shan cannot be in the hundreds of thousands as it is today. Even a thousand or two would be an overestimate.

In China, the ethnic minorities are facing this problem because their languages are not prohibited. Once, I met a Shan literary scholar from Xixuangbanna, a Shan autonomous region in China. When I told him I envied them, he replied that he also envied us Great Shans. I asked him in surprise why he envied us, oppressed as we were. He answered thus:

"You have heard of the Shan proverb '*Fish live when the water is hot, but die when the water is cold*', haven't you? You, Great Shans, have to live under oppression. You are like fish in hot water. You cannot die. We, who are free from oppression, are like fish in cold water. We will die if we can't find a way out. Most of our youths do not want to learn the Shan language as they can learn it freely. They are after Chinese literature and Chinese culture." His answer is in total agreement with my life experience, isn't it?

*Conference of Shan literature at Shan Council Office (Tiger Head Office) -
(Currently Shan State Legislature)*

In 1969, a Shan Literary Conference was held in Taunggyi from 13 to 15 January. The Conference asked the Government to withdraw its prohibition of the new Shan script. As the Government didn't give its consent, the Conference came to an inconclusive end.

On 2 June of that year, the Revolutionary Council rejected the Federal Proposal submitted by the 33-member Advisory Committee. These two episodes triggered my decision to leave urban life and go underground.

From Underground Back To Urban Life

I served 27 years (from 1969 to 1996) in the revolution. As this part is irrelevant to the title "The Making Of A Rebel", I will not talk about it much.

*General Sao Gawn Zerng (a) Bo Moe Hein,
founder of Shan State Communist Party
(center)*

When I first went underground, I discussed with others the forming of a Shan State Communist Party. At that time in Indochina, Communist Parties were waging victorious wars against the American-led SEATO forces. So, quite a lot were interested in the forming of a Communist Party. But when I met General Gawn Zerng alias Bo Moe Hein and heard of his experiences, this plan of mine had to be cancelled.

Bo Moe Hein joined the People's Army led by the Communist Party in 1952. At that time, the Communist party was fighting only against the AFPFL Government. It was not waging a class struggle. So, it enjoyed considerable support in Midland Shan State, known as Myelat.

But in 1954, the Communist Party laid down its Agrarian Revolution and classified the Shan people into two strata: the landowner (the oppressing class) and the poor peasant (the oppressed class). Land and properties of the oppressing class were to be confiscated. People in authority were to be stripped of their power. Then land was to be distributed to the poor peasants. When authority was thrust upon the poor peasants who didn't have an inkling about governing, everything was thrown into chaos.

Bo Moe Hein's group, led by Bo Min Thaug, argued that as the party was still engaged in a national liberation struggle, multi-class unity must be maintained and enhanced. The time was not ripe to do away with this unity. But the Communist Party didn't accept this. So, on 12 May 1956, they revolted and set up the Shan State Communist Party. (According to communist jargon it was a counter revolution.)

After setting up the Shan State Communist Party, they contacted China to ask for the recognition of Cominform.⁴

The Chinese Communist Party was categorically against this

Their reply:

1. Burma and Shan State are considered a single country.
2. They do not recognize the Panglong Agreement.
3. In a country, there must be only one single Communist Party representing the proletariat. And only that one single party will be granted recognition.

⁴ It was already dissolved on 17 April 1956.

4. In Burma too, only the CPB led by Thakin Than Tun is granted recognition. Even the Red Flag Party led by Thakin Soe is not granted recognition.

Thus the newly formed Shan State Communist Party (SSCP) automatically came to an abrupt end. My own endeavors to form the Shan State Communist Party came to an end there and then too. Later the Shan State Progress Party (SSPP) led by Colonel Sam Mong tried to get China to recognize it as the Proletarian Party of Shan State. This, too, failed.

*Thakin Than Tun, leader of the Communist Party of Burma (CPB) and
Thakin Soe, leader of the Red Flag*

After the Communist Party of Burma began to weaken in 1977, there emerged another danger for the Shan Revolution — the narcotic drugs problem. The April 1983 military operation of the Burmese army against the Shan United Revolutionary Army (SURA) proved that narcotics and politics are interrelated. According to the Shan soldiers who took part in the operation and the Shan villagers who had to contribute forced labor as porters, the Burmese army columns seized

them and forced them to carry all the paraphernalia for making heroin. On arrival at Sankarng, on the Thai border, they placed the paraphernalia properly. Then photographs were taken by some whites who arrived by helicopter. This showed the Americans that the narcotic drugs they were sorely afraid of and the rebels were one and the same. It indirectly highlighted the message that if the rebels were defeated, then, narcotic drugs, too, would be no more.

The outcome of this military operation was that U Ne Win got American aid for his civil war. Another outcome: Three forces of the Shan Resistance signed an agreement of solidarity and formed the Shan State Restoration Council (SSRC) and the Mong Tai Army (MTA).

Intercepted Burmese military intelligence reports revealed that until 1995, the MTA was the most powerful among the organizations defying the Government. But due to weaknesses and failings in the leadership, there was an internal uprising in mid-1995 and everything was thrown into disarray. The MTA leader Sao Khun Sa went back on his words to fight to the bitter end, and surrendered to the Government on 7 January 1996. But the Restoration Council of Shan State / Shan State Army (RCSS / SSA) led by Sao Yawd Serk is continuing the struggle up to now. Had the Government accepted the proposal put forward jointly by the Shan State Army (SSA) North and the Shan State National Army (SSNA) in September 1996, he, too, would have certainly become a party to the then ceasefire agreement.

But the then Government, the State Peace and Development Council (SPDC) did not accept the proposal. Only in 2011, when General Thein Sein became President and offered peace talks, did General Yawd Serk accept a ceasefire and agree to hold peaceful political discussions. He is now well on the road to cooperation and building a true Union.

It was the same with me too. Together with my colleague Sai Hseng Zeun (aka U Sein Kyi), I restarted the Shan Herald Agency for News (SHAN)⁵ in Chiangmai, Thailand in 1996. Our motto is "To fight against falsehood and lies with truth and honesty". We have been reporting news and true occurrences that take place in the Shan State in Shan, Burmese, Thai, English and Chinese up to this day.⁶

I welcome and support President U Thein Sein's policy of solving in peace the problems the Union is now facing. The thoughts, speeches and actions of our former leaders had alienated the ethnic races and turned them into rebels. I pray that our present leaders may avoid the mistakes of the past, think, talk and act in such a way that the ethnic races will become eternal blood comrades and kin. Pledging as a media man to contribute substantially to this purpose, I conclude my treatise. I hope it sheds some light on how rebels are made.

Shan Sao Pha (Sawbwa) before Federated Shan States was formed

⁵ It was formed in 1991.

⁶ Due to lack of funds, it has not been able to maintain its Thai and Chinese sections.

How To Be Masters

“If men could learn from history, what lessons it might teach us!”

Samuel Coleman

The British annexed Upper Burma in 1885 and enacted Direct Rule. The Shan State (then known as the Shan States) was annexed in 1887, after the signing of treaties, and Indirect Rule was laid down. That means the local Sawbwas were given administrative power over their respective princely states. In 1922, the 33 Sawbwa states were unified and federalism was established to effect a more competent administration. The 33 (later 34) States were:

1. Shan	21 States
2. Danu	7 States
3. PaO	2 States
4. Kayan	1 State
5. Kokang	1 State
6. Palaung	1 State
7. Wa	1 State

- According to this system, all the Sawbwas could freely rule over their respective States, subject to the counsel of British officers.
- They had the right to attend the Federal Council chaired by the British Commissioner and participate in the discussions on the affairs of Shan State.
- The allotted revenues from different States were used as a Federal fund.
- The yearly entitlements and liabilities with the Burmese Government were laid down and the yearly balance was used as a Federal fund.

Examples of Entitlements to the Shan State from Burma Proper

- Income tax from the sale of natural resources of the Shan State
- Taxes levied on imports to the Shan State
- Revenues from railways, post offices etc. levied in the Shan State

Example of Liabilities from the Shan State to Burma Proper

- Defense expenditure (proportionately)
- Foreign affairs expenditure (proportionately)
- Expenditure on minting coin (proportionately)

This kind of system in which you have the responsibility to give and the right to receive is called **Liabilities**. As you can freely manage your financial affairs within the set limits, it is also called Financial Autonomy.

Note: It is stated in the Panglong Agreement that this financial Autonomy shall be maintained. It even goes further to say "One kyat for the Burmese and one kyat for the Shan shall be a reality". But in practice it was never disclosed what and how much was taken from the Shan State, and how much was the Shan State entitled to. All this just vanished after independence and the monetary allotment granted to the Shan State came to be known as **Subsidies**.

Not that this system practiced under the British was entirely flawless. There were several unsatisfactory points.

For instance,

- The Chairman of the Shan Federal Council was the British Commissioner.
- In the Federal Council there was no system of making a decision by the majority votes of the Sawbwas. They could only give counsel which might either be taken or rejected.

- There were no representatives of the people.
- Many development works were done in Burma Proper. But in the Shan State, although a vast amount of natural resources were extracted, development works were minimal.

But these problems were not serious enough to cause a rebellion. The Sawbwas considered them to be problems that could be solved by negotiations. So there was no armed rebellion to speak of. Crimes were extremely rare too. So the British deployed only two battalions in the whole Shan State (Northern, Southern and Eastern). In the whole of Burma, there were only 15 battalions. Now, in the whole country, there are nearly 600 battalions. Even then there is no peace in the country. They cannot govern it well. This shows that as masters they are inferior to the British.

Teaching of the Shan Language

When Shan State was under the British rule, the compulsory languages were English and Burmese. Shan was only an optional language. The official languages, too, were English and Burmese. According to researcher John Cady, it was not British policy to subjugate Burma forever. They wanted to maintain its unification when they had to leave it in the future.

So, Burmese was taught along with English and was made official language like English. The French combined Viet Nam, Laos and Cambodia and called the territory French Indochina. The British could have done likewise and called this territory British Indochina. But they didn't do so. Instead, they called it Burma. The British on the one hand, had left some bad heritage as the Burmese leaders accused. But, on the other hand, it can be seen that they had left some good heritage as well.

So, even the late Chao Tzang Yawnghwe said: "Modern-day Burmese leaders, instead of blaming the British, should thank and honor them for choosing them as their successors."

Hseng Zeun, the late assistant editor of the Shan Herald Agency for News also said: "The 1947 Constitution stipulated both English and Burmese as official languages. But in 1952, in gross violation of the Constitution, English was abrogated. It was tantamount to destroying one of the props of national unity." He went on: " If the Burmese leaders had followed in the British's footsteps, we would all have become Burmese. But because they don't know how to do their work properly, we remain Shan and are still not yet emancipated."

I have given you a gist of modern history just as an appetizer. Now, let's take a glimpse at ancient history. There is a saying in English — Looking back to move ahead. While we have a long distance to go forward, we might as well look back at the past a little. By doing so we will see the rights and the wrongs that have been done.

Shan King of Ava, Sao Hsur Harn Pha (AD 1527 – 1543)

Glimpses of the Shan-Burmese History

“History is about facts and who's telling the story.”

(Smallville TV series)

Burmese history says that the Shan king of Ava, Tho Han Bwa (1527-1543), known by Shans as Hso Harn Fa, killed more than 360 monks in 1539. Harvey's Burmese history depicts him as a full-blooded savage. Two hundred years later, the king of Shwebo U Aung Zeya (1752-1760) killed more than 3,000 Mon monks either by trampling them by elephants or burning them alive in tightly closed buildings. But he was not only praised as a Buddha-to-be but also honored by having his statue erected together with Anawrahta and Bayintnaung in Naypyidaw.

Here these righteous questions arise:

- Why was Tho Han Bwa considered a savage and U Aung Zeya a Buddha-to-be? Was it because Tho Han Bwa couldn't kill as many monks as U Aung Zeya?
- If Tho Han Bwa was a savage, why was not U Aung Zeya one?
- (In other words) If U Aung Zeya was considered a Buddha-to-be, wasn't Tho Han Bwa worthy to be considered, at the very least, a lesser Buddha-to-be? I believe these are conducive to the belief that we need to look back at the past to be able to move forward. So I would like to invite my readers to join me in looking at some aspects of the Shan history written from the Shan point of view.

According to historians and anthropologists, the Shan, who call themselves "Tai", live in Asia. Except for the Chinese, they are the most widespread race in Asia.

Former palace of Sao Mawnla

The Shan and the Burmese had a relationship even before Anawrahta's time. But their coexistence became distinct only in Anawrahta's time (1044-1077).

Anawrahta went on a pilgrimage to the Buddha Tooth Relic in Nanchao State (Lantsao in Shan). Nanchao is now in the Yunnan Province of China. As he went through Shan towns and villages, he saw the Shan culture of agriculture by irrigation. He became very interested and thought of using this method in Bagan. When he discussed this matter with Khun Hom Mong, the Mao king, the latter formed an alliance with him. He presented Anawrahta with craftsmen who were skilled in irrigation work. He also presented his daughter Princess Sawmunla (Sao Mawn La in Shan) to Anawrahta. In those days it was customary

to offer daughters as gifts in relations between States. In the Burmese history the Mao State was recorded as a less powerful vassal state. But in the Shan history Bagan was recorded as an ally to help reciprocally in warding off the Chinese danger.

Anawrahta benefitted much from his pilgrimage to Nanchao and in consequence Bagan became a country with an abundant supply of rice and water and other crops. Shan experts on irrigation were recognized and raised to the ranks of nobles by successive Bagan kings. When Narathihapate became king, the Shan experts who rose to the ranks of nobles were Athinkaya, Rajathingyan and Thihathu. In Burmese history they were known as "Three Shan brothers". Although some Burmese historians considered them Burmese, Shan historians said they were Shan but Burmanized as they had lived so long in the Burmese community. They even had Shan names.

Athinkaya	=	Ai Hseng Khai
Rajathingyan	=	Yi Hseng Kam
Thihathu	=	Hsarm Hseng Hsai

The world-renowned historian Dr Than Tun had also remarked. "It was found that the Shan who arrived in Central Burma soon became Burmanized".

*Dr. Than Tun,
historian (1923 -2005)*

The Rise Of The Three Shan Brothers

In 1287, the Mongolian Emperor reigning over China sent a diplomatic mission to Bagan to demand gifts. King Narathihapate executed these diplomats and the Mongolian army marched on Bagan. The Bagan king made good his escape by drifting down the Irrawaddy River. He was still known in Burmese history as "the king who ran away from the Chinese". At that time "the Three Shan brothers" had their stronghold in the Kyaukse Region, the rice bowl of that area. They began to grow in strength and in 1298 removed King Kyawswa by staging a coup.

Descendants of the Bagan kings were not happy over this uprising and asked for Chinese aid. So the Mongolian army marched on Bagan again in 1300. The three Shan brothers put up a valiant fight and defeated the Mongolian army. Then they sent diplomats to talk and secure peace with the long-term advantage of the country in view.

With the recognition on of the Mongolian Emperor, descendants of the three Shan brothers founded Pinya, Sagaing and Inwa (Pangya, Zey Kiang and Ava) and ruled over what is now Upper Burma for more than 250 years.

Kublai Khan

Emperor Hsur Khan Pha

In the Glass Palace Chronicles, Mao Emperor Hsur Khan Pha (1311-1364) was mentioned as "Tho Han Bwa, Lord of the Nine Hundred Thousand". That in 1363, his younger brother Tho Chi Bwa attacked and destroyed Sagaing and Pinya. But Shan history had it that it was Emperor Hsur Khan Pha's nephew Hso Zeun Fa (Tho Kyin Bwa) who came to attack Sagaing and Pinya.

*Shan emperor, Sao Hsur Khan Pha
(AD 1311 – 1364)*

According to records in JG Scott's (Scott of Shan Hills) Upper Burma and Shan States Gazetteer, Hsur Khan Pha's authority ranged far and wide: to Assam in the west, Dali in the north, Laos in the east, Northern Thailand in the south-east and Myeik, Dawei in the south.

His military, political and diplomatic skills were such that he won the respect of even the Mongolian kings of China. So if today's Burmese leaders really want to work for the non-disintegration of the Union, the non-disintegration of national solidarity, and the perpetuation of national sovereignty, they should honor not only Anawrahta, Bayintnaung and Alaungpaya but also the Shan Hsur Khan Pha and the Mon Rajadirit (Rajadhiraj). If they don't wish to honor these persons, then they have no need to honor Anawratha, Bayintnaung and Alaungpaya either.

If this criticism is seen in comparison with the Tho Han Bwa-Alaungpaya criticism, it can clearly be seen why the "Three Causes" of today's Burmese leaders remains unsuccessful.

Tho Ngan Bwa

Nine years after the death of Hso Khan Fa, the Mongol's Yuan Dynasty came to an end and the Chinese's Ming Dynasty began. During the Ming Dynasty, the Chinese tried to recapture and spread the influence they had lost in the Yuan Dynasty. It was the two brothers Hso Ngam Fa (Tho Ngan Bwa) and Hso Khi Fa (Tho Chi Bwa) who defied the plan of the Chinese. They were great-grandsons of Emperor Hso Khan Fa.

Historian D.G.E. Hall wrote that the Chinese made war on them because they were out to re-establish their ancestor Hso Khan Fa's Kingdom. But they were unlike Hso Khan Fa. Hso Khan Fa fought and won the war first, but then sent his eldest son to present gifts and establish cordial diplomatic relations with China. But Hso Khi Fa and Hso Ngam Fa, like the Bagan king Narathihapate, ignored the diplomatic approach.

The result was that in the protracted war, the brothers lost. They went to the Inwa (Ava) king Narapate for refuge. U Ba Than's school textbook Burmese History states that when the Chinese came to ask for them in the year 807 (BE) (1445), the Inwa king gave them up "with a view to the future good of the country".

Shan history said that Hso Khi Fa, who knew beforehand that they would be given up, killed himself by taking poison. So the Chinese got only his younger brother Hso Ngam Fa alive. (Some history books say that it was Hso Ngam Fa who took poison, not Hso Khi Fa).

Kham Kai Noi

Nothing was written about Hsenwi Kham Kai Noi (1545-1605) in Burmese History. But Shan History and Thai History wrote quite a lot about him. He was known in connection with Thai King Naresuan (1555-1605) whom the Burmese called Byanarit.

If Bayintnaung was the most venerated warrior king in Burmese History, it was King Naresuan who enjoyed the same status in Thai History.

Thai King Naresuan

In those days whenever there was a war between two nations, the son or sons of the defeated king were taken hostage by the victorious king. They were taken to the Royal City of the victorious king to be raised there.

That was how Hsenwi's Kham Kai Noi and Ayuddhaya's Naresuan came to live together in the Royal City of Bago. After the passing of Bayintnaung in 1581, Naresuan rose in rebellion and Kham Kai Noi stood by him.

According to Shan historian Nang Khur Hsen, Naresuan wanted to be like Bayintnaung. His intention was to found an empire like Bayintnaung. U Ba Than's Burmese History mentions him as a man of prowess, well-qualified and skilful in matters of warfare. He defeated the Burmese forces time and time again. The Shan people

also supported his intention. So, with the help of Kham Kai Noi, he took over the whole of Shan State in 1600. Kham Kai Noi himself recaptured Hsenwi. But no sooner had he taken over than both King Nyaungyan of Inwa and China demanded traditional gifts and taxes from him. In those days it was the custom for and also the duty of the conquering country (the recipient of gifts) to give protection to its vassal (the offeror of gifts). But if the vassal refused or failed to offer gifts although it had done so before, the conquering country took drastic measures against it so that other vassals wouldn't dare to follow its example. Kham Kai Noi decided that he was indebted only to the Thai king for getting back his throne. So he wouldn't offer gifts to anyone but Naresuan. He stood firmly by his decision.

So he was attacked by the Burmese on one side and the Chinese on the other. He was wedged in between the Burmese and the Chinese forces. Naresuan, to help Kham Kai Noi and also to extend his authority, marched to the Shan State. But on reaching Mong Hang, now in Mong Ton Township, he suddenly became very ill and died. So without the help of the Thai forces, Kham Kai Noi lost the war and consequently his throne. Hsenwi was divided between the Chinese and the Burmese. The present day Northern Shan State was known as Hsipaw and Hsenwi then. Hsenwi was so large that it included the former lands of the Shan Sawbwas which are now inside China.

Moral

What conclusions can we draw from the above historical glimpses of the Shan-Burmese relations?

It will be seen that the three Shan Brothers and Hso Khan Fa played active roles in significant circles of Burmese politics because they got on well with the Chinese. But Hso Khi Fa, Hso Ngam Fa and Kham Kai Noi, who didn't fare too well with the Chinese, lost their existing territory, power and authority.

Sao Khun Sa and Prince Pu Ren – a visit to Homong Headquarters in 1990

In Shan-Burmese relations, the Chinese play a role much more important than this. If one reads my life experiences, one will see that the Burmese military dictatorship continues to exist till today because China refused to recognize the Shan State Communist Party (SSCP) formed by Bo Moe Hein and his comrades.

Not only that. On 12 December 1993, Sao Khun Sa declared the Independence of Shan State. Not long after that a Chinese delegation visited his Homong headquarters. Sao Khun Sa told them that he wanted Chinese aid for the liberation of Shan State. The Chinese delegation's reply in brief was: "So long as you have your base on the Thai border, we cannot help you. If you want help from us, you need to keep your base on the Chinese border."

So, during 1994-1995, Sao Khun Sa sent tens of thousands of his troops to the Chinese border. But the Chinese reportedly tipped off

the Burmese army and the MTA forces were intercepted on their way to the Chinese border and thrown into disarray. Because of this there was dissatisfaction in the organization, leading to an uprising, the outbreak of mutiny and defection. Finally, Sao Khun Sa, unable to cope anymore with the situation, surrendered to the Burmese Government on 7 January 1996.

Sao Khun Sa stayed in Yangon after his surrender. From one of his personal assistants who visited Thailand, it was learnt that he (the assistant) met in Yangon a member of the Chinese delegation that visited Homong. He accused the Chinese man of being disloyal. He told the Chinese man that the MTA disintegrated because of Chinese betrayal.

Far from being angry, the Chinese official listened smilingly and said, "Please think carefully again. I'm neither Khun Sa's man nor am I a Shan. I'm a Chinese citizen working for the Chinese Government. I have to shoulder the responsibility given to me by my Government. How can I do anything not in the interest of China? I can only do things that are in the interest of my country."

He obviously meant that the Independence of Shan State was not in the interest of China. Chao Tzang Yawngghwe and his colleagues knew this position of the Chinese. So when they were leading the SSA, they didn't demand total independence. They modified the demand and asked for true federalism instead. Today only a handful of those who adamantly want total freedom for the Shan State are left.

On the other hand, although China practices the unitary system, its attitude and policy towards the ethnic minorities are a lot more enlightened than those of the Burmese dictators. A Shan friend of mine from China once told me, "It is true that we are governed by the Chinese. But we are able to live like human beings. We enjoy human rights. The rights of the nationalities here are a lot better than

those in Burma. So, we wouldn't revolt against the Chinese Government even if we were offered ten thousand dollars a month. But if we had to live a life like yours, we would certainly revolt even if we didn't get a cent."

The Shan Herald Agency for News (SHAN) once conducted a poll of the Shan people who are wedged in between the Burmese and the Chinese: If they were given the chance to choose, which country would they choose to unify with?

Of course, the answer was clear.

No one can say with certainty that this situation will not occur in the future. If the situation came to that, how would the Burmese continue to control the remaining regions of other nationalities? What are the Burmese going to do if they were left alone by themselves? So, the Burmese need to change their policy and their mind before it is too late.

The Burmese Had An Intense Hatred For The Shan

Khun Kya Bu

When we talk about the Shan-Burmese relations, it would be incomplete if we left out these episodes.

Hsipaw's Khun Kya Bu, a signatory of the Panglong agreement, had written thus:

A Sawbwa of Yawnghwe once invited a much respected personage in Burma to come and serve as minister in his court. (The Burmese still have deep respect for him today). But the honorable personage declined the invitation. Later,

when asked why he declined the invitation, he replied that he couldn't serve a foreign master: he didn't want to be a slave of an alien. This answer reflects the attitude of the Burmese towards the Shan. As rulers they say sweetly that we are brothers, but in their innate nature they still cannot foster the noble spirit of indiscrimination. They still have a long way to go to become rulers with an indiscriminating spirit.

Let's look at the not so distant past. When the military took over power in 1962, they detained many people, most of them Shan leaders. Sao Shwe Thaik, the Sawbwa of Yawnghwe and also

the first President of the Union of Burma and Sao Kya Hseng, the Sawbwa of Hsipaw were among them. Not long afterwards Sao Shwe

Sao Shwe Thaik (Prince of Yawnghwe), the first President of the Union of Burma

Thaik died mysteriously in custody. The reason of his death was never known. Sao Kya Hseng disappeared without a trace. He hadn't been seen or heard of ever since.

Prince of Hsipaw state, Sao Kya Seng and Mahadevi

U Tun Myint (Taunggyi), the original author of 1961 Federal Proposal was inhumanely tortured both physically and mentally. He was lucky to be alive when he was released.⁷

U Tun Myint (Taunggyi)

The military, after the coup in 1988, called a National Convention, purportedly to draw up the Constitution. The nationalities formed respective advisory councils to discuss their rights to be put up at the National Convention. Nothing happened to them. The Shan were the last to form an advisory council. The Burmese Government even encouraged them to do so. But soon after the advisory council was formed, the members were arrested and given unheard of prison sentences of 79 years, 85 years, 93 years and 106 years.

*Major General Hso Ten
prison sentenced to 106 years*

*Sao Hkun Tun Oo
prison sentenced to 93 years*

*Sai Nyunt Lwin
prison sentenced to 85 years*

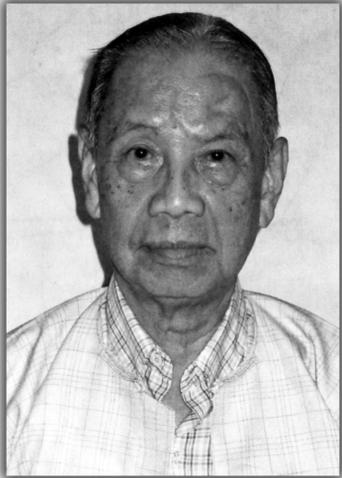

*U Myint Than
prison sentenced to 79 years
(died in prison)*

⁷ On 2 March 1970, two years after other detainees were released.

The late veteran Shan politician U Shwe Ohn asked in one his articles: "Why are the Shan hated so much?"

For three years from 1996 to 1998, people living in almost 1,500 villages, in 11 townships of Central Shan State were forcibly driven out. Those who were left behind and those who went back for their properties were killed. Women were raped before being killed. Even infants were not spared. Former attaché U Aung Lin Htut wrote that Senior General Than Shwe had commanded not even "a 25 ticals"

Shan politician, U Shwe Ohn (1925 – 2010)

Areas of forced relocation in 1996-98

(about one pound, meaning a baby in its mother’s womb or fetus) was to be spared.

A Shan national Phon Wanakamon, a retired general of the Thai army, had made this remark: "The Burmese hate the Shan because of the Thai. The Burmese hate the Thai because of the Shan. But neither the Thai nor the Shan have an inkling of why the Burmese hate them."

them still more. This fact can be clearly seen in the compulsory school text "Thai-Burmese Relations" published in 2001.

What Prince Dighavu told King Brahmadatta (from the 550 Jataka Tales) is worthy of note here: ***"Man can forgive someone who has wronged him. But he can never forgive someone whom he has wronged."*** It is also written in a book that man hates most the person he has wronged: (Hating with the ugly hatred of a man who has wronged another).

What about the Shan? Are they totally innocent? No. I have heard what the Shan says since I was young. "All Burmese are bad. Good Burmese do not exist. Burmese should not exist."

Shan Sao Phas

The man who started this saying seemed to harbor a deep grievance against the Burmese. White Americans also had this to say about Red Indians: "A good Indian is a dead Indian."

But Shan like us, who have lived for years in the Burmese community and who have been friends with simple, good-natured Burmese, like what Sao Khun Sa said: "I have never met people as good as the Burmese. I have never encountered people as bad as the Burmese either."

So, let me conclude this chapter by praying that we may meet and associate only with good Burmese.

Shan State Narcotic Drugs Cycle

**“Medellin cartel gone. Then came Cali.
Now, what's next?”**

Newsweek, 21 August 1995

When I was young I had to pass through Chinatown on my way to school. Opium houses were legal in those days. The smell from the opium house was terrible. So, we children took a deep breath and dashed past it. We breathed in again only when we were clear of it. This was our habit until the opium house was shut down. I can't recall the exact year. (I think it was about 1959). When I told my cousin about it, he said: "You said opium is not good. But the drug you took when you caught a cold contains opium." I was quite taken aback. When I got a little older, I learnt that the opium used in drugs had to be bought from India. When I further learnt that the opium grown in our country was illegal, I was even more astonished. I couldn't understand at all why we were not allowed to use our homegrown opium as medicine but had to go out of our way to buy it from a foreign country. I couldn't understand it then; I still can't understand it even at this age.

According to the Netherlands-based Transnational Institute (TNI) that carries out researches on narcotic drugs, only seven countries can grow opium legally.

1. Australia
2. Britain
3. France
4. Hungary
5. India
6. Spain
7. Turkey⁸

The amount of opium they produce can only fill 24% of the world's need for drugs.

77% of the morphine and codeine made from this legally produced opium is used by only seven of the most developed countries of the world. The remaining countries numbering over 180 had to use only 23%. The opium produced in our country is listed as illegal, so the government cannot make a legal purchase. It has to pay exorbitant prices to buy from countries that have permission to produce opium.

There are demands in Thailand, Burma's immediate neighbor, for a legalized opium cultivation. It is ridiculous to destroy the opium produced in one's own country and then buy it from others at exorbitant prices. The country has to suffer twice. Instead, it would be better to designate land for the legal growing of poppy plants, some scholars were heard to discuss this on Thai PBS TV in July 2012.

In this world not only people of rich countries are sickly. People in other countries are unhealthy and unfit too. If the rich countries need opium as medicine, the other 189 countries will need it even more. So, in connection with this matter, I wish to advise President U Thein Sein's Government to think seriously taking into consideration the health of the general public.

⁸ More countries are growing legally since.

China: The Origin Of Shan Opium

Burmese Government propaganda has it that the cultivation of poppy was initiated by the British imperialists. But according to researchers poppy cultivation arrived in the Kachin and the Shan State in the 18th century from Yunnan Province, China.

(Left) J.G. Scott (Scott of Shan Hills) a.k.a U Shwe Yoe

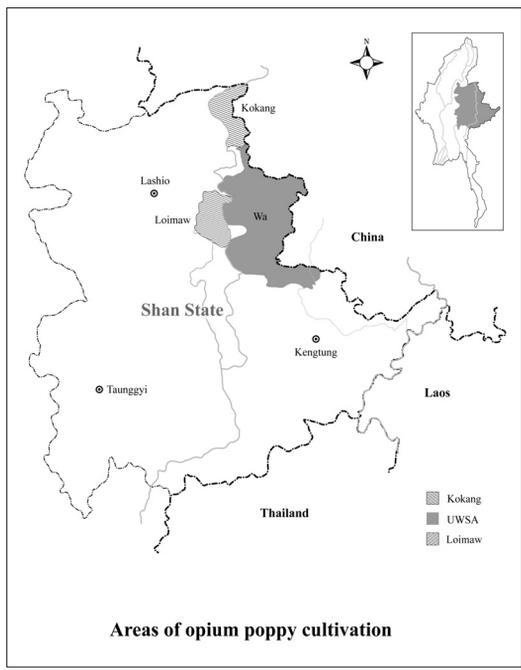
In the book "Scott of Shan Hills", J.G.Scott, who had served as assistant commissioner of Shan States, recorded that when he crossed the Salween River and arrived at Mongpu-awn, now in Mongpiang Township, he saw poppy fields planted by the Palaung.

During the reign of the British, poppy cultivation was done on a commercial basis in the Wa Region (60%), the Kokang Region (30%) and the Loimaw Region, Sao Khun Sa's native place (10%). The document "The Opium Question In the Federated Shan States" was

compiled in 1992. It contained a research paper on the period 1931-1936. According to the research paper it was estimated that about 100 tons of opium was produced per year.

But more than 60 years after the end of the Second World War, this situation has become almost the reverse.

- The Kokang Region ceased poppy cultivation in 2003. (But reports say it has been resumed in Kongyan since 2010).
- The Wa Region prohibited poppy cultivation in 2005 — up to now.
- The Loimaw Region ceased poppy cultivation in 2006. (But continuous information says it has been resumed since 2008).⁹

⁹ The situation may have changed again now.

The ban of poppy cultivation in these regions resulted in what in English is called the balloon effect. When pressed in one place, swellings appear in some other places.

So, in 1999, the military government made a 15-year plan for the eradication of opium in 39 Shan townships. According to the plan, poppy cultivation was to have been eradicated in 34 townships by now. But practically it is not so. Poppy cultivation extended to 49 townships in the 2011-12 season. Other regions outside the Shan State were engaged in poppy cultivation too with the exception of Tennassarim, Irrawaddy, Rangoon, Bago and Mon regions. Why did this happen?

The Sky And The Earth

The British imperialists had learnt a lot from their American colonies. They had used force to solve dissatisfactions in America, giving rise to rebellion. Finally, they had to let go their American colonies. So, they resorted to gentler and subtler methods in dealing with other colonies.

So, there was rule of law in the whole Shan State including the border areas. At festivals, Shan youths, as was the vogue in those days, roamed the fairground with a sword slung across one shoulder and a musket on the other. The police kept order with truncheons in their hands. Foreign guests were surprised by this. As stated before, there were only two battalions in the whole Shan State. They did not cause any burden to the general public. There was no need for the people to do extra work to serve them. The Chinese in the Shan State say, "The Shan work their fields 8 months a year and hold festivals 12 months a year". This is absolutely true. There is even a saying that the people who are most fond of festivals are kings and Shan.

During the colonial era, only the Wa, the Kokang and the Loimaw Regions produced opium commercially. Other Regions grew poppy mostly for medicinal purposes. But, now, the situation is completely the reverse, like the sky and the earth.

The British imperialists had governed the Shan State with only two battalions. If the Burmese Government cannot do so with 200 battalions comprising infantry, armored cars and heavy weapons, then it is as obvious as an elephant going across a field that their method of administration is totally wrong.

The Shan people, too, feel that their lives during the colonial era were much better off. In those days if a farmer toiled for four months, he could live comfortably for one year. Now, he has to sweat and suffer all the year round. Before, he enjoyed the fruits of his labors. The tax levied on him, too, was not so heavy. The income from his fields was sufficient. But now everything has changed. A Shan poppy cultivator said that if he hoed the soil five times:

- the first time was to feed the Burmese army;
- the second time was to feed the people's militia (including the border guards);
- the third time was to feed the rebels
- the fourth time was for the village monastery;
- only the fifth time was for feeding his own family.

When asked if he couldn't refrain from cultivating poppy, he said, "If I didn't grow poppy, I would have to go and work in Thailand and send home money. The money would be divided into five portions as stated earlier and spent accordingly."

So, at present, let alone the Shan, even the tea cultivating Palaung and the sebesten cultivating PaO have abandoned their tea and sebesten plantations to become poppy planters.

Politics Is Pivotal

When speaking about narcotic drugs, many think of only the drug lords and the rebel organizations. They don't see the hidden source behind the scene. Ta Aik Phong, leader of the Palaung resistance movement, once said, "Everyone who has a gun is involved in narcotic drugs." He meant that not

only the drug lords and the armed revolutionary organizations were involved in narcotic drugs but also the Burmese army which had the most guns.

*Ta Aik Phong,
Palaung State Liberation Front (PSLF)*

Bo Lar Kham, Wa leader

Bo La Kham, a Wa leader, also told my assistant editor U Sein Kyi, who had some Wa blood in him, "After independence, the White Chinese, who lost the war to the Red Chinese, entered the Shan State. The Burmese army formed the Union Military Police (UMP) to fight them. The UMPs were given permission to trade in opium. Although many thought that it was the White Chinese who were involved in the opium trade, in reality, the UMPs, who had the support and encouragement of the Government, were involved too."

Governments of successive eras have used opium as incentives as well as weapons. When Khun Sa was fighting against the Shan revolutionary organizations, the Burmese army ignored his involvement in narcotic drugs. So those who had capital set up heroin refineries in his region.

But when he formed an alliance with SURA and SSA and proclaimed Shan State Independence, his narcotic business dropped. The investors knew that if they worked with Khun Sa, their products could never be free from danger.

As the Burmese Government was supporting and encouraging the United Wa State Army (UWSA) for fighting against Khun Sa, the entrepreneurs shifted to the Wa organization and invested their capital in that region. Khun Sa, although famous, was now destitute and finally was left with no choice but to surrender.

Bao Youxiang, leader of United Wa State Army

With Khun Sa out of the scene, the Wa continued to have conflicts with the SSA–South, who were fighting against the Government. But in 2005, the Wa, realizing that the SSA–South was not a rival either politically or economically, stopped its military operations although the Government was urging them to fight on.

The consequence was that in September of that year the Government captured 496 kg of heroin that came from Panghsang. Wa Chairman Bao Youxiang's nephew Aik Pan, who led the convoy, was jailed in Rakhaing State until early this year. (It is learnt that he has been freed now).¹⁰

After that, the investors, knowing it was not to their advantage to stay on with the Wa, shifted to the regions under the influence of the people's militia who enjoy the nurture and backing of the Tatmadaw (Burmese Army).

All this shows that unless the Government ceases making war against the ethnic races, this problem — the cycle of narcotic drugs — will go on.

There's another factor that makes the drug problem bigger. The Government is forming more and more new military units and battalions on the one hand, and on the other hand allowing the soldiers to fend for themselves on a self-help basis. They must depend on themselves for their food, clothing and shelter.

This self-help basis is conducive to illegal business the military units and battalions are engaging in. How are they going to solve their food, clothing and shelter problems without being involved in this illegal trade?

¹⁰ 2012

So, the military not only levied taxes on opium cultivators and drug dealers but in some regions, family members of the soldiers have to unavoidably work in poppy plantations. This information is widespread.

There Is A Solution

In the Shan State it would be difficult to find an organization free of guilt when it comes to narcotic drugs.

- Peasants who grow opium;
- Revolutionary organizations;
- The Burmese army and their people's militia and border guards;
- Civil servants underfed by the Government;
- Unscrupulous capitalists; are all involved in drugs.

If the Government and the Opposition can come to a firm political agreement –

- there will be no need for the Bama Tatmadaw to fight them (the ethnic armed groups).
- there will be no need for them to fight the Bama Tatmadaw.
- there will be no need to use drugs either as an incentive or a weapon, or as a means for the existence of one's unit and battalion.
- rehabilitation work for the people can be done and rule of law can be enforced.
- unscrupulous elements, too, will have no chance to invest their capital.

Of course, we will need to discuss many things in detail if we are to implement this. But the basic requirement is to arrive at a firm political agreement.

Sao Yawd Serk and his allies

If we cannot achieve this, then, the eradication of drugs in 2014 will continue to be just a dream because we are not solving the root cause but the superficialities of the problem.

So, I would like to urge the leaders of the country like the late Chao Tzang Yawng hwe said: ***"Let's not put out the smoke like before, but the fire."***

Conclusion

"Had I known the laws of Samsara, Impermanence, Inconstancy and Insubstantiality like I know them today, I wouldn't have carried out the March 1962 coup."

Words of U Ne Win to U Chit Hlaing on 26 July 1995
(from – Once Upon A Time)

U Ne Win

According to Buddhism, working for the good of one's own nationality is not a vice but a virtue. But if other nationalities have to suffer for the good of one's nationality, then, that cannot be termed as a deed of merit, so says Ashin Janakabhivumsa in his writings, especially in the book "The Future of the Sasana".

Many instances can be found about the Buddha-to-be Himself, in many of His existences, working for the good of His own nationality and His own country, the most vivid being "The Janaka Jataka".

In that story, the Buddha-to-be had to protect His country from intruders. He also had to liberate other countries. He had to negotiate a political agreement with His enemy state and establish cordial relations.

So, if the Burmese leaders truly think of themselves as Buddhists, they need to re-scrutinize their nationalism in accordance with the Buddhist way. I don't want to elaborate on this.

The last thing to discuss is — how our Union is to be reconstructed.

In the Buddhist Philosophy, there are two ways of unification: The Sampayutta Method and the Vippayutta Method. The sages have likened the Sampayutta Method to Catu Madhura. Catu Madhura is made up of honey, butter, molasses and sesame oil. After being mixed, these four ingredients cannot be separated. They become one. The Burmese leaders seem to favor such kind of unification.

Another way of unification is the Vippayutta Method. This Method is compared to a mixture of vegetables or salad. A salad is made up of vegetables, oil, salt, chilli, onion and tomato. Each ingredient retains its flavor. But the flavor becomes better when all the ingredients are mixed together. The flavor of all the ingredients combined is better than the flavor of each ingredient. That's why Dhammabheri AshinViriya of Taungsun remarked that this is a generous and noble method of unification. Non-Burmese ethnic races are also for this method of unification.

For those who do not want to use the Pali words "Sampayutta" and "Vippayutta", contemporary scholars have coined new terms for them:

- Melting pot for "Sampayutta"
- Salad bowl for "Vippayutta"

So, finally I would like to urge today's Burmese leaders to be generous and broad-minded as taught by AshinViriya, if they really want the stability and perpetuity of the Union.

Leader of Shan National Unity Sao Gawn Zerng (a) Bo Moe Hein

Appendix (A)

Personal History

Gawn Zerng

Name : Gawn Zerng
Other names : Bo Moe Hein; Ocinna (Aw Zingna)
Date of birth : 20 June 1926, Sunday
Place of birth : Htanaw Village, Laihsak Village Tract, Jurisdiction
of Yawnghwe Sawbwa
Parents : Loong Kyaung Hto, Pa Kyaung Chong
Educational
Qualification : Mark Lang Monastery, Learnt Burmese, Shan, and
Pa-O languages
Marriage : Wives Nang Ya, Nang Mart, 7 sons, 7 daughters

1944 to 1945 : Served under Colonel Sao Tun Yin, Sawbwa of Banyin, during the Resistance against the Japanese

Prince of Banyin, Colonel Sao Tun Yin

- 1952 : Joined the Communist Party Burma (CPB)
- 1954 : District Military Commander
- 1956 : Revolted against the CPB
- 1958 : Surrendered; contacted Noom Seuk Harn
- 1959 : Joined Noom Seuk Harn army; Wounded at the battle of Hwe Aw; left arm amputated
- 1961 : Founded Shan National United Front (SNUF)

1964 : Co-founded the Shan State Army (SSA) and the Shan State War Council (SSWC) founded and led by Mahadevi Sao Nang Hearn Hkam

Mahadevi Sao Nang Hearn Hkam

1968 : Broke away from SSA after the CPB attacked the Shan State from the adjacent country; Rejoined Noom Seuk Harn which had its base on the Thai border

1969 : Founded the Shan United Revolutionary Army (SURA); Laid down anti-communist policy; Formed an alliance with Kuomintang (KMT) remnant Third Army

1983 : Sounded the clarion call for the unity of Shan State as CPB's leadership weakened after the passing of Mao Zedong

1984 : Cooperated with SSA – South to establish the Shan State Restoration Council (SSRC) formerly known as Tai Revolutionary Council (TRC)

- 1985 : Sao Khun Sa's Shanland United Army (SUA) accepted the call for unity. The combined army was first called SSA and later changed its name to Mong Tai Army (MTA).
- 1990 : Underwent throat cancer operation on 26 June 1990.
- 1991 : passed away at Lak Taeng Village on the Thai-Burmese border on 11 July 1991.

Sao Gawn Zerng believed firmly in the four pillars — race, nation, language (and culture) and religion— since he was young. He also taught his followers accordingly. Yawd Serk, who had served under him for four years, is an adherent to these four pillars up to now.

Some Quotations From Gawn Zerng

- Without the liberation of the whole Union, the liberation of the Shan State is impossible.
- The liberation of the Shan State is logically impossible, but morally certain.
- If we are to find fault in the forging of unity, I admit I myself am not free from fault either.
- We formed an alliance with the Kuomintang not because we like them but because we have to depend on Thailand.
- No matter what other nationalities are saying, in the end their basic requirements are the same as us.
- Only if we have principles will the majority be at peace. We started the revolution so the majority may live in peace. So, it is imperative that we have principles.
- Many talk about the eradication of opium. But very few talk about how to help the Shan peasants and farmers.
- I understand that according to international law, Thailand cannot render us any help. But, according to race and religion, I feel they ought to help us.

Sao Khun Sa

- Name : Khun Sa
Other names : Tun Sa; Chang Ch'i-fu (Zhang Qifu)
Date of birth : 17 February 1934¹¹
Place of birth : Phapheung Village, Loimaw Village Tract,
Jurisdiction of South Hsenwi Sawbwa (now
Tangyan Township)
Parents : Khun Ai, Nang Hseng Zoom (grandfather Khun Yi
Hsai was Administrator of Loimaw)
Educational
Qualification : Knew Chinese and can read a little Shan
Marriage : Wife Nang Kay Yun; 5 sons, 3 daughters
1937 : Father passed away; mother remarried Khun Kyi,
Governor of Mongtawm
1939 : Mother passed away; lived with stepfather for some
time; Grandfather recalled him; uncle Khun Kya
brought him up

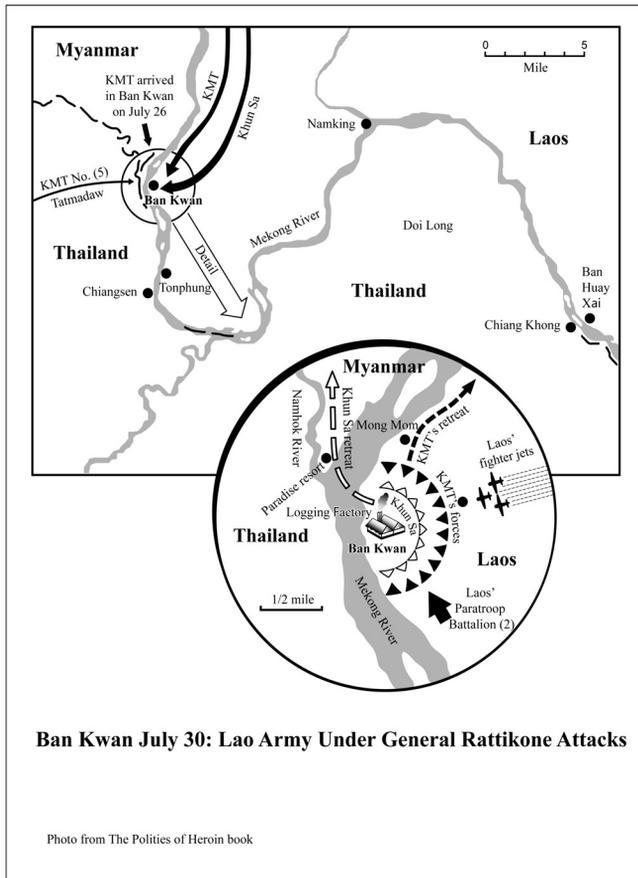
¹¹ August in the Burmese original is a typo. This has been corrected here.

- 1960 : Accepted offer of Commander of the Eastern Command and formed the Loimaw militia
- 1964 : Went underground after the demonetization of K 50 and K 100 banknotes by the Revolutionary Council; set up base at Baan HinTaek, on the Thai border
- 1967 : After the Golden Triangle Opium War at Baan Kwan Village, Laos (now the site of Kings Romans Casino), became Loimaw Militia again
- 1969 : Detained at Mandalay Jail; his troops went underground
- 1973 : SUA kidnaped two Russian doctors and offered to exchange them with Sao Khun Sa
- 1974 : Came out of prison and lived temporarily in Mandalay and Rangoon
- 1976 : Returned underground and set up base again at Baan Hin Taek
- 1977 : Submitted Six - Year Opium Substitution. Plan to the US Congress, but rejected
- 1982 : Battle of Baan Hin Taek; capture of Loilang Base on the Thai border.
- 1985 : Served as Vice-Chairman of Shan State Restoration Council headed by Sao Gawn Zerng; set up Homong headquarters

Sao Khun Sa playing the Shan drum at a Shan traditional festival

- 1991: Elected Chairman after the passing of Sao Gawn Zerng
- 1993 : Declaration of Shan State Independence
- 1994 : Expansion to Northern and Eastern Shan State
- 1995 : Negotiations with the Burmese Government after outbreak of mutiny in his forces
- 1996 : Surrendered; moved to Rangoon
- 2007 : Passed away in Rangoon

Was Sao Khun Sa a fifth columnist of the Burmese Government or just a pure and simple businessman? Had he truly worked for the Independence of the Shan State? Many questions are asked about him and they will continue to be asked.

The following quotations from Sao Khun Sa may supply some answers concerning these questions. Or they may raise some further questions.

- If we are weak we will have to fight even if we don't want to. But if we are powerful we won't have to fight even if we want to. So, we must have military might if we don't want wars.
- An army must be always ready, but be never used. But if it is used, it must fight to win.
- It is said that the population of the Shan State is about 8 million.¹² Supposing there are 8 members in a family and one is given to the State as a soldier. It will not be difficult for the remaining seven to support and feed him. Thus we could easily have an army of one million men. If we had such a big army, it would not be necessary for us to fight with anybody. We could easily get back our country.
- We have a country but if we don't have our own government there is no guarantee whatsoever to what we may possess.

Before entering temporary monkhood

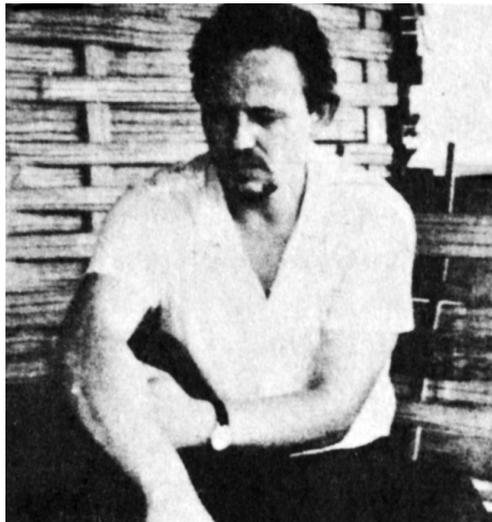
¹² Population, according to 2014 census, is 5.4 million. The 1996-98 forced relocation programme, launched by the military government, had displaced at least 300,000. More than a million are believed to have moved to Thailand alone.

Donning the yellow robe in Mandalay (1975)

- Why haven't I fought yet? Americans and Russians are enemies too. I must ask why they haven't fought each other yet.
- Fighting against a stronger enemy is like preparing soil for cultivation. Grass and weed must be cleared away first. Only then can the big tree be cut down.
- I can't accept discrimination on grounds of race or religion. It should be sufficient if people accept one nation, one flag and one emblem.
- We want to depend on our Thai brothers. But they themselves have to depend on the Americans. We want to depend on our Lao brothers. But they themselves have to depend on the Vietnamese. So, on whom are we to depend if we do not depend on ourselves?
- Why are there still wars in Burma? It is because Burmese leaders don't like to share status with people of other ethnic groups. They share them only among themselves. This Burmese way should not be followed by people who are trying to develop their country.

- I don't grow opium. I'm just working for the liberation of my country. It is the people that grow opium. They grow opium not because they enjoy doing it. They do it because they need to buy rice and clothing for their families. I've never heard anybody say they grow opium to destroy other peoples' countries.
- We have no one with the skill to export narcotic drugs to foreign countries. We do not sell them in shops. We stick no bills. Everywhere we go, we are being watched by Drug Enforcement Administration (DEA) agents. In spite of all this, drugs still get into your country. If your people do not carry them in, then, pray, who are?
- Opium cultivation disappeared in China because the people got the government they chose. Likewise, in the Shan State, opium eradication and getting the government of one's choice are inseparable.
- Don't imitate drums and gongs. They emit sound only when struck. Imitate clocks. They emit sound automatically when it is time.

Kidnapped Russian doctor

U Tun Myint (Taunggyi)

Name : U Tun Myint
Other names : nil
Date of birth : 15 April 1920
Place of birth : Kan East Quarter, Taunggyi
Parents : U Po Tun, Daw Htwa Phyu

U Tun Myint, a Shan, was born of U Po Tun and Daw Htwa Phyu in Kan East Quarter, Taunggyi, on 15 April 1920. His father died when he was a little over one year old. The family moved from Taunggyi to Bawng. His mother remarried and moved to Aungban when he was three. He lived in Aungban until he was five. His schooling began at a Christian missionary School, Aungban. Then, he moved to Heho (Haiwo) and attended another Christian missionary School for two months. He, then, transferred to Saya U Kan Paw Buddhist School.

He passed the fourth standard from that school. He couldn't go to the Middle School in Taunggyi and Yawngnhe, so, headmaster U Mya Phu taught him Middle School lessons and Saya U San Pwint taught him English free of charge.

High School Student

At 16, he moved to Taunggyi and attended the ABM (American Baptist Mission) School there. He had to begin from the fifth standard. From the sixth onwards, he stood first in every class. When he got to the eighth, his marks in the first terminal test were so good that he was promoted to the ninth. He got first again in the second terminal test and was promoted to the tenth without having to sit for the final examination. From the eighth onwards he was given a free education and was appointed librarian. He passed the tenth standard with credit and distinction. While at the ABM School, he was Captain of the Alaungpaya Team, President of the Buddhist Association, President of the Newspaper Club and President of the Students' Glory Magazine Publishing Committee.

Life As A University Student

He joined the University of Rangoon in 1941 to study engineering. He stayed at Pyi and Tagaung Halls. He was awarded a scholarship as he got good marks in the tenth standard. He had the privilege of attending the Special Class (S Class), finished the Intermediate First Year course in two months and was promoted to the Intermediate Second Year class.

Member Of DobamaAsiayon

On 23 and 25 December 1941, the Japanese dropped bombs on Rangoon, and the University closed down. He arrived in Deidaye as a war refugee. He became friendly with Thakin Ohn Kywe and others while in Deidaye, joined the Dobama Asiayon (organization) and

became known as "Thakin Tun Myint." He took part in the activities of the Dobama Asiayon there. He stayed in Deidaye until BIA Bo Yan Naing's troops captured it. He planned to join the BIA, but the plan didn't materialize.

Early Period Of Japanese Occupation

Communications improved and he returned to Taunggyi. He worked as an apprentice Road Construction Supervisor at the Public Works Department (PWD) for two months. He had to work in the construction of Taungleilon – Yeipusan railway line.

State Scholar To Japan

He sat for the Southern Asia Special Scholarship Examination and stood first. He was chosen as a State Scholar together with Dr Khun U and U Win Kyu and was sent to Japan for further studies. He stayed in Tokyo for about a year and studied Japanese literature, language and the education system of Japan and social customs subjects. On 15 August 1945, Japan surrendered and he had to return to Burma.

Taking An Interest In Politics

On his return from Japan, he had to make a stop at Clark Air Force Base in the Philippines. From there he continued to Singapore on an English Red Cross Hospital Ship called Birmingham. On the ship he met Ko Min Din, an embassy official, who gave him a book to read. It was "The Challenge Of Soviet" by John Strachey, a British Socialist ideologist. He grew to like Marxism after reading the book. He decided there and then to get wholeheartedly involved in politics when he got back to Burma. It was the first book on politics that U Tun Myint, whose top priority until then had been education, had ever read.

U Tin Ei, Union of Burma

After getting back to Burma, he came to know Ko Hla Kyi, Ko Tin Saw, Ko Ba Hein, Ko Thein Pe (U Thein Pe Myint) — all from the Communist Party — via Ko Min Din. His desire to enter politics grew more steadfast.

He was one of the ten Shan youths who attended the All Burma AFPFL Conference held at the middle terrace of the Shwedagon in January 1946.

After the AFPFL Conference, the ten Shan youths, including U Tun Myint, attended at Ko Ba Hein's house the ideological, political and organizational courses given by Thakin Soe, Thakin Tin Mya, Thakin Than Myaing and Ko Maung Maung Sein. U Tun Myint also attended the Central Organizational Course Held by the Communist Party.

Although he had attended the training courses held under the auspices of the Communist Party, he had never joined it because he could never get rid of his petit bourgeois nature, he revealed in his autobiography.

The First Panglong Conference

He gave a talk on agriculture at the First Panglong Conference held from 26 to 28 February 1946. He founded the Shan State Youth Organization in Taunggyi in April 1946. He served as Education officer.

The Forming Of Shan State People's Freedom League (Ya Pa La)

He founded the Shan State Freedom League together with Ko Ba Yi, Ko Tun Pe, Ko San Pe and Ko Ohn Pe (Loilem) on 20 August 1946. He was the General Secretary. When it was reformed as the Shan State People's Freedom League (Ya Pa La), he was given the responsibility of General Secretary again.

At the Second Panglong Conference held in February 1947, in his capacity as the Ya Pa La General Secretary, he worked to the best of his ability from behind the scene to make the Panglong Agreement a success. He, himself, was not at the Conference because he was not assigned there due to the distribution of duty.

He served as General Secretary once again when the league was reformed as "Shan State People's Freedom Congress" in March 1947. The Congress represented the whole Shan State.

In 1951, when Prime Minister U Nu submitted a motion in Parliament denouncing North Korea as the aggressor, U Tun Myint protested vehemently and resigned from his post as Parliamentary Secretary. Because of his protest, the motion had to be put to the vote. It was the first ever in the history of modern Burmese Parliament. At that time, almost no one dared to defy U Nu. So, the press praised him in

bold letters: "A hero has emerged from the Shan State". He became well-known in the world of Burmese politics as he had the courage to speak out freely and sharply in Parliament.

The Forming Of People's Unity Party

He founded the People's Unity Party in collaboration with U Thein Pe Myint and Bo La Yaung (the Thirty Comrades) in 1951. It was Burma's first ever legal opposition party after independence. He served as General Secretary of the party.

He was also a Central Committee member of "The World Peace Congress (Burma)" headed by Thakin Kodaw Hmaing. He retired from politics from 1953 to 1962 and returned to Taunggyi, Shan State. He worked in the car business, the timber industry and also as a contractor. He also served as secretary to the Taunggyi Cooperative Society.

The People's Volunteer Organization, headed by Bo Po Kun, discarded arms and returned to the legal fold in 1958. It merged with the People's Unity Party to become a single party. U Tun Myint was elected as a Central Committee Member but he did not take any practical part in the activities of political parties in Burma any more.

- Attended Inter-State Seminar on Constitutional Amendment held in Taunggyi, in 1961 as Shan State Representative. Submitted a proposal entitled "Amendment of the Constitution".
- Active in the Shan State Economics Study Committee.
- Attended as a Shan representative the Inter-racial Seminar held at the Broadcasting Station, Rangoon. He seconded the proposal "Amendment of the Constitution" submitted by Head of State of the Shan State Sao Hkun Hkio.

- Detained with other Shan State leaders for eight years at the Insein Annexe when the so-called Revolutionary Council, the military junta, seized power for the second time. Released on 2 March 1970
- Earned his living as a taxi-driver from 1975 to 1980. Got political pension in 1980. Used to say jokingly when asked, "I take my fees for being imprisoned."
- Acted as Patron of Taunggyi Strike Committee during the 1988 uprising.
- Played a leading role in the forming of the Shan State Nationalities Democracy League. First served as Vice-Chairman and then as Patron.

Foreign Countries He had Been To

- Japan, as State Scholar, 1943-1945
- The United States of America and some European countries, on a study tour, 1947-1948.
- The People's Republic of China, to attend World Peace Congress as a member of the delegation led by Thakin Kodaw Hmaing.
- The Union of Soviet Socialist Republics (USSR) and some European Socialist Countries, on a study tour together with Thakin Lwin and Ko Hla Win (President of University Student Union).

Books Written By Him

1. Shan State and Sawbwas (1952)
2. Whither Shan State? (1955)
3. Issue on Shan State Unification or Secession (Treatise) (1957)
4. Grievances of the Shan State (1957)
5. Shan State of equal status within the union (1961)¹³

¹³ The Burmese original made mistakes with the dates. They have been corrected here.

*In 1960, U Tun Myint wrote in "The Vanguard Newspaper" a series of articles entitled "Are we going to establish a Shan Republic?" These articles were combined and published in book form under a new title. The Shan Proposal (Federal Proposal) for Constitutional Amendment was based on facts contained in this book.

Marriage

It is ironic that the great anti-feudalist U Tun Myint fell in love with and married a descendant of the feudal lords. The bride was the niece of Sao Shwe Thaike, the Sawbwa of Yawngghwe and daughter of Sao Shwe Tint, the Governor of Heho. They had three children, two boys and one girl. The second son Sai Zeya Aung (Ngao Si Leng-Red Dawn) joined the Shan State Nationalities People's Liberation Organization (SSNPLO) and gave up his life in the armed revolution against the military dictatorship.

U Tun Myint died of throat cancer at his home in Taunggyi at 10:00 am, 17 May 1997. He was 77.

Note: Extracted from "Whither Shan State?" published by SHAN

Sao Yawdserk,
Chairman of the Restoration Council of Shan State

Sao Yawd Serk

- Name : Yawd Serk
Other names : Kyaw Ohn
Date of birth : 24 April 1959
Place of birth : Kunyom Village, Mongyai Village Tract,
Mongnawng Sub-Township, Kehsi Township
Parents : Writer Hsang Lu, Nang Loi Kham
Educational
Qualification : State Middle School, Panglong¹⁴
Marriage : Nang Hla Kyi (former wife)
Nang Lern Kham (present wife)
3 sons, 2 daughters
- 1976 : Joined SURA; attended course on wireless
communications; served at Chairman Sao Gawn
Zerng's communications office.

¹⁴ Master degree in Thailand in 2018

- 1980 : Attended political and military training courses; served in military columns.
- 1982 : Commanding Officer of Battalion 101; active in the vicinity of Langkher, Mongnai, Namzang, Kholam and Kengtawng Regions.
- 1990 : Responsible for Mongton Region, Eastern Shan State.
- 1994 : Became well-known for victory at Loi Hin Kawng battle.
- 1996 : After the surrender of MTA, re-established SURA; merged with SSA/SSNA which took the decision to use the name SSA only; an attempt to get ceasefire status with the Government, but in vain; 1,500 villages from 11 townships in the Southern Shan State forcefully evicted.

Sao Yawd Serk and famous Thai vocalist Aed Carabao

"So long as political issues are not solved politically, there will be demands for secession. To do away with secession, political issues should be solved politically."

Sao Yawdserk,
Chairman of the Restoration Council of Shan State

- 1999 : Set up headquarters at Loi Tai Leng, Thai border.
- 2000 : Formed Restoration Council of Shan State.
- 2011 : Signed Ceasefire Agreement with Government of U Thein Sein.

He learnt Thai language and studied politics and military in Thai. At the Second Union Level Seminar in Kengtung (2012), he asked me whether English was difficult to learn and whether it would take long. I replied that a sharp and intelligent man like him shouldn't take too long to learn English and that there are also modern short cut methods of the English curriculum.

Chao Tzang Yawnghwe

Name : Chao Tzang Yawnghwe
Other names : Sao Hso Lern Hpa, Sao Hso Wai, Khun Loom Fa, Eugene Thaike
Date of birth : 26 April 1939
Place of birth : Manor of Yawnghwe, Federated Shan States
Parents : Sao Shwe Thaike (Sawbwa of Yawnghwe), First President of the Union of Burma and Mahadevi Sao Nang Hearn Hkam (Former Chairperson of Shan State War Council and daughter of Hsenwi Sawbwa Hkun Hsang Ton Hoong)
Siblings : Sao Hso Khan Hpa (Sao Hso)
Sao Hso Lern Hpa (Sao Tzang)
Sao Ying Sita (Sao Ying)

Sao Hso Hom Hpa (Sao Mi) [Shot to death at Rangoon Residence when Bo Ne Win's military junta seized power on 2 March 1962]
 Sao Hso Harn Hpa (Sao Harn)
 Sao Ying Ratana Hseng Leun (Sao Leun)
 wife – Nang Nu Nu Myint (Kengtung)
 Marriage :
 Offsprings : Sao Hoongfa Yawnghwe
 Sao Onjana Yawnghwe

The Yawnghwe Family

Historial Landmarks of Chao Tzang Yawnghwe

1957 : Matriculated from Methodist School, Rangoon.
 1961 : Graduated from Rangoon University, got BA degree majoring in History; Worked as Tutor in the English Department.

- 1963 : Joined the Shan State Independence Army (SSIA which later became SSA; Leader of the delegation to Peace Talks sponsored by Bo Ne Win's Revolutionary Council.
- 1964 : Commander of SSA's First Brigade.
- 1966 : Member of SSA's Central Steering Committee and Vice Chief of Staff.

Chao Tzang Yawnghwe and wife Nang Nu Nu Myint

- 1968 : Commander of SSA No.1 Military Region
- 1971 : Took a leading role in the forming of Shan State Progress Party (SSPP) and served as its General Secretary.
- 1976 : Took retirement in Chiang Mai because of heart conditions; Underwent heart surgery.
- 1984 : Published "The Shan of Burma". (Printed at Singapore's Institute of Southeast Asian Studies).
- 1985 : Whole family immigrated to Canada.
- 1990 : Attained MA Political Science degree.
- 1996 : Became Counsellor to Shan Democratic Union (SDU).

- 1997 : Received PhD Political Science degree.
- 1998 : Took leading role in the forming of Union Nationalities League for Democracy (Liberated Area).
- 1999 : Advisor to the National Reconciliation Programme (NRP) and National Coalition Government of the Union of Burma (NCGUB)
- 2001 : Advisor to the Ethnic Nationalities Solidarity and Cooperation Committee (ENSCC) which later became Ethnic Nationalities Council (ENC).
- 2001 : Chairman of the State Constitution Supporting Committee (SCSC).

Chao Tzang Yawnghwe

- 2004 : Chairman of ENSCC; Underwent medical checkup in May, suffering from brain tumor.
- 2004 : Passed away on 24 July 2004.

Some Quotations From Chao Tzang Yawnghwe

- What is the meaning of Pyidaungsu (Union)? It means the coming together of many States. This is Federalism. There is no Mother State. The British system is called the Unitary Decentralized System. It is a Unitary System but with division of power from the Centre.
- What we have here is a Unitary system. There is no decentralization. It is a different sort of Unitary State System. In Parliament most of the members are Burmese. It is not just a State, a Burma State. It has taken the form of a Mother State, the Burma Proper.
- At that time there were no Constitutional experts among the Burmese. We had Legal Constitutional Lawyers only. U Chan Tun was just a lawyer. As we were still under the British, what we had was the British model. So, it can be assumed that our Constitution was an adaptation of the British model.
- It is quite clear that Bo Ne Win staged the coup because he wanted to wield power. They took advantage of the word 'Federal' and said it meant secession. In actual fact Federal has nothing to do with secession.
- A Union cannot be likened to a mansion where the landlord distributes rooms for the Shan and the Kachin etc. to live in. A union is like a village. In the village, there are houses big and small. Some households may have only four or five members, and others may be large, having 10 to 20 members. Some houses may be poor and some rich. All the houses in the village have their own compounds in which the occupants live in complete freedom. Nobody can tell them what crops to cultivate and what animals to raise. They may grow either paddy or peanut. They

may raise either cattle or chickens. Those who want to become merchants are free to become what they want. This is Federal.

- At the Ambassadorial Seminar held in Washington DC, I submitted a paper on Federalism. During the break, I had a talk with the Burmese ambassadors who attended the Seminar. They said that they agree with the contents of my paper and had nothing at all to object. They said that they understood and believed that this was how it should be. But at the present moment, the term "Federal" could not be used.

Note: Extracted from Gawn Khaw Journal published by the Shan Herald Agency for News.

Sao Seng Suk (left) with author (right)

Translated by Sai Aung Win

ကျနော် သူပုန်ဖြစ်လာပုံ

(The Making of a rebel)

ခွန်းဆေ

မာတိကာ

- ၁။ BCES ၏
- ၂။ စာရေးသူ၏အမှာစာ
- ၃။ ဗမာသီချင်းရေးဆရာမှ ရှမ်းသူပုန်သို့
- ၄။ သခင်လုပ်ချင်ရင်
- ၅။ ရှမ်း-ဗမာ သမိုင်းကြောင်း တစေ့တစောင်း
- ၆။ ရှမ်းပြည်မှူးယစ်သံသရာ
- ၇။ နိဂုံး

နောက်ဆက်တွဲ (က)

- ကွန်းဖိန်း
- ခွန်ဆာ
- ဦးထွန်းမြင့် (တောင်းကြီး)
- စင်ယွက်စစ်
- စင်ဖန့် ယောင်ဟေ့

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

- ပင်လုံစာချုပ်
- ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေ

In the end, (the government) made rebels where there had been none.

Barbara W. Tuchman's *The March of Folly*

အဆုံး၌ သူပုန်မရှိသော တိုင်းပြည်တွင် (အစိုးရက) သူပုန်မွေးထုတ်ပေးလိုက်သည်။

ယခုထုတ်ဝေလိုက်သော စာရေးဆရာခွန်းဆေ၏ 'ကျနော်သူပုန်ဖြစ်လာပုံ' စာအုပ်တွင် သာမန်ဘဝလေးဖြင့် အေးအေးဆေးဆေး နေချင်သော ရှမ်းလူငယ်ကလေး ဆိုးဖြတ် လိုက်ရသလဲဆိုတာကိုတွေ့ ရမည်ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်ကိုရေးသားသူ ခွန်းဆေသည် ဗမာပြည်မတွင်ကြီးပြင်းပြီး ဗမာတောထဲတွင် နေခဲ့သူဖြစ်သည်။ ဗမာ သံဖြင့် ဗမာသီချင်းတွေကိုလည်းရေးခဲ့ဖူးသူလည်းဖြစ်သည်။ သီချင်းကဗျာ အနုပညာလေးဖြင့် ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနေချင်ခဲ့သော ရှမ်းလူငယ်ကလေးကို လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးထဲသို့တွန်းပို့လိုက်သော တရားခံကဘယ်သူလဲ။ အမြင်ကျဉ်း အမိန့်ပေးစနစ်ဟု စာရေးသူက ဆိုထားသည်။

'ကျနော်သူပုန်ဖြစ်လာပုံ' စာအုပ်တွင် စာရေးသူက သူ၏ပုဂ္ဂလိက ဘဝအကြောင်းကို ပြောပြသလို ရှမ်းပြည်ခေါင်းဆောင်တွေ ရှမ်းပြည်ခေါင်းဆောင်တွေ၏အတွေ့အကြုံ သဘောထားအမြင်နှင့်ခံစားမှုတွေကိုလည်းတို့ထိရေးပြသည်။ ရှမ်းနှင့်ဗမာတို့၏ ဆက်ဆံရေးသမိုင်းကြောင်းကိုလည်း ပုဂံခေတ်မှ ယနေ့အထိပြန် ပြောပြသည်။ ဖြစ်စဉ်မဟုတ်ဘဲ

အကွက်သဘောဖြင့် ကောက်နုတ်ခွဲထုတ်ပြရင်း သုံးသပ်ချက်တွေပေးထားသည်။ ပြီး တော့ရှမ်းပြည်ထဲမှူးယစ်သံသရာအကြောင်း။

ရှမ်းဗမာဆက်ဆံရေးကောင်းခဲ့သောအတိတ်ရှိသည် ထိုသို့ကောင်းခဲ့သောအတိတ်က မည်သည့်အကြောင်းများကြောင့် ပျက်ခဲ့ရသလဲ။ ဤအကြောင်းကို ဤစာအုပ်ထဲတွင် တွေ့ရမည်။

“၁၉၆၂ မတ်လ ၂ ရက်မှာ တပ်မတော်က ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရတင်သွင်းတဲ့ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး အဆိုပြုချက်ကို ခွဲထွက်ရေးလှိုစွပ်စွဲပြီး အာဏာသိမ်းလိုက်ပါတယ်။”

“၁၉၆၂ ခုနှစ်မှာ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းတော့ ရှမ်းခေါင်းဆောင်တွေအများဆုံးအဖမ်း ခံရတယ်”

ဒါကတော့ဟိုးအဝေးဆီမှအတိတ်ကိုလှမ်းကြည့်ပြီးပေးသောမှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ သိပ် မဝေးသေးသောအတိတ်နှင့် မှတ်ချက်ကိုလည်း ဤသို့ဖော်ပြထားပေးသည်။ အမျိုးသား ညီလာခံကျင်းပနေသော စစ်အစိုးရခေတ်တုန်းကဖြစ်သည်။

“လူအသီးသီးကလည်း ကိုယ့်အမျိုးသားအတွက် အခွင့်အရေးတောင်းဖို့ဆိုပြီး အတိုင်ပင်ခံ ကောင်စီတွေဖွဲ့ကြတာ ဘာမှမဖြစ်ဘူး။ ရှမ်းကနောက်ဆုံးမှဖွဲ့ထားတာဖြစ်တယ်။ ဖွဲ့ဖို့ တောင်အစိုးရက အားပေးလိုက်သေးတယ်။ ဒါပေမယ့်ဖွဲ့ပြီးလို့ မကြာခင်ဘဲ ဖမ်းဆီးတယ်။ မကြားစဖူးထောင်ဒဏ်တွေကို ၇၉ နှစ်၊ ၈၅ နှစ်၊ ၉၃ နှစ်၊ ၁၀၆ နှစ် စသည်ဖြင့်ချတယ်။ ဒါကြောင့် ရှမ်းဝါရင့်နိုင်ငံရေးသမားကြီးဦးရွှေအုန်းက မသေခင်က ရေးထဲ့တဲ့စာတပုဒ် မှာတောင် -

“ဘာကြောင့်ရှမ်းတွေကိုဒီလောက်မုန်းပါလိမ့်? လို့တောင်မေးခွန်းထုတ်ပါခဲ့တယ်။”

ဒါကတော့စာရေးသူကရှမ်းလူမျိုးတွေဘက်ကခံစားမှုကို ရေးပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ သူ့ခံ စားချက်လိုဘဲတခြားတိုင်းရင်းသား တွေ၏ဘဝထဲမှာစိတ်ထဲမှာရှိနေကြမှာသေချာသည်။ ခွန်းဆေ၏စာအုပ်ထဲတွင်စပ်ခွန်ဆာပြောသောစကားကိုလည်း ဤသို့ရေးပြထားသည်။

“ဗမာလောက်ကောင်းတဲ့လူမျိုးမတွေ့ဖူးဘူး။ ဗမာလောက်ဆိုးတဲ့လူမျိုးလည်းမကြုံဖူးပါဘူးဗျာ”

ဤစကားက ကောင်းသောဗမာနှင့်ဆိုးသောဗမာကိုညွှန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဗမာအပါအဝင် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေးတွင်အထောက်အကူပြုနိုင်မည့် မှတ်ချက်ဟု ပြောလျှင်ရသည်။ ဗမာကောင်း ဗမာဆိုး။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံနှင့် ဗမာကောင်းတွေကတော့ ဗမာဆိုးတွေ၏ကျွန်ပြုနိုင်စက်ခြင်းဒဏ်ကိုခံနေရသည်ဆိုသည့် သဘောဖြစ်သည်။

ရှမ်းပြည်ထဲက ဘိန်းစိုက်ပျိုးထုတ်ထုပ်မှု ကိစ္စ ကိုရေးသားသောအခါ အတိတ်သမိုင်းပါပြန်၍လှန်ပြသည်။ ဘိန်းစိုက်ရသည့် နောက်ခံအကြောင်းရင်းကိုထုတ်ပြသည်။ ထို့နောက် မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကိုခြေရာခံပြသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါး နှင့်ပတ် သက်နေသူများတွင် မူးယစ်ရာဇာတွေ၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း တွေသာမကသေနတ် အများဆုံးကိုင်ထားသော ဗမာ့တပ်မတော်လည်းပါဝင်ပတ်သက်နေကြောင်း ထောက်ထားသည်။ ခေတ်အဆက်ဆက်မှာအာဏာရအစိုးရတွေဟာမူးယစ်ဆေးဝါးကိုမက်လုံးအဖြစ်ရော လက်နက်အဖြစ်ပါအသုံးပြုခဲ့တယ်။

ဤမှတ်ချက်အတွက် အချက်အလက်တွေကိုပါဖော်ပြထားသည်။ အစိုးရက တိုင်းရင်းသားတွေအပေါ် စစ်ပြုနေမှုကို မရပ်တန့်သမျှ ကာလပတ်လုံး(ပြည်တွင်းစစ်ရှိနေသမျှ ကာလပတ်လုံး) မူးယစ်ဆေးဝါး ပြဿနာသံသရာတဝဲလည်လည် ဆက်ရှိနေဦးမည့်အကြောင်းကိုလည်း ဝေဖန်သုံးသပ်ပြီး ရေးပြထားသည်။

ဤစာအုပ်တွင် သူပုန်ဖြစ်လာပုံအကြောင်းကိုပြောရင်း ၁၉၆၀ လွန်ကာလက ရှမ်းအမျိုးသားနိုင်ငံရေးသမားများနှင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများအကြားတွင် ကွန်မြူနစ်ဝါဒ ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့ပုံကို ဖော်ပြသည်။ စာအုပ်၏ နောက်ဆက်တွဲတွင်ရှမ်းပြည်မှထင်ရှားသော နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် တချို့အကြောင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းထားသည်။ နိုင်ငံရေးအရငြိမ်းချမ်းစွာဆွေးနွေးဖို့အကြောင်းကို ပြောရင်းခွန်းဆေးက ဆုတောင်းစကားကို ဤသို့ ရေးသားထားသည်။

ကျနော်တို့ရှေ့က နိုင်ငံခေါင်းဆောင်တွေလုပ်ခဲ့သလို ပြည်ထောင်စုကြီးအတွင်းက တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတွေကို သူပုန်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးတဲ့အတွေးအမြင် အပြောအဆိုလုပ်ရပ်တွေကို ရှောင်ရှားပြီး သွေးသောက်မိတ်ဆွေတွေသားချင်းတွေလို ထာဝရဖြစ်သွားအောင်ဖန်တီးတဲ့အတွေးအမြင် အပြောအဆိုနဲ့လုပ်ရပ်တွေကို ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်ပါစေလို့ ဆုတောင်းပါတယ်။

ဤစကားကပင်လျှင် ဤစာအုပ်ရေးရခြင်း အဓိကအကြောင်းတွေထဲက တခုဖြစ်မည်ထင်ပါသည်။ ယနေ့ကာလကဲ့သို့ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေချိန်မျိုးတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအချင်းချင်းကြားတွင် အပြန်အလှန်နားလည်ရင်းနှီးပြီး သူ့ခံစားချက် ကိုယ့်ခံစားချက်ကိုလည်း တဖက်နှင့်တဖက် သဘောပေါက်နေဖို့ကလည်း အရေးကြီးပါသည်။ ခံစားချက်တွေကိုမှန်ကန်စွာ အပြန်အလှန်သိနားလည်ထားလျှင်ပြုသနာရင်ကြားစေရေးအတွက် စဉ်းစားသုံးသပ်၍အဆုံးအဖြတ်ပြုကြရသေးအခါသင့်မြတ်မှန်ကန်သော အဖြေကို ရနိုင်ချေရှိပါသည်။

ဤအမြင်ဖြင့် ဆရာခွန်းဆေ၏ကျနော်သူပုန်ဖြစ်လာပုံစာအုပ်ကို စာဖတ်ပရိသတ်များ ရှေ့မှောက်သို့ တင်ဆက်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

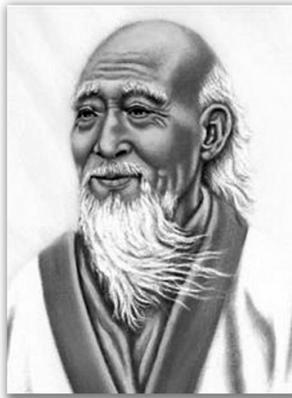
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာသုတေသနအဖွဲ့
၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ
ရန်ကုန်မြို့

အမှာစာ

ပင်လယ်သည် မည်ကဲ့သို့ မြစ်ချောင်းတို့၏ “မင်း” ဖြစ်လာပါသနည်း။
အဖြေမှာ ပင်လယ်သည် မြစ်ချောင်းတို့ထက် နိမ့်ရာတွင်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။
(လောင်ဇီး၊ ဘီစီ ၆ ရာစု တရုတ်ပြည် ဒဿနပညာရှင်)

How does the sea become the king of all streams? Because it lies lower
than they!

Lao Zi, BC 6 century philosopher

ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လိုတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတာ လောင်ဇီးပြောသလိုပဲ သဘောထား အင်မတန် ကြီးမားရမှာဖြစ်တယ်။ ဒါမှသာ ကြီးကျယ်တဲ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ တိုင်းပြည်ကို တည်ထောင် နိုင်မှာဖြစ်တယ်။ (စကားစပ်လို့ ပြောရရင် အနောက်နိုင်ငံသုတေသီ အချို့တို့ရဲ့ အဆိုအရ လောင်ဇီးဆိုတာ လူပုဂ္ဂိုလ်နာမည် မဟုတ်ဘူး။ ရှမ်းမျိုးနွယ်တွေရဲ့ လောကအမြင်ဖြစ်တယ် လို့ ရေးသားတာကို တွေ့ရပါတယ်။)

အခုစာရူ သူများဖတ်ရ ရမှာကတော့ ကျနော်တို့တိုင်းပြည်ရဲ့ ခေါင်းဆောင်များ သဘောထားမကြီးတဲ့အတွက် သူပုန်ပေါ်ပေါက်လာပုံကို ကျနော်တို့ရဲ့ ၁၀၀ အတွေ့အကြုံ မှတဆင့် စာရူသူများ ဆန်းစစ်ဝေဖန်သုံးသပ်နိုင်ဖို့ ဝေမျှလိုက် ခြင်းဖြစ် ပါတယ်။

ဒီနေရာမှာ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေ တရုတ်ပြည်ကို နောက်ဆုံးအကြိမ်သွားရောက်လည် ပတ်တုန်းက တရုတ် ခေါင်းဆောင်တဦးနဲ့ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးရဲ့ အဖွဲ့ဝင်တဦးတို့က ရှမ်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးခဲ့တာကို ပြန်လည်ဖောက်သည် ချပါရစေ။ သူတို့ဆွေးနွေးတာကတော့ တရားဝင်မဟုတ်တဲ့ အတွက် မှတ်တမ်းထဲ မှာတော့ တွေ့ ရဖွယ် ရှိပါဘူး။ အခု ကျနော်ပြန်လည် ပြောပြမှာကတော့ သူတို့စကားပြောနေတဲ့အချိန်မှာ အတူရှိနေတဲ့ တရုတ်စီးပွားရေးသမားတဦးရဲ့ ပြန်လည် ပြောပြ ချက်ပဲဖြစ်ပါတယ်။

ဗမာ- ကျနော်တို့ ရှမ်းနဲ့ပတ်သက်ပြီး အမြဲခေါင်းခဲနေရတယ်။ ဒီအတွက် ပေါက်ဖော်ကြီးတို့ဘက်က အကြံပေးနိုင်တာရှိရင် အထူးကျေးဇူးတင်ပါမယ်။

တရုတ်- ဗမာပြည်မှာ ရှမ်း ၁၀၀ ရှိရင် ကျနော်တို့ဆီမှာ အနည်းဆုံး ၃၀၀-၄၀၀ ရှိတယ်။ ရှမ်းတွေဟာ အင်မတန်အုပ်ချုပ်ရလွယ်ကူတဲ့ လူမျိုးဖြစ်တယ်။ သူတို့နဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျနော်တို့ဘာမှပြဿနာမရှိဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ သူတို့နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျနော်တို့က ဘာမှပြဿနာမလုပ်ထား လို့ပါပဲ။

တရုတ်တင်လားပြဿနာမရှိတာ၊ ကျနော်တို့နိုင်ငံကို နယ်ချဲ့ကျူးကျော်ပြီး အရှင်သခင် လုပ်သွားခဲ့တဲ့ ဗြိတိသျှ တွေတောင်မှ ပြဿနာမရှိခဲ့ဘူး။ ဒီမိုကရေစီနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအင်အားစု (NDD) မှ ယမန်နှစ်က ထုတ်ဝေတဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးအင်္ဂါစဉ်အရ ရှမ်းပြည် တပြည်လုံးမှာ ခြေလျင်တပ်ရင်းချည်းပဲ ၁၄၂ ရင်းရှိတယ်။ ဒါတောင်မှ ယခုထိ ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုတာကို အိပ်မက် မက်နေရတုန်း။ အင်္ဂလိပ်ကတော့ ရှမ်းပြည်တပြည်လုံးရဲ့ အေးချမ်းတည်ငြိမ်မှုကို တပ်ရင်း ၂ ရင်းနဲ့ပဲ မပင်မပန်းထိန်းသိမ်းခဲ့တယ်။

ဒါဟာဘာကိုပြသလည်းဆိုတော့ တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်နေတဲ့ ကျနော်တို့ခေါင်းဆောင်တွေဟာ သခင်မလုပ်တတ်သေးဘူး။ အရှင်သခင်ဖြစ်နိုင်လောက်အောင် မှန်ကန်တဲ့ သဘောထားတွေ မရှိသေးဘူးဆိုတာကို ပြနေတာပေါ့။

ဒါကြောင့် ကျနော်တို့ဟာပြည်ထောင်စုကို တကယ်မပြိုကွဲစေချင်ဘူး။ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို မပြိုကွဲစေချင်ဘူး။ အချုပ်အခြာအာဏာကို အခွန်ရှည်တည်တံ့စေလိုတယ်ဆိုရင် စစ်တပ်ရှိရုံနဲ့ မလုံလောက်ဘူး။ မှန်ကန်တော် တည့်တဲ့ သဘောထားအမြင်မျိုးရှိမှ ဖြစ်နိုင်မယ်ဆိုတာ သိစေချင်လို့ ဒီအတွေ့အကြုံစာတမ်းကို ရေးရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

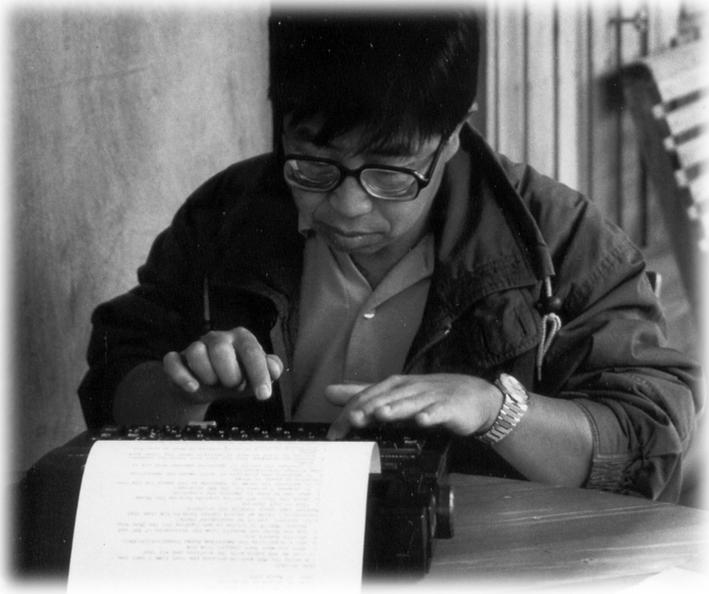
ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားတောင်မှသာငါ့စကားကိုသေသေချာချာဆန်းစစ်ဝေဖန်ပြီးမှလက်ခံပါ။ ငါ့ကိုကြည်ညိုရုံလောက်နဲ့ လက်မခံနဲ့လို့ပြောခဲ့တော့ ကျနော်လို ဗုဒ္ဓနဲ့ဘာမှနှိုင်းယှဉ်လောက်စရာမရှိတဲ့လူတစ်ဦးနဲ့ အထူးတလည် တိုက်တွန်းစရာမလိုဘူးလို့မြင်ပါတယ်။

ဤစာကို ဖတ်ရှုရခြင်းအားဖြင့် ကိုယ့်နိုင်ငံတည်ဆောက်ရာမှာ ဘယ်အမှားတွေကိုရှောင်ပြီး ဘယ်အမှန်တွေကို ဆက်လုပ်သင့်တယ်ဆိုတာကို ကျနော်တို့ရဲ့ ပစ္စုပ္ပန်ခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ အနာဂတ်ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာမယ့်သူတွေ ဖတ်ရှုပြီးအနည်းနဲ့အများ ဆိုသလို သင်ခန်းစာရယူနိုင်မယ်ဆိုရင် ဒီစာကိုရေးရကျိုးနပ်ပြီလို့ ကျနော်ယူဆပါတယ်။

ဤစာကို ဖတ်ရှုတဲ့အတွက်လည်း အထူးကျေးဇူးတင်ကြောင်း နောက်ဆုံးပြောပါရစေ။

မိုင်ဆုံခ (သာယာတိုးတက်ပါစေ)
ခွန်းဆေး
၄ ရက်၊ သြဂုတ်လ ၂၀၁၂

စာရေးသူ ကိုယ်ရေးအကျဉ်း

- အမည် - ခွန်းဆေ
- အခြားအမည် - စိုင်းဝင်းဦး၊ Richard
- မွေး - ၂၃၊ ၅၊ ၁၉၄၈
- မွေးရပ် - မန်လုံရွာ၊ မိုင်းဂေါ်မြို့ ၊ (ယခင်) တောင်ပိုင်စော်ဘွားနယ်၊
(ယခု) မိုင်းဂေါ်မြို့နယ်ခွဲ။
- ပညာရေး - မန္တလေး ပိဏ္ဏ သိပ္ပံတက္ကသိုလ်၊ ဓါတုဗေဒ၊ တတိယနှစ်။
- အလုပ်အကိုင် - ၁၉၆၉-၁၉၉၆ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး။
၁၉၉၆ - ယခု သျှမ်းသံတော်ဆင့်သတင်းဌာန၊ အယ်ဒီတာ။
- နေရပ် - ပိန်းလုံရွာ၊ ပိန်းလုံကျေးရွာအုပ်စု၊ ပိန်းဟိုင်မြို့နယ်၊ ချင်းမိုင်ခရိုင်။

ဗမာသီချင်းရေးဆရာမှ ရှမ်းသူပုန်သို့

“ရှမ်းအမျိုးသားရေးဝါဒဟာ အစွန်းရောက်ဗမာအမျိုးသားဝါဒရဲ့
အကျိုးဆက်ဖြစ်တယ်။”

(စင်ဇန်နဝါရီလ ၁၉၃၉-၂၀၀၄)

ဗမာပြည်ရောက် ရှမ်းကလေးတယောက်

ကျနော်ရဲ့ လူမမယ်ကလေးဘဝကတော့ ဗမာပြည်မမှာပဲ ကျင်လည်နေခဲ့ပါတယ်။ ကျနော် ပြည်မကိုရောက်ပြီး ဗမာတောထဲမှာနေခဲ့ရတဲ့ အကြောင်းက ဒီလိုပါ။

ပြည်ထောင်စုကြီး ဗြိတိသျှလက်အောက်ကလွတ်မြောက်ပြီး ၄ လအကြာမှာ ကျနော်မိုင်းငေါ့မြို့(ထိုစဉ်က တောင်ပိုင်စော်ဘွားနယ်) မှာမွေးဖွားခဲ့ပါတယ်။ ကျနော် မွေးလို့မကြာခင်မှာပဲ ရှမ်းပြည်တဝှမ်းမှာပဒေသရာဇ်ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကြီးပေါက်ဖွားလာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က ကျနော် ဦးကြီး၊ ဦးလေး၊ အဖေတို့လည်း ချီတက်ပွဲတွေမှာပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့တယ်။ ကျနော်အမေကိုယ်တိုင်လည်း လူမှန်းမသိသေးတဲ့ကျနော်ကို ရင်မှာပိုက်ပြီးပါဝင်ခဲ့တယ်လို့ ကျနော် ကြီးလာတော့ ပြောပြပါတယ်။

မကြာခင်မှာဘဲ ပဒေသရာဇ်စော်ဘွားဘက်ကနေ ဤလှုပ်ရှားမှုမှာပါဝင်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေကိုဖမ်းဆီးအရေးယူ နှိမ်နင်းခဲ့တယ်။ အချို့တော်တော်များများလည်း အသတ်ခံကြရတာကြောင့် နမ္မတူမြစ် (ဒုဌတော်မြစ်) သွေးချင်းချင်းနီ ခဲ့တယ်လို့ ပြောစမှတ်ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျနော်ဦးကြီးလည်း ဖမ်းဆီးခံရတဲ့အထဲမှာပါသွားတော့ သူ့ညီတွေဖြစ်တဲ့ကျနော်အဖေနဲ့ ဦးလေးလည်း မိုင်းငေါ့ကနေ ထွက်ပြေးပြီး လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းမှာ စတင်ဖွဲ့စည်းတဲ့ ရှမ်းသေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း (၁) First Shan Rifles မှာဝင်ရောက် အမှုထမ်းပါတယ်။

စဝ်ခွန်ပန်းစိန် တောင်ပိုင်းစော်ဘွားကြီး၊ ရှမ်းပြည်ကောင်စီ၏ ဥက္ကဋ္ဌ

အဲဒီအချိန်တုန်းက အားလုံးပေါင်းရှမ်းတပ်ရင်း ၁၀ ရင်းဖြဲ့စည်းဖို့သဘောတူ ညီချက်ရှိခဲ့တယ်လို့ သိရပါတယ်။ သို့သော် ကရင်တပ်ရင်းတွေ တော့ခိုကုန်တဲ့အခါကျ တော့ တိုင်းရင်းသားတပ်ဖြဲ့တွေ ဆက်ဖြဲ့ဖို့အစီအစဉ်ကိုရုပ်သိမ်းလိုက်တယ်။ တိုင်းရင်းသား တပ်တွေကို ဦးဆောင်တဲ့ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနဲ့အထူးရင်းနှီးသူ ဦးတင်ထွဋ်လည်း အချင်းချင်း လုပ်ကြံခံရပြီး ကျဆုံးသွားခဲ့ပါတယ်။

စတင်ဖြဲ့စည်းခါစကတော့ တောင်ကြီးမြို့မှာပါပဲ။ အဲဒီတုန်းကတောင်ကြီးမြို့မှာ ရိုက်ထားတဲ့ကျနေတဲ့ ဓါတ်ပုံတောင် ခုထိရှိနေပါသေးတယ်။

သို့သော်လည်း ကရင်တော်လှန်ရေးဖြစ်လာတဲ့အခါကျတော့ ရှမ်းတပ်ရင်း (၁) ကို ရှမ်းပြည်မှာ မထားရဲတော့ တဲ့အတွက် ပြည်မကိုပြောင်းရွှေ့။ တဖက်က ကရင်နဲ့ဗကပ (ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ) ကိုတိုက်၊ နောက်တဖက်က ရှမ်းတပ်သားအများအပြားကို

ဗမာတပ်ရင်းတွေဆီရွှေ့ပြောင်း၊ ကျန်နေတဲ့တပ်ရင်းမှာ ဗမာတပ်သား၊ ဗမာအရာရှိတွေနဲ့ အစားထိုးမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီလိုလုပ်ရင်း နောက်ဆုံးကျတော့ ရှမ်းဆိုတဲ့ တပ်ရင်းနာမည်နဲ့ မဖြစ် စလောက် ရှမ်းတပ်သားနဲ့ အရာရှိတချို့ပဲ ကျန်တော့တာပေါ့။

အဆိုးထဲမှာ အကောင်းဆုံးတစ်ခုကတော့ ကျနော်ဗမာတောထဲနေပြီး ဗမာ စာသင်၊ ဗမာစကားတတ်၊ ဗမာအစားအစာစားတတ်၊ ဗမာလိုဝတ်၊ ဗမာတွေနဲ့ရင်းနှီးလာ ပြီး ကိုယ့်ကိုကိုယ်တောင်မှ ဗမာလိုလို ယီးတီး ယောင်တောင် ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်လာ တာပေါ့။

ကျနော် စာစသင်တော့ ကျနော်အဖေရဲ့ တပ်ရင်းက တမြို့ပြီးတမြို့ကို ပြောင်းနေ တဲ့ အချိန် နဲ့ ကြုံနေတာကြောင့် ခေါ်မသွားနိုင်ခဲ့လို့ ကျနော်ကို အုတ်ဖိုမှာ ရှိတဲ့ သူနဲ့ရင်းနှီး တဲ့ ဆရာဦးအောင်ကြူး ဆီမှာ အပ်ထားခဲ့တယ်။ သူနဲ့ သူ့မိခင် တွေက သွန်သင်လို့ ဗမာလို ဘုရားရှိခိုးတတ်၊ မင်္ဂလာသုတ် ကို ဗမာလိုပြန်ထားတဲ့ လင်္ကာကို ကျနော်အခုထိ မှတ်မိ နေတယ်။

“လူမိုက်ကိုလေ၊ ရှောင်သွေလွဲလို့၊ မမှီဝဲနဲ့ကင်းအောင်နေ” ဆိုတာတွေ ပေါ့။

ရှမ်းပြည်ပြန်ရောက်

ကျနော် ရှမ်းပြည်ပြန်ရောက်လာတာကဒီလိုပါ။ ကျနော်အဘိုးက စော်ဘွား ထောင်က လွတ်လာပြီး ရန်ကုန်မှာ အလုပ်သွားလုပ်တဲ့သူ့သားကြီးနဲ့လိုက်နေတယ်။ သူတို့ နေတဲ့အိမ်က စမ်းချောင်းမှာ၊ သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းနဲ့ အိမ်ချင်း ကပ်ရက်။ ကျနော်အကို တဝမ်းကွဲ သူ့ကိုတွေ့ရင် သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းက ချစ်စနိုးနဲ့ ရှမ်းပုတ် လို့ခေါ်တာ သတိရ နေဆဲလို့ ပြောဖူးပါတယ်။

ကျနော်အဖိုးက ဗမာစကားမတတ်၊ တတ်အောင်လည်းမကြိုးစားတော့ ဗမာပြည် မှာနေရတာ မပျော်ဘူး။ အဲဒီအချိန်မှာ သူ့ချွေးမကမမျှော်လင့်ဘဲဆုံးသွားတော့ အားလုံး ရှမ်းပြည်ပြန်ပြောင်းနေကြတယ်။ နေဖို့အိမ်ကို သူ့သားတွေက ငွေစုပြီးတော့ လားရှိုးမြို့ ပန်အုတ်ရွာမှာ ဝယ်လိုက်တယ်။

အခုလိုအခြေတကျဖြစ်လာတော့ ကျနော်ပညာရေးကိုစိတ်ပူတွဲမိဘတွေက လားရှိုးမှာကျောင်းလာထားတာပေါ့။ အဲဒီမှာ ကျနော် ၁၉၆၂ ခုနှစ် ဆဌမတန်းအောင်တဲ့ အထိ နေခဲ့တယ်။

ကျနော်တို့အိမ်သားစုတွေကတော့ အဘိုးတယောက်ကလွဲရင် လူငယ် ချည်းပဲ။ အားလုံး ဗမာပြည်ပြန် ချည်းဖြစ်တော့ ကိုယ့်အချင်းချင်း ဗမာစကားပြောတယ်။ ရှမ်းစကား ကိုတော့ အဘိုးနဲ့ကလွဲပြီး ပြောဖို့အခွင့်အရေးက အိမ်နီးချင်း တွေနဲ့ပဲရှိတယ်။

ကျနော်အကိုတယောက်က ဗမာစာကျွမ်းကျင်လို့ ဗမာဝတ္ထု တပုဒ်နဲ့ဆုတောင် ရဖူးတယ်။ နောက်တယောက်ကတော့ သူ့ကဗျာတပုဒ် ရှုမဝ မဂ္ဂဇင်း ထဲ ပထမဆုံးပါလာ တုန်းက ကြွားလို့မဆုံးတာကို ခုထိသတိရဆဲ။ သတိရရင်လည်း ပြုံးမိဆဲဖြစ်တယ်။ ဘာတုန်း သူ့ကဗျာက

“တဖြည်းဖြည်းနှင့်
နီး၍လာသည်
ကိုယ့်မှာချစ်သူနဲ့တကား.....” တဲ့။

ကျနော်ကလည်း အားကျမခံ ဗမာသီချင်း၊ ဗမာကဗျာ၊ ဗမာဝတ္ထုတွေကို အရွယ် မရောက်သေးဘဲနဲ့ ကြိုးစားပမ်းစား ရေးနေပြီ။

တိုတိုပြောရရင် ကျနော်တို့မိသားစုက အဲဒီအချိန်မှာ Burmanized Shans (ဗမာတအားဆန်တဲ့ရှမ်း) တွေပေါ့ဗျာ။

နိုင်ငံရေး

ကျနော်တို့မိသားစုရဲ့ နောက်ထပ်ထူးခြားချက်တခုက နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စား ကြတာပါပဲ။ အထူးသဖြင့် လားရှိုးမှာနေတုန်းကတော့ ကျနော်ဦးကြီး နဲ့ကျနော်အစ်ကိုကြီး ပေါ့။ သူတို့နှစ်ယောက်ရှိရင် လာလည်တဲ့ဇည့်သည်တွေကလည်း နိုင်ငံရေးအကြောင်း ဆွေးနွေးကြတာ။ ကျနော်က ငယ်သေးတော့ နိုင်ငံရေးကို နက်နက်နဲနဲစိတ်ဝင်စားမှု မရှိသေးပေမယ့် သူတို့ပြောနေတဲ့ စကားတွေထဲမှာ ပင်လုံခွဲရေးတဲ့ရေး၊ ဖက်ဒရယ်မှု၊

မာ့ကပ်လီနှင့်၊ မော်စီ တုံး၊ ဖဆပလ၊ သန့်ရှင်း၊ တည်မြဲ ဆိုတာတွေကတော့ ခေါင်းထဲ
စွဲနေပါတယ်။

အဲဒီခေတ်က ရှမ်းပညာတတ်အသိုင်းအဝိုင်းမှာ ခေတ်စားနေတာကတော့ ဝါဒ
ဆိုရင်လက်ဝဲဝါဒ။ ရပ်တည်ချက်ဆိုရင် အမျိုးသားရေးပေါ့။ အဲဒီ အချိန်က ဟိုချီမင်း
ဦးဆောင်တဲ့ ဝီယက်နမ်ကွန်မြူနစ်တွေက ပြင်သစ်တပ်မတော်ကို ဒင်ဘင်ဖူး (Dien Bien
Phu) တိုက်ပွဲမှာ အောင်ပွဲရပြီး လွတ်လပ်ရေးရသွားတာဟာ နိုင်ငံရေးစိတ်ဓါတ်တက်ကြွနေ
တဲ့ လူငယ်တွေအပေါ် အများကြီး ဩဇာ တိက္ကမ ရှိခဲ့ပါတယ်။

ဒင်ဘင်ဖူးတိုက်ပွဲ (Aien Bien Phu)

ကျနော့် ဦးကြီးရော အစ်ကိုကြီးပါ ဒီအသိုင်းအဝိုင်းထဲမှာပါနေကြတယ်။ သို့ပေ
မယ့်လည်း ကျနော့်ဦးကြီးကတော့ မိုင်းရှူးစော်ဘွားစစ်မန်ဖရဲ့ အတွင်းဝန်ဖြစ်သွားပြီး
ကတည်းက လက်ဝဲဆန်ဆန် အသုံးအနှုန်းတွေကို လျော့သုံး လာတာ သတိထားမိပါတယ်။

ကျနော့်တို့ မိသားစုထဲမှာတော့ လက်ဝဲဝါဒနဲ့ပတ်သက်ရင် အပြတ်သားဆုံးက
တော့ အဖိုးပေါ့။ ဟေ့ကောင် - တရုတ်ပြည်ကြီး ထမင်းမငတ်တာဟာ မော်စီတုံးကြောင့်ကွ
လို့ ပြောတာကို ကျနော်အမှတ်ရနေသေးတယ်။ သူကတော့ အသက် ၉၈ အထိနေပြီး
၁၉၈၃ ခုနှစ်ကျမှ တောင်ကြီးမှာ ဆုံးသွားပါတယ်။

တောင်ကြီးရောက်

၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက်မှာ တပ်မတော်က ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရ တင်သွင်းတဲ့ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး အဆိုပြုချက်ကို ခွဲထွက်ရေးလို့ စွပ်စွဲပြီးအာဏာသိမ်းပါတယ်။ အဲဒီအခါကျတော့ ရှမ်းပြည်နယ် အစိုးရလည်း ပြုတ်သွားတဲ့အတွက် ကျနော်ဦးကြီးလည်း အလုပ်လက်ခွဲဖြစ်သွားပါတယ်။ ကံကောင်းလို့ အထိန်းသိမ်းခံရတဲ့အထဲတော့ ပါမသွားဘူး။ ဒါကြောင့် လားရှိုးမှာရှိနေတဲ့ မိသားစုတစ်ခုလုံးကို တောင်ကြီးပြောင်းဖို့ခေါ်လာပါတယ်။ ကျနော်အဖေလည်း တပ်ထဲကအနားယူပြီး တောင်ကြီးမှာလာနေတယ်။ ဂျစ်ကားတစ်စီးဝယ်ပြီးတောင်ကြီး - ကျိုင်းတုံ - မိုင်းတုံကို ကုန်ကူးလုပ်ငန်း လုပ်တယ်။ တောင်ကြီးမှာ ကျနော် ၇ နှစ် နေပါတယ်။ အဲဒီ ၇ နှစ်ဟာ ဒီဘဝခရီးစဉ်မှာ ဘယ်လမ်းကိုလိုက်ရမယ်ဆိုတာကို မသိသေးတဲ့ ကျနော်ကို လမ်းကြောင်းပေးတဲ့ကာလလို့ပြောရ မှာပေါ့။

တောင်ကြီးရောက်တဲ့အချိန်က ကျနော်လူပျိုပေါက်ဖြစ်တဲ့အချိန်၊ မိန်းကလေးတွေစိတ်ဝင်စားတယ်။ တောင်ကြီးမှာ ခေတ်စားတဲ့ အင်းလေးလုံချည်ကိုဝတ် ပြီးအဖေဝယ်ပေးတဲ့ ဟန်းဘား စက်ဘီးစီးလို့ မမောမပန်း ရှိုးပြတာနဲ့၊ နောက်ကျနော်ဆရာဖြစ်လာမယ့်တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင် (ဦးခင်မောင်တင့်) ရဲ့ဝတ္ထုတွေဖတ်ပြီးအတုခိုးရေး (နောက်ပိုင်းတော့ သိပ္ပံမောင်ဝ အရေးအသား တွေကိုအတုခိုးရေး) ရတာနဲ့၊ သီချင်းတွေ တပုဒ်ပြီးတပုဒ် စမ်းရေးနဲ့ အလုပ်ရှုပ် နေတာပေါ့။

ကျနော်ရေးတဲ့ သီချင်းတွေထဲမှာ နာမည်အတော်ထွက်တာကတော့ မှတ်မိသလောက်ဆိုရင်- **“လွမ်းသွယ်အင်းလေး၊ တောင်ကြီးကို မောင်ပြန်လာမည်၊ ချစ်ခရီးသည်၊ တဖက်သတ်ချစ်သူနဲ့ သီစေချင်သည်နွယ်”** တို့ပေါ့။ ရေးတာတော့ အပုဒ်ပေါင်း ၃၀-၄၀ လောက်ရှိနိုင်ပါတယ်။ ကျနော် သီချင်းရေးတဲ့အချိန်က ဗမာ့ဂီတလောကမှာလည်း မြန်မာမှုကိုမပျောက်စေဘဲခေတ်နဲ့အမီလိုက်ပြီး ဆို၊ ရေး၊ တီးမှုတ်နိုင်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေတဲ့အချိန်ဖြစ်ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းတော့ ကျနော်လည်းတော့ခို၊ စိုင်းခမ်းလိတ်တို့၊ စိုင်းထီးဆိုင်တို့ကလည်း အရမ်းတော်၊ ကျနော်ဗမာစကားကျွမ်းကျင်မှုကလည်း အထူးကျဆင်းသွားတော့ ဒီနေ့ ဒီအချိန်မှာ ကျနော်ဟာအရင်တချိန်က ဗမာသီချင်းရေးဆရာဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုရင် ယုံကြည်မယ့်လူ တော်တော်ရှားပါလိမ့်မယ်။ သူများမပြောနဲ့၊ ကိုယ့်ဘာသာကိုတောင်မှ ဒီသီချင်းတွေ နားထောင်မိရင် ကိုယ်ရေးတာ ဟုတ်မှဟုတ်ရဲ့လားလို့ ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်တတ်ပါသေးတယ်။

နိုင်ငံရေးကတော့ ကျနော်အစ်ကိုကြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကနေ ၇ ရက်၊ ဇူလိုင် အရေးအခင်းအပြီးပြန်လာတော့ သူ့အဖေ (ကျနော်ဘကြီး) နဲ့ရော၊ သူ့သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ ရော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တာတွေကို တွေ့ကြားသိရတာပေါ့။ သို့သော်လည်း စိတ်ဝင်တစား ကြီးတော့ မဖြစ်ခဲ့ဘူး။ တဖက်မှာ ရှမ်းလူငယ်တွေက စစ်ဘုန်းလှိုင်တို့၊ စစ်ခွန်ထွန်းဦးတို့ ခေါင်းဆောင်ပြီး ရှမ်းလူငယ်အသင်း (Tai Youth Association) ကိုထူထောင်ပြီး လူမှုရေး လုပ်ငန်းတွေကို လုပ်နေတယ်။ ကျနော် အစ်ကိုတယောက်ကတော့ တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ပါတယ်။ ကျနော်ကတော့ သူများယောင်လို့ယောင်ရတယ်။ အမောင်တောင်မှန်း မြောက်မှန်း မသိတဲ့ထဲမှာ ပါတာပေါ့။

နမ့်ခမ်း ဦးထွန်းအေး၊ တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ် ရှမ်းပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ

ကျောင်းမှာလည်းတော်လှန်ရေးကောင်စီအစိုးရက ရှမ်းပြည်နယ်အစိုးရကိုဖြုတ် ပြီး အစားထိုးခန့်ထားတဲ့ ရှမ်းပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့ပညာရေးဌာနတာဝန်ခံ ဦးတင်ကိုကို ကနေပြီး ရှမ်းစာကိုတပတ်နှစ်ချိန်ဆက်လက်သင်ဖို့နဲ့ ရှမ်းဝတ်စုံ ဝတ်ဖို့ ညွှန်ကြားချက် ထုတ်တယ်။ ဒီညွှန်ကြားချက်ကို မကြိုက်တဲ့ကျောင်းသူကျောင်းသားတွေထဲမှာပါတာ ကတော့ ကျနော်ပေါ့။ ရှမ်းစာဆိုတာရုံးသုံးမဟုတ်တော့ အဲဒီစာကိုတတ်ပြီးဘယ်မှာ

သွားသုံးမှာလည်း၊ ရည်းစားစာရေးဖို့ကလွဲလို့သုံးမယ့်နေရာ စဉ်းစားလို့တောင်မရဘူး။ ဗမာက ရုံးသုံးစာ၊ အင်္ဂလိပ်က ကမ္ဘာသုံး၊ ဒီနှစ်မျိုးတတ်ရင်တော်ပြီပေါ့။ (ရှမ်းစာကိုတတ်ရင် ရှမ်းစကားကျင်လည်မယ်၊ အာရှတစ်ဝှမ်းမှာ ပြန့်ကျဲနေတဲ့ ရှမ်းမျိုးနွယ်တွေနဲ့ ဆက်သွယ်ရင်လည်း အများကြီး အထောက်အကူပြုမယ်ဆိုတာ မစဉ်းစားမိဘူး။ လာအိုတို့၊ ထိုင်းတို့ဆိုတာ ကိုယ့်ရဲ့ ဘာသာစကားအရရော၊ သွေးသားအရပါ ညီနောင်တွေဖြစ်တယ်ဆိုတာ နည်းနည်းလေးမှ မရိပ်မိခဲ့ဘူး။ ရိပ်မိရင်လည်း အဲဒီအချိန်တုန်းကတော့ စာသင်လိုစိတ်ပေါ်လာလိမ့်မယ်လို့မထင်ဘူး။ ဘာပြုလို့လည်းဆိုတော့ ဒီနိုင်ငံတွေကိုရောက်ပြီး အခြေချရလိမ့်မယ်လို့ ကြိုတင်မသိခဲ့လို့ပဲပေါ့။)

ရှမ်းဝတ်စုံမှာဆိုရင် တိုက်ပုံကိုတော့ဘာမှ ပြောစရာသိပ်မရှိပါဘူး။ ဒါပေမယ့် ရှမ်းဘောင်းဘီ ပွကြီးကိုတော့ ကျနော်သိပ်မုန်းတယ်။ ဝတ်ရတာ ပုဆိုးလို၊ လုံချည်လို အဆင်မပြေဘူး။ အထူးသဖြင့် အပေါ့အလေးသွားရရင် ဘယ်လောက် အလုပ်ရှုပ်တယ် ဆိုတာစာဖတ်သူလည်း စဉ်းစားပြီး သဘောပေါက်နိုင်မှာပါ။

ဒီလိုမကြိုက်တဲ့ကြားထဲ လူကြားထဲ ရှမ်းဘောင်းဘီကြောင့် အရှက်တကွ အကျိုးနည်းဖြစ်ခဲ့တာကိုတော့ ပြောပြချင်သေးတယ်။ အဲဒီတုန်းက ကျောင်းရှိရာကို ကျနော်လည်း ကျောင်းစည်းကမ်းအတိုင်း ရှမ်းဝတ်စုံ ဝတ်ပြီး စက်ဘီးစီးသွားတယ်။ လမ်းမှာကျောင်းသူ တစ်စု လမ်းလျှောက်သွားတာမြင်လို့ကြည့်လိုက်တော့ ကျနော်မျက်စိကျနေတဲ့ ကျောင်းသူ တစ်ဦးလည်း ပါနေတာကိုတွေ့လိုက်ရတယ်။ သူနဲ့ အတူ အပျိုလူပျို စကားပြောရင်း ကျောင်းသွားဖို့ဆိုပြီး သူတို့နားမှာရပ်လိုက်တာ "ဝုန်း" ဆိုပြီး သူတို့ရှေ့မှာ ကျနော်ပစ်လဲ၊ စက်ဘီးက ဟန်းဘား ဆိုတော့ လေးမှလေး၊ အဲဒီ စက်ဘီးက ကျနော်ပေါ်ထပ်ပိ၊ မျက်မှန် ကလည်း ဘယ်ဘက်ကိုလွှင့်ကျသွားမှန်းမသိ။ ကျောင်းသူတွေရဲ့ ရယ်သံကလည်း ကျနော် နားကွဲမတတ်။ အကြောင်းကတော့ ကျနော်ဘောင်းဘီစက စက်ဘီးခြေနင်းနဲ့ငြိပြီး ခြေထောက်ကိုမြေကြီးပေါ် မထောက်နိုင်ခဲ့လို့ပါပဲ။

အဲဒီကတည်းက ရှမ်းဘောင်းဘီကို အမုန်းကြီးမုန်းပြီး မတတ်နိုင် လို့သာဝတ်ခဲ့ရတာ။ ရှမ်းဖြစ်ချင်စိတ်တောင် မကျန်ချင်သလောက်ဖြစ်သွားခဲ့ တယ်ဆိုရင် လွန်တယ် တောင် မဆိုကောင်းတော့ဘူးပေါ့ဗျာ။

ရှမ်းပဲလို့ဆုံးဖြတ်

ကျနော်ရဲ့ ရှမ်းစိတ်ကုန်ခန်းနေမှုဟာ တနှစ်လောက်ပဲကြာပါတယ်။ ၁၉၆၃-၆၄ ခု စာသင်နှစ်အတွင်းမှာ ဦးတင်ကိုကို အထိန်းသိမ်းခံရပါတယ်။ ဘာကြောင့်အထိန်းသိမ်းခံရတယ်ဆိုတာကိုတော့မသိရပါဘူး။ နောက်ပိုင်း အထိန်းသိမ်းခံရပြီး ထွက်လာတဲ့မိတ်ဆွေတဦးက ဦးတင်ကိုကို အင်းစိန်ရောက်လာတော့ မေးကြတယ် ဘာဖြစ်တာလဲလို့။ ဦးတင်ကိုကိုက ကျနော်လည်း စဉ်းစားလို့မရသေးဘူး။

ရှမ်းရိုးရာဝတ်စုံ

ရှမ်းပြည်နယ်ဦးစီးအဖွဲ့မှာ ကျနော့်လောက် အစိုးရကို ထောက်ခံတဲ့လူမရှိဘူးလို့ပဲ ကိုယ့်ကိုကိုယ် ယုံကြည်ခဲ့တယ်လို့ပြန်ပြောကြောင်း ပြောပြပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဦးတင်ကိုကိုဘာကြောင့် ထောင်ကျတယ် မသိရပေမယ့် လက်တွေ့မှာတော့ ဦးတင်ကိုကိုရဲ့ ရှမ်းစာ၊ ရှမ်းဝတ်စုံ အမိန့်ကို ရုပ်သိမ်းလိုက်တာပါပဲ။ “မင်းတို့ ရှမ်းဝတ်စုံချုပ်ဖို့ အဝတ်စကုန်ကြမ်း မရှိဘူးကွ၊ မင်းတို့ ပုဆိုးဝတ်ကြ” လို့ဆရာတဦး ပြောတာကို အမှတ်ရမိပါတယ်။ အဲဒီညွှန်ကြားချက်ထွက်တဲ့နှစ်ဟာ ကျနော့်ဘဝလမ်းကြောင်း စပြောင်း လိုက်တဲ့နှစ်လို့ ပြောနိုင်တယ်။

လူသဘာဝဟာဆန်းတယ်။ လုပ်ခိုင်းရင် မလုပ်ချင်ဘူး၊ မလုပ်နဲ့ ဆိုရင် လုပ်ချင်ကြတယ်။ အထူးသဖြင့် အမိန့်ကို မှန်ကန်တဲ့အကျိုးအကြောင်းနဲ့ ဆက်စပ်ပြီးမပေးတတ်ရင် ဆန့်ကျင်မှုကို ခံရတယ်။ တကယ်လို့ ရှမ်းဝတ်စုံဆိုတာ လက်ရက်လက်ချုပ်ဖြစ်တဲ့အတွက် အများကမတတ်နိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့်တတ်နိုင်သူကဝတ်ပြီး မတတ်နိုင်သူက လုံချည် ဝတ်ပါစေဆိုရင် နားလည်ခွင့်လွှတ်နိုင်ကြမှာပါ။ အခုတော့ဘာမှ ရှင်းလင်းချက်မရှိ ရှမ်းစာကို ရုပ်သိမ်း၊ ဗမာလုံချည် ကိုဝတ်ခိုင်းတဲ့အခါ ကျနော်စိတ်ထဲမှာ ဝတ်ကျွတ်ပြီပေါ့လို့ ဝမ်းသာရမယ့်အစား ခံပြင်းတဲ့စိတ်တွေက တလိပ်လိပ် တက်လာခဲ့တယ်။

အဲဒီတုန်းက ကိုယ့်ရှမ်းသူငယ်ချင်းတချို့ဟာ ပုဆိုးမဝတ်တတ်လို့ ပုဆိုးမကျွတ်အောင် ခါးပတ်ပတ်တဲ့လူပတ်၊ တချို့ကလည်း နှီးနဲ့ကျစ်လာတာကို မြင်ရတော့ ရယ်လည်း ရယ်ရ စိတ်လည်းတအားဆိုးမိတယ်။ နောက်ပိုင်း အခြား မြို့က ရှမ်းကျောင်းသားတွေနဲ့ စကားစပ်မိလို့ ပြောကြမိတဲ့အခါ သူတို့တော့ ဗမာလုံချည်စကို ရှမ်းဘောင်းဘီချုပ်ယူပြီး ကျောင်းတက်တဲ့အကြောင်းပြောပြတာကို အမှတ်ရပါတယ်။ အဲဒီမှာပဲရှမ်းစာသင်တာ ဘာအပြစ်ရှိလို့လဲ၊ ရှမ်းဘောင်းဘီဝတ်တာ အမှားလုပ်နေတာမို့လို့လားဆိုတဲ့ သူပုန်မေးခွန်းတွေ အလို အလျောက်ပေါ်လာတာပေါ့။ အဲဒီကစပြီး ရှမ်းစာကို ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ဆရာရှာ သင်ယူတယ်။ အခွင့်အရေးရတိုင်း ရှမ်းဘောင်းဘီကို ကျကျနပ်နပ်ဝတ်တယ်။ လူကြီးတွေ မကြိုက်တာ လုပ်ရတာဟာ တကယ်မြန်ရေရှက်ရေရှိတဲ့ အလုပ်ကိုးဗျ။

အဲသလိုနဲ့ ဗမာဖြစ်ဖို့လမ်းကိုပြီးပြီးရယ်ရယ်ချီတက်နေတဲ့ ကျနော်ဟာ ရှုံ့ရှုံ့မဲ့မဲ့နဲ့ ရှမ်းပြန်ဖြစ်လာတော့တာပေါ့။ အစတုန်းကတော့ ရှမ်းစကားပြောရင် စကားလုံးက ပြောရင်း ပြောရင်း ကုန်သွားတယ်။ အခုတော့ ဗမာစကား ဗမာစာကို ပြောရာ ရေးရရင် ဆီလျော်မယ့်စကားလုံးတွေကို အကြိတ်အနယ်စဉ်းစားရတဲ့ ဘဝရောက်နေပြီ။ ဒါဘယ်သူကြောင့်လဲ။ ဒီလိုအမြင်ကျဉ်းအမိန့်ပေးစနစ်ကို ကျနော်တို့ဆက်လက်ကျင့်သုံးရင် ပြည်ထောင်စုတည်တံ့ဖို့ အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်မလား၊ ဒါမှမဟုတ် ဒီလိုအမြင်ကျဉ်း အမိန့်ပေးစနစ်ဟာ သူပုန်မွေးထုတ်တဲ့ စနစ်ဖြစ်မနေဘူးလား။

ရှမ်းတွေဟာ အိတာလျံနွယ်လား

အခြားတဖက်ကကြည့်ရင်တော့ လူမျိုးတမျိုးနဲ့တမျိုးဟာ အခြေခံ ဝီဇ ဝိသေသမှာ ခြားနားတာရှိပါလိမ့်မယ်။ ကျနော်ရှမ်းသူပုန်ဖြစ်လာပုံကို ပြန်စဉ်းစားရင် အောက်ပါ ဟာသ ပုံပြင်လေးကို အမြဲသတိရပါတယ်။

တခါက ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးတစ်စီးမှာ နိုင်ငံတကာစီးပွားရေးသူဌေးတွေ ခရီး သွားညီလာခံကြီး ကျင်းပနေပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ သင်္ဘောကြီးက ရုတ်တရက်ကွဲအက်ပြီး မြုပ်တော့မယ့် အခြေအနေဖြစ်လာတော့ ကပ္ပတိန်က သူ့လက်ထောက်ကို ခရီးသည် အားလုံး အရေးပေါ်လှေငယ်တွေထဲ ဆင်းခိုင်းဖို့ အကြောင်းကြားခိုင်းတယ်။ မကြာခင် သူ့လူအပေါ်ကိုရောက်လာပြီး ခရီးသည်တွေက လှေထဲဆင်းဖို့ ငြင်းပယ်နေတဲ့အကြောင်း အကြောင်းကြားပါတယ်။

ကပ္ပတိန် ကလည်း မင်းတယ်ညွှံ့တာပဲ။ မင်းဒီမှာ ခဏစောင့်နေ၊ ငါရှင်းမယ်ဆိုပြီး သင်္ဘောကွပ်ကဲစင်က ထွက်သွားတယ်။ ငါးမိနစ်မကြာဘူး ပြန်ရောက်လာပြီး ဟေ့ကောင် မင်းနဲ့ငါပဲ ကျန်တယ်ကွ၊ သွားကြစို့ လို့ခေါ်တယ်။ ဟာဆရာ မြန်လှချည်လား၊ ဘယ်လို လုပ်လိုက်တာလဲ - လို့မေးတော့ ကပ္ပတိန်ကပြောတယ်။

အင်္ဂလိပ်သူဌေးကြီးကိုတော့ ငါကလှေထဲဆင်းတာ အားကစားသမားစိတ်ဓာတ် (Sporting) ပဲလို့ပြောတော့ သူက ချက်ချင်းဆင်းသွားတာပါ။ ပြင်သစ်သူဌေးကိုတော့ လှေထဲဆင်းတာဟာ ခေတ်ရှေ့ပြေး (Chic) ပဲလို့ပြောတော့ ဘာမှဆက်မပြောရဘူး သွားတော့တာပဲ။ ဂျာမန်သူဌေးကျတော့ ခင်ဗျားကိုလှေထဲဆင်းဖို့ ကျနော်အမိန့်ပေးတယ် လို့ ပြောတော့ သူချက်ချင်းနားထောင်တယ်။ အိတာလျံသူဌေးကိုတော့ ခင်ဗျားကတော့ ကျနော်လုံးဝ လှေထဲကကို ဆင်းခွင့်မပြုဘူးလို့ ပြောတော့ ချက်ချင်းထွက်သွားတာပဲ။

ဒါဖြင့် ဆရာ၊ အမေရိကန်ကျတော့ကော- လို့လက်ထောက်ကမေးတယ်။ ကပ္ပတိန် က ဒီလိုပြန်ဖြေတယ်- "သူက ပိုတောင်လွယ်သေးတယ်။ ခင်ဗျားကို ကျနော်အာမခံ (Insured) လုပ်ပေးပြီးပြီလို့ပြောတော့ အားရဝမ်းသာ လှေထဲဆင်းသွားတာပေါ့ကွာ" တဲ့။

လက်ဝဲမှ လက်ယာသို့

ကျနော်သူပုန်စိတ်ပေါ်ပေါက်လာတာကိုတော့ ပြောပြီးပြီ။ သူပုန်စိတ် ပေါက်တဲ့ လူငယ်က ကိုယ့်လို သဘောထားရှိ တဲ့လူတွေရှာတာပေါ့ဗျာ။ ရှာဖို့လည်း မခက်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အဲဒီအချိန်က -

- ဇူလိုင်လ ၇ ရက် (၁၉၆၂) ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူသတ်ပွဲအပြီး။
- ၁၉၆၃ ခု ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲပျက်ပြား။
- ၁၉၆၄ ခု ငွေကျပ် ၁၀၀၊ ကျပ် ၅၀ တွေ စက္ကူစုတ်ဖြစ်သွားလို့ ဘဏ်တိုက်ဆိုတာဘာမှန်းမသိတဲ့ ရှမ်းတွေ ထောင် သောင်း သိန်း နဲ့ချီပြီး မွဲတေ ကုန်ကြ။
- ၁၉၆၅ ခု ပုဂ္ဂလိက သတင်းစာတွေ အသိမ်းခံရ။
- ၁၉၆၆ ခု မော်စီတုံးက ယဉ်ကျေးမှု တော်လှန်ရေး ကြေညာပြီး ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေး ဗဟိုအချက်အချာဖြစ်လာ။
- ၁၉၆၇ ခု ဆန်ပြဿနာဖြစ်၊ တရုတ်-ဗမာ အရေးအခင်းပေါ်လာ။
- ၁၉၆၈ ခု ဗကပက တရုတ်အကူအညီနဲ့ ရှမ်း-တရုတ် နယ်စပ်ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်။
- ၁၉၆၉ ခု ၃၃ ဦးအကြံပေး ကော်မတီက တင်ပြတဲ့ ဖက်ဒရယ်မှုကို တော်လှန်ရေး ကောင်စီကပယ်။

အဲဒီကာလမှာ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုက ရှိနေတယ်။ ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ မပါဝင်ခဲ့ ပေမယ့်လည်း ပါဝင်တဲ့လူတွေနဲ့ တွေ့ထိရင်းနီးခဲ့တယ်။ သူတို့ပေးတဲ့ စာတမ်းတွေဖတ်တယ်။ ဆွေးနွေးတယ်။ လေ့လာခါစကတော့ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ပါတီရဲ့ အညမည သဘောတရား စာတမ်းကို တော်တော်စိတ်ဝင်စားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ဆက်လက် လေ့လာရင်း ကွန်မြူနစ်ဝါဒကို ပိုကြိုက်လာတယ်။ ကွန်မြူနစ်ဝါဒမှာလည်း တရုတ်က ထုတ်တဲ့ စာအုပ်စာတမ်းတွေဟာ ကျနော်တို့တိုင်းပြည် အခြေအနေနဲ့ပိုပြီး အပ်စပ်မိတယ် လို့မြင်လာတယ်။ နောက်ဆုံး ကျနော်ရဲ့ သူပုန်လမ်းကြောင်းကို သတ်မှတ် ပေးတဲ့ စာအုပ်စာတမ်းတွေကတော့-

- တရုတ်ပြည်ပေါ်မှ ကြယ်နီ (Red Star Over China)
- တောင်ကြီး ဦးထွန်းမြင့်ရဲ့ စာတမ်းများ- အထူးသဖြင့် ခွဲရေး တွဲရေး နဲ့ ရှမ်းပြည်၏ နှစ်နာချက်များ

မော်စီတုန်းနှင့်အက်ဂါစနီး (တရုတ်ပြည်ပေါ်မှ ကြယ်နီ - ရေးသားသူ) ယန်အန်မြို့၌
၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင်ပြန်လည်တွေ့ဆုံစဉ်

ဦးထွန်းမြင့် (၁၉၂၀-၁၉၉၇) ကတော့ ရှမ်းပြည်ဟာ သီးခြားတိုင်းပြည်တရပ်ဖြစ်
တယ်။ ဒါကြောင့် ပင်လုံစာချုပ် ချုပ်ရတာဖြစ်တယ်။ အခြေခံဥပဒေက ခွဲထွက်ခွင့်လည်း
ရထားတယ်။

ပြည်ထောင်စုစနစ်နဲ့ဆိုရင် ရှမ်းပြည်ရဲ့ ပြဿနာတွေကို ဖြေရှင်းနိုင်မယ် မျှော်လင့်
လို့ပြည်ထောင်စုတည်ဆောက်ရာမှာပါဝင်ခဲ့တယ်။ အခုတော့ ကျားကြောက်လို့ရှင်ကြီးကိုး
ခါမှ ရှင်ကြီးကျားထက်ဆိုးဘဝရောက်ပြီ။ ဒီဘဝက မကျွတ်နိုင်ရင်တော့ ကိုယ့်ရဲ့တရားဝင်
ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးကို အသုံးပြုရမယ်လို့ တိုက်တွန်းထားတယ်။

ဦးထွန်းမြင့်ကို လူကိုယ်တိုင်ကျနော်စကားမပြောဖူးပေမယ့် သူ့ယောက်ဖ စင်သီဟ
တင့်၊ သားစိုင်းဇေယျာအောင် တို့နဲ့ ရင်းနှီးပြီး၊ သူတို့နဲ့သူ့စာ တွေအကြောင်း မကြာခဏ
ဆွေးနွေးရတော့ ယခုထိ ကျနော်ကြည်ညိုနေတယ်။

တရုတ်ပြည်ပေါ်က ကြယ်နီကတော့ အဖိနှိပ်ခံရတဲ့ တရုတ်လူထုက ဖိနှိပ်သူ အစိုးရကို ဘယ်လိုတော်လှန်တယ်၊ တော်လှန်နေပေမယ့် သူတို့ရဲ့ စားဝတ်နေရေး၊ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး စတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဘယ်လိုကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနေတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းပေါ့။ အဲဒီစာအုပ်ထဲမှာ ကျနော်သဘော အကျဆုံးစာပိုဒ်ကတော့ မော်စီတုံး ပြောတဲ့ -

“For a people being deprived of its freedom,
the revolutionary task is not immediate socialism,
but the struggle for independence.
We cannot even discuss communism,
if we are robbed of a country in which to practice it.” ပေါ့။

ဗမာလို ဘာသာပြန်ရင်တော့ -

“လွတ်လပ်မှုကင်းမဲ့တဲ့ လူမျိုးတစ်ရပ်ရဲ့တော်လှန်ရေးတာဝန်ဟာ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ချက်ချင်းထူထောင်ဖို့မဟုတ်ဘူး။ သူတို့ရဲ့ လက်ငင်းတာဝန်ဟာ လွတ်လပ်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ဖို့ဖြစ်တယ်။ ကွန်မြူနစ်စနစ်ကို ကျင့်သုံးရမယ့်ကိုယ်တိုင်းပြည်ကို ခါးပြတိုက်ခံထားရတယ် ဆိုရင် ကွန်မြူနစ်အကြောင်းကိုတောင်မှ ကျနော်တို့ မဆွေးနွေးနိုင်ဘူး။”

ဒီနောက် ကျနော်တော့ခိုပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း Stuart Schram ရေးတဲ့Mao Tse-tung ကိုဖတ်တဲ့အခါ အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေးအတွက် တိုက်ပွဲဝင်နေတဲ့ (၁၉၃၇-၁၉၄၅) အတွင်း လူတန်းစားတိုက်ပွဲကိုရပ်စဲလိုက်ပြီး လူတန်းစား ပေါင်းစုံညီညွတ်ရေးအတွက် မြေယာသိမ်း၊ မြေပိုင်ရှင်တွေ ဖြုတ်ထုတ်တာတို့ကို ရပ်တန့်လိုက်တာတို့ကို သိရှိရတဲ့အတွက် ကိုယ့်ရှမ်းပြည် လွတ်မြောက်ရေးကို ဘယ်လိုလုပ်ရမယ်ဆိုတာ ပိုမိုသဘောပေါက် လာခဲ့ပါတယ်။

ကျနော်တို့တိုင်းပြည်မှာဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို ဖြေရှင်းဖို့အတွက် ကြံစည်နေတဲ့ ကျနော်အတွက်ကတော့ ဒီစာအုပ်စာတမ်းတွေက ထွက်ရပ်လမ်းကို ညွှန်ပြနေတဲ့ မီးမောင်းတွေပဲပေါ့။

သို့သော် ကျနော်တို့တော့ခိုဖို့ အဆုံးအဖြတ်ပေးလိုက်တာကတော့ ၁၉၆၉ ခု တောင်ကြီးမှာ ကျင်းပတဲ့ ရှမ်းစာပေ ဆွေးနွေးပွဲပါ။

ရှမ်းစာအရေးအခင်း

စပ်ဟန်ယောင်ဟွေက ပြောဖူးတယ်။

“ရေးတူ၊ ပြောတူက အင်္ဂလိပ်
ရေးတူ ပြောမတူက တရုတ်
ရေးမတူ ပြောတူက ရှမ်း” လို့

၂၀၀၄ ခု သုတေသနအရ ရှမ်းခေါ်တိုင်းစကားကို ပြောတာ သန်းပေါင်း ၉၀ ရှိ တယ်။ ကမ္ဘာမှာအပြောများဆုံး ဘာသာစကားတွေထဲမှာ အမှတ်စဉ် ၁၃ မှာရှိတယ်။ အာရှမှာတော့ အမှတ်စဉ် (၆) မှာရှိတယ်။ စာကျတော့ ၁၀ မျိုးကျော် လောက်ရှိတယ်။ လူသိများတာကတော့ ထိုင်း၊ လာအို၊ ကျို၊ ဂုံ (မေ့စား လို့လည်းခေါ်) ၊ ရှမ်းကြီး၊ မောရှမ်း စသည်တို့ပေါ့။

အဲဒီထဲမှာ အပြောအရေးအများဆုံးကတော့ ရှမ်းပြည်ပြင်ပမှာဆိုရင် ထိုင်းစာ တိုင်းစကားဖြစ်သလို ရှမ်းပြည်နဲ့ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဆိုရင်တော့ ရှမ်းကြီးစာ ရှမ်းကြီးစကားဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစာက ဗမာစာနည်းတူ မွန်စာကနေ ဖြစ်လာတယ်။ ဗမာ စာလုံးနဲ့ ဆင်တူတာများတယ်။ ဒါကြောင့် တတ်ဖို့အလွယ်ဆုံးလို့ဆိုရမှာပေါ့။

သို့သော် ရှမ်းစာလေ့လာသူတွေ အများစုက အားနည်းချက်လိုမြင်ကြတာကတော့ စာလုံးတလုံး ကအသံ ၁၅ သံ (အချို့က ၁၈သံ) အထိထွက်နိုင် တဲ့အတွက်ရှမ်းစကားကို အရင်တတ်ထား သူမဟုတ်ရင် ပြဿနာသိပ်ကြီးတယ်။

ဒါကြောင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ် စဖြစ်တဲ့ အချိန်လောက်မှာ ရှမ်းစာကို ရှမ်းအသံထွက် အတိုင်း ရေးနိုင်အောင် ရှမ်းစာမူ ဟောင်းကိုပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု စတင်ခဲ့ပါတယ်။ ရလဒ် ကတော့ ကျနော်တို့အများစု ယနေ့သုံးစွဲနေတဲ့ စာပဲပေါ့။ ဒီစာကို တော်လှန်ရေးကောင်စီ တက်ပြီးတဲ့နောက်ပိုင်းမှာ ပဒေသရာဇ် ဖော်သွားတွေရဲ့ စာအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး သင်ကြား ခွင့်ကို ပိတ်ပင်ခဲ့ပါတယ်။

စပ်ဟန်ယောင်ဟေ့ (မျက်မှန်နှင့် အလယ်၌ရပ်နေသူ)

ဒီအကြောင်းပြချက်ကို အများစုက လက်မခံခဲ့ပါဘူး။ ပဒေသရာဇ်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်ရင် သူတို့ရေးခဲ့တဲ့ စာပေ (Literature) တွေကို ဖျက်သိမ်းပစ်တာ သဘာဝကျပါတယ်။ သို့သော် ပဒေသရာဇ်တွေ တီထွင်ခဲ့တဲ့စာ (Script) မို့လို့ မသင်ရဘူးဆိုရင်တော့ အားလုံး သုံးနေတဲ့ အင်္ဂလိပ်၊ တရုတ်၊ ဗမာ စာတွေအားလုံးဟာ ပဒေသရာဇ်ခေတ်က ပြုစုပျိုးထောင်လာတဲ့စာချည်းပဲ။ ဒါတွေကိုလည်း ဆန့်ကျင်တော်လှန်ပြီး စာသစ်မတီထွင်သင့်ဘူးလား။ ဘာကြောင့် ရှမ်းစာကိုပဲ တခုတည်းကွက်ပြီး ပိတ်ပင်တာလဲဆိုတာ မေးသင့်မေးထိုက်တဲ့မေးခွန်းပေါ့။

လူ့သဘာဝကလည်း ဖိနှိပ်လွန်းအားကြီးရင် ဆန့်ကျင်တတ်တယ်။ တဖက်ကဖိရင် နောက်တဖက်က ကြွေတတ်တယ်။ ဒါကြောင့် နိုင်ငံရေးပါတီဖွဲ့ စည်းလှုပ်ရှားခွင့်မရှိတဲ့ ရှမ်းလူငယ်တွေဟာ တော်လှန်ရေးကောင်စီက ခွင့်ပြုတဲ့ စာပေနှင့်ယှဉ်ကျေးမှုအသင်းတွေထောင်ပြီး အစိုးရကလက်မခံတဲ့ ရှမ်းစာမူသစ်ကို သင်ကြားရေးလှုပ်ရှားမှုကြီး ပေါက်ဖွားလာခဲ့တာပေါ့။

အခြားတဖက်ကကြည့်ရင်တော့ အစိုးရက ရှမ်းစာကိုမပိတ်ပင်ခဲ့ဘူးဆိုရင် ဒီကနေ့ ရှမ်းစာတတ်တဲ့ လူဦးရေဟာ အခုလိုသိန်းဂဏန်းနဲ့ချီရှိမှာ မဟုတ်ဘူး။ ထောင်ဂဏန်းလို့ ခန့်မှန်းရင်တောင်မှ များတောင်များနေလိမ့်မယ်။

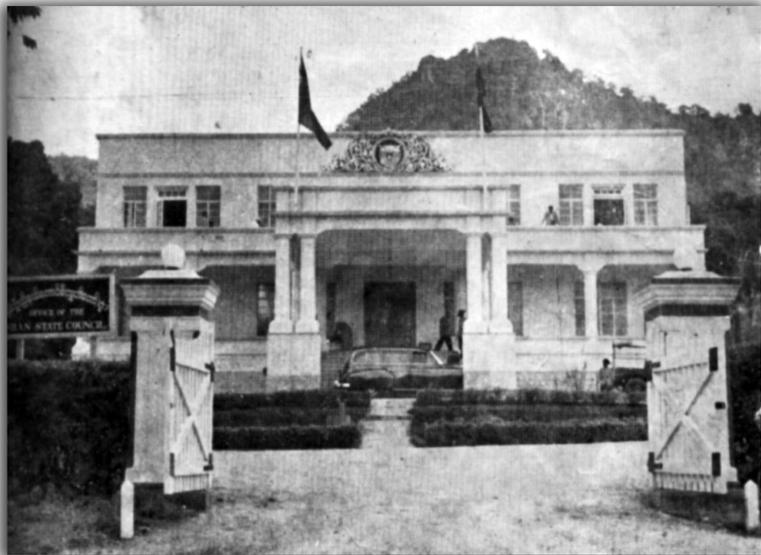
ဒါဟာတရုတ်ပြည်လို တိုင်းရင်းသားစာတွေကို မပိတ်ပင်တဲ့နိုင်ငံမှာတွေ့ကြုံနေ ကျ ပြဿနာတရပ်ပေါ့။ တကြိမ်က ကျနော်တရုတ်ပြည် ဆစ်ဆောင်ပန်းနား ရှမ်းကိုယ် ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးဒေသမှာရှိတဲ့ ရှမ်းစာပေပညာရှင်တဦးနဲ့တွေ့တော့ သူတို့ကိုအားကျတဲ့ အကြောင်းပြောပါတယ်။ ဒီတော့ သူက ကျနော်တို့ရှမ်းကြီးတွေကို သူတို့လည်းအားကျတဲ့ အကြောင်း ပြန်ပြောပါတယ်။

ကျနော်လည်း အံ့အားသင့်သွားပြီး ကျနော်တို့ ဒီလောက် အပိတ်ပင်ခံနေရတာ၊ ဘာကြောင့်အားကျရတာလဲလို့ မေးတော့ သူက အခုလိုဖြေကြားပါတယ်။

“ခင်ဗျားရှမ်းရှေးရိုးစကား (ရေပူရင်ငါးရှင်၊ ရေအေးရင်ငါးသေ) ဆိုတာ ကြားဖူး တယ်မဟုတ်လား၊ ခင်ဗျားတို့ ရှမ်းကြီးတွေက အဖိနှိပ်ခံအောက်မှာ နေရတော့ ရေပူမှာ ရှိတဲ့ငါးနဲ့တူတယ်။ မသေနိုင်ဘူး၊ ကျနော်တို့ကျတော့ အဖိနှိပ်မခံရတော့ ရေအေးမှာနေ တဲ့ငါးနဲ့တူနေတယ်။ ဒါကိုနည်းလမ်းမရှာနိုင်ရင် သေဖို့ပဲရှိတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ ကျနော်တို့ လူငယ်အများစုက ရှမ်းစာကို လွတ်လပ်စွာသင်ယူခွင့်ပြုထားတာမို့ မသင်ယူ ချင်ကြတော့ဘူးလေ၊ တရုတ်စာ၊ တရုတ်ယဉ်ကျေးမှုနောက်ပဲ လိုက်နေကြပြီလေ။”

ကဲ သူ့အဖြေက ကျနော့်ဘဝအတွေ့အကြုံနဲ့ တထပ်တည်း ဖြစ်မနေဘူးလား ဗျာ။

ဒီကိစ္စနဲ့စပ်လျဉ်းပြီး ၁၃-၁၅၊ ၁၊ ၁၉၆၉ ခု ရှမ်းစာပေကွန်ဖရင့်တရပ်ကို တောင်ကြီး မှာ ကျင်းပခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ ကွန်ဖရင့်မှာတက်ရောက်သူအများစုက အစိုးရရဲ့ရှမ်းစာမူသစ် အပေါ်ပိတ်ပင်မှုကို ရုပ်သိမ်းပေးဖို့တောင်းဆိုခဲ့တယ်။ သို့သော် သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင် တို့ရဲ့ သဘောတူညီချက် မရတဲ့အတွက် ဒီကွန်ဖရင့်ဟာ မပြီးမပြတ်နဲ့ပဲ အဆုံးသတ်ခဲ့ ပါတယ်။

ရှမ်းစာပေကွန်ဖရင့်ကျင်းပရာကျားခေါင်းကောင်စီရုံး (ယခုရှမ်းပြည်နယ်လွှတ်တော်)

အဲဒီနှစ် ဂျွန်လ ၂ ရက်နေ့မှာပဲ ၃၃ ဦးကော်မတီက တင်ပြတဲ့ ပြည်ထောင်စုမူကို တော်လှန်ရေးကောင်စီက ပယ်ချခဲ့ပါတယ်။ ဒီအဖြစ်အပျက်နှစ်ရပ်ဟာကျနော်တို့ မြို့ပြကို စွန့်ခွာပြီး တောရိုဖိုရန် အဆုံးအဖြတ်ပေးလိုက်တဲ့ သေနတ်မောင်းတွေပါပဲ။

တောရိုမုမြို့ရို

တော်လှန်ရေးမှာ ကျနော် ၁၉၆၉ ခုကနေ ၁၉၉၆ ခုနှစ်အထိ ၂၇ နှစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီအကြောင်းကတော့ ကျနော် ဘာကြောင့် "သူပုန်ထ" ရသလဲဆို တဲ့ခေါင်းစဉ်နဲ့ တခြားစီဖြစ်နေတဲ့အတွက် ဆီလျော်ရာကိုပဲ ရွေးပြီးတင်ပြသွားပါမယ်။

ကျနော်တောရိုခါစက ရှမ်းပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီဆိုတာကို တည်ထောင်ဖို့ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခဲ့ဖူးတယ်။ အဲဒီအချိန်က အင်ဒိုချိုင်းနားမှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီတွေက ဦးဆောင်ပြီး အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့ ဆီးတိုး (SEATO) အင်အားစုကို တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်အောင်

ပွဲခံနေတဲ့ကာလဖြစ်တဲ့အတွက် ပါတီထောင်ဖို့ စိတ်ဝင်စားသူ တော်တော်များများရှိခဲ့ပါတယ်။ သို့သော် ဗိုလ်ချုပ်ကွန်းဖိန်း ခေါ် ဗိုလ်မိုးဟိန်းနဲ့တွေ့ပြီး သူ့အတွေ့အကြုံကို ကြားသိရတော့မှ ဒီအကြံအစည်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ရပါတယ်။

ဗိုလ်ချုပ်ကွန်းဖိန်း (ခေါ်) ဗိုလ်မိုးဟိန်း (အလယ်လူ)၊ ရှမ်းပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီထူထောင်သူ

ဗိုလ်မိုးဟိန်းဟာ ၁၉၅၂ ခုနှစ်မှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီဦးဆောင်တဲ့ ပြည်သူ့တပ်မတော်ထဲ ဝင်ရောက်ခဲ့တယ်။

အဲဒီတုန်းကတော့ ကွန်မြူနစ်ပါတီဟာ လူတန်းစားတိုက်ပွဲကို မကိုင်တွယ်သေးဘဲ ဖဆပလအစိုးရကိုသာ ပစ်မှတ်ထား တော်လှန်တိုက်ခိုက်နေတဲ့အတွက် ရှမ်းပြည်မြေလတ်ပိုင်းမှာ ထောက်ခံမှုအတော်ရခဲ့ပါတယ်။

သို့သော် ၁၉၅၄ ခု ရောက်တော့ မြေယာတော်လှန်ရေး (Agrarian Revolution) ကိုချမှတ်ပြီး ရှမ်းပြည်သူ့အတွက် မြေပိုင်ရှင် (ဖိနှိပ်သောလူတန်းစား) နဲ့ဆင်းရဲ

သားတောင်သူ လယ်သမား (အဖိနှိပ်ခံလူတန်းစား) ဆိုတာကို ခွဲခြားလိုက်တယ်။ ဖိနှိပ်တဲ့လူတန်းစားရဲ့ မြေယာပစ္စည်း ဥစ္စာတွေသိမ်းတယ်။ အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာရှိ သူတွေကိုလည်း ဖြုတ်တယ်။ ပြီးတော့ ဆင်းရဲသားကို ဝေမျှပေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးမလုပ်ဖူးတဲ့ ဆင်းရဲသားတွေကို ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုခိုင်းတဲ့အခါကျတော့ အကြီးအကျယ် ဒုက္ခရောက်ကုန်ကြတယ်။

ဒါကြောင့် ဗိုလ်မင်းသောင် ဦးဆောင်တဲ့ ဗိုလ်မိုးဟိန်းတို့အုပ်စုက အချိန်ဟာ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတိုက်ပွဲကို ဆင်နွှဲနေတဲ့ကာလဖြစ်တဲ့အတွက် လူတန်းစားပေါင်းစုံညီညွတ်ရေးကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရမယ့်အချိန်ဖြစ်တယ်။ ဒီညီညွတ်ရေးကိုဖြိုခွဲဖို့ အချိန်မရောက်သေးဘူး လို့တင်ပြတယ်။ ဒါကို ကွန်မြူနစ်ပါတီက လက်မခံတဲ့အတွက်

၁၂၊ ၅၊ ၁၉၅၆ ခုနှစ်မှာ တော်လှန် (ကွန်မြူနစ်အခေါ်အဝေါ်အရ တန်ပြန်တော်လှန်ရေးပေါ့) ပြီး ရှမ်းပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ထူထောင်လိုက်တယ်။

ဒီအထိတော့ ကျနော်လုပ်ဖို့ရည်မှန်းထားတာနဲ့ အတော်တူတယ်။ သို့သော် မတူတာက ရှမ်းပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီကို ထူထောင်ပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း တရုတ်ပြည်ကိုဆက်သွယ်ပြီး ကမ္ဘာ့ကွန်မြူနစ်အဖွဲ့ချုပ် (Cominform)ရဲ့ အသိ အမှတ် ပြုမှုကို တောင်းဆိုတာ ပါပဲ။ (Cominform ကို ၁၉၄၃ တွင်စတင်တည်ထောင်ပြီး ၁၉၅၆ တွင် စတာလင်က ဖျက်သိမ်းသည်။)

ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး တရုတ်ပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီက လုံးဝလက်မခံပါ ဘူး။

၁။ ဗမာပြည်နဲ့ ရှမ်းပြည်ဟာ တပြည်တည်းလို့ယူဆတယ်။

၂။ ပင်လုံစာချုပ်ကို အသိအမှတ် မပြုဘူး။

၃။ တိုင်းပြည်တပြည်မှာ ပစ္စည်းမဲ့လူတန်းစားကို ကိုယ်စားပြုတဲ့ကွန်မြူနစ်ပါတီဆိုတာ တပါတီတည်းရှိရမယ်။ တပါတီတည်းကိုပဲ အသိအမှတ်ပြုနိုင်မယ်။

၄။ ဗမာပြည်မှာလည်း သခင်သန်းထွန်း ဦးဆောင်တဲ့ ဗကပကိုပဲ အသိအမှတ်ပြုထားတယ်။ သခင်စိုး ဦးဆောင်တဲ့ အလံနီပါတီကိုတောင် အသိအမှတ် မပြုဘူးလို့ပြောတယ်ဆိုတာကို သိရပါတယ်။

သခင်သန်းထွန်း ဗကပ ဥက္ကဋ္ဌ နှင့်သခင်စိုး အလံနီပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ

အဲဒါနဲ့ပဲ တည်ထောင်ခါစ ရှမ်းပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ(SSCP)ဟာလည်း သူ့ဘာသာ အလိုအလျောက်ပျောက်ပျက်သွားခဲ့ပါတယ်။ ဒီအတွေ့အကြုံဟာ ရှမ်းပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီထောင်စို့ စီမံနေတဲ့ကျနော့် ကြိုးပမ်းချက်တွေကို နိဂုံးချုပ်စေခဲ့ပါတယ်။

ဒီနောက်ပိုင်း ဗိုလ်မှူးကြီး စံမိန်း ဦးဆောင်ပြီး ရှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ (SSPP) က တရုတ်ပြည်မှာ SSPP ကို ရှမ်းပြည်ပစ္စည်းပုံပါတီအဖြစ် အသိအမှတ်ပြု ဖို့ကြိုးပမ်းခဲ့ ရာမှာလည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပါဘူး။

၁၉၇၇ ခုနှစ် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ စတင်အားပျော့လာပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည်တော်လှန်ရေးအတွက် ဘေးအန္တရာယ်အဖြစ်ထပ်ပေါ်လာတာကတော့ မူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာပါပဲ။ မူးယစ်ဆေးဝါးဟာ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဘယ်လိုဆက်စပ်တယ်ဆိုတာ ဗမာ့တပ်မတော်ရဲ့ ၁၉၈၃ ခုနှစ် ဧပြီလ စစ်ဆင်ရေးကသက်သေခံပါပဲ။

အဲဒီစစ်ဆင်ရေးမှာတိုက်ခိုက်ခဲ့တဲ့ ရှမ်းတပ်သားတွေရော၊ ပေါ်တာဆွဲခဲ့ရပြီး ထွက်ပြေးလာတဲ့ ရွာသားတွေအဆိုအရပါ မြန်မာစစ်ကြောင်းတွေဟာ ဘိန်းချက်တဲ့အိုးတွေ၊ ပစ္စည်းကိရိယာတွေကိုပါ သယ်ယူလာခဲ့တယ်။ ပစ်မှတ်ဖြစ်တဲ့ ထိုင်းနယ်စပ်၊ ဆန်ကန်အရောက်မှာ ဒီအိုးတွေ၊ ပစ္စည်းကိရိယာတွေကို နေရာချတယ်။ ဒါတွေကို ဟယ်လီကော်ပတာနဲ့ ရောက်ရှိလာတဲ့ မျက်နှာဖြူတွေက ဓါတ်ပုံရိုက်ယူတယ်။ ဒါဟာ အမေရိကန်တွေ ကြောက်ဖူးတုန်နေတဲ့ မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့ သူပုန်ဆိုတာ တူတူပါပဲ။ သူပုန်ပြုတ်ရင် မူးယစ်ဆေးဝါးလည်း ပျောက်မယ်လို့ သွယ်ဝိုက်မီးမောင်းထိုးပြလိုက်ခြင်းပဲပေါ့။

ဒီစစ်ဆင်ရေးရဲ့ ရလဒ်ကတော့ ဦးနေဝင်းအစိုးရဟာ သူပြည်တွင်းစစ်အတွက် အမေရိကန်ရဲ့ အကူအညီကိုရသွားတယ်။ နောက်တဖက်မှာ ရှမ်းတော်လှန်ရေးအင်အားစု သုံးစု သွေးစည်းညီညွတ်ရေး လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (SSRC) နဲ့ ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (MTA) ကို ထူထောင်လိုက်ခြင်းပဲပေါ့။

MTA ဟာ ၁၉၉၅ ခုနှစ်အထိ အစိုးရကို အာခံတိုက်ခိုက်နေတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေထဲမှာ အင်အားအကြီးမားဆုံးပါပဲဆိုတာ ဖမ်းဆီးရမိတဲ့ ဗမာ့တပ်မတော်စစ်ထောက်လှမ်းရေးရဲ့ အစီရင်ခံစာတွေထဲမှာ တွေ့ရပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ခေါင်းဆောင်မှုရဲ့ အားနည်းချက်ကြောင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ် နှစ်လယ်မှာပဲ တပ်တွင်းအုံကြွမှုဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဖရိုဖရဲဖြစ်သွားပါတယ်။

ဒီလိုနဲ့ MTA ခေါင်းဆောင် စဝ်ခွန်ဆာဟာ အဆုံးစွန်အထိတိုက်သွားမယ်ဆိုတဲ့ သူကတိစကားကို ကျောခိုင်းပြီး ၇၊ ၁၊ ၁၉၉၆ ခုနှစ်မှာ လက်နက်ချသွားခဲ့ပါတယ်။ သူ လက်နက်ချသွားပေမယ့် ယနေ့အထိသူနဲ့လိုက်ပါမသွားဘဲ ဆက်လက်တိုက်ပွဲဆင်နွှဲနေ တာကတော့ စပ်ယွက်စစ် ဦးဆောင်တဲ့ ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ၊ ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (RCSS/SSA) ပေါ့။ သူလည်းပဲ ၁၉၉၆ ခု စက်တင်ဘာလမှာ ရှမ်းပြည်တပ်မတော် (SSA) မြောက်ပိုင်းနဲ့ ရှမ်းပြည်အမျိုးသားတပ်မတော် (SSNA) တို့ရဲ့ ပူးတွဲတင်ပြမှုကို အစိုးရက လက်ခံခဲ့မယ်ဆိုရင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအဖွဲ့အစည်း တရပ် အနေနဲ့ ရပ်တည်နေခဲ့မှာသေချာပါတယ်။

သို့သော် တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်နေတဲ့ နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုး ရေးကောင်စီ(SPDC)က လက်မခံခဲ့တဲ့အတွက် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးသိန်းစိန် သမ္မတ ဖြစ်လာပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲကမ်းလှမ်းတော့မှအပစ်အခတ် ရပ်စဲရေးရယူပြီး နိုင်ငံ ရေးအရ ငြိမ်းချမ်းစွာဆွေးနွေးမှုမှသည် စစ်မှန်သောပြည်ထောင်စုကြီးကို ပူးတွဲတည် ဆောက်ရေး လမ်းမပေါ်ရောက်ရှိလာခဲ့ပါတယ်။

ကျနော်ကိုယ်၌ကလည်းတူတူပါပဲ။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်ကစပြီး သျှမ်းသံတော်ဆင့် သတင်းဌာနကို ထိုင်းနိုင်ငံ ချိန်းမိုင်မြို့မှာ ကျနော့်တွဲဘက် စိုင်းဆိုင်ဇင့်(ဦးစိန်ကြည်) နဲ့အတူ ပြန်လည်ထူထောင်တယ်။ “အမှားမှသားတွေကို အမှန်သစ္စာနဲ့ပြန်လည်တွန်းလှန် ကြစို့” ဆိုတဲ့ ဆောင်ပုဒ်နဲ့ ရှမ်းပြည်ရှိ သတင်းဖြစ်ရပ်မှန်တွေကို ရှမ်း၊ ဗမာ၊ ထိုင်း၊ အင်္ဂလိပ်၊ တရုတ်ဘာသာနဲ့ ထုတ်လွှင့်ခဲ့တာ ယနေ့ အထိပါပဲ။

သမ္မတဦးသိန်းစိန်ရဲ့ ပြည်ထောင်စုကြီးရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ပြဿနာတွေကိုငြိမ်းချမ်း စွာဖြေရှင်းရေးမှုကို ကျနော် အနေနဲ့ ကြိုဆိုထောက်ခံတယ်။ ကျနော်တို့ရှေ့က နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင်တွေ လုပ်ခဲ့သလို ပြည်ထောင်စုကြီးအတွင်းက တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတွေကို သူပုန်ဖြစ်အောင်ဖန်တီးတဲ့အတွေး အမြင်၊ အပြောအဆို၊ လုပ်ရပ်တွေကိုရှောင်ရှားပြီးသွေး သောက် မိတ်ဆွေတွေ၊ သားချင်းတွေလို ထာဝရဖြစ်သွားအောင် ဖန်တီးတဲ့အတွေးအမြင်၊ အပြောအဆိုနဲ့ လုပ်ရပ်တွေကို ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်နိုင်ပါစေလို့ ဆုတောင်းတယ်။ အဲဒီ ကိစ္စအတွက် ကျနော်လုပ်ဆောင်နေတဲ့ မီဒီယာဘက်ကနေလည်း တတပ်တအား ကူညီ သွားမယ်လို့ ပြောရင်း ဤသူပုန်မွေးထုတ်နည်း စာတမ်းကို နိဂုံးချုပ်အပ်ပါတယ်။

ပြည်ထောင်စုရှမ်းပြည် (ပဒေသရာဇ် ရှမ်းပြည်) မဖွဲ့စည်းမီ ရှမ်းပြည်၏ ဇော်ဘွားများ

သခင်လုပ်ချင်ရင် ဒီလိုမှပေါ့

If men could learn from history, what lessons it might teach us!

လူတွေဟာ သမိုင်းက သင်ခန်းစာယူတတ်ရင် ဘယ်လောက်အထိ

သင်ခန်းစာတွေရနိုင်မလဲ၊

(ဆင်ဖြူအယ်လ်ဒိုးလ်မင်း The March of Folly စာအုပ်)

အထက်ဗမာပြည်ကို ၁၈၈၅ ခုမှာ ဗြိတိသျှတို့သိမ်းပိုက်ပြီး တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်ရေး စနစ် (Direct Rule) ပြဌာန်းလိုက်ပါတယ်။ ရှမ်းပြည်ကိုတော့ ၁၈၈၇ ခုမှာ စာချုပ်ချုပ် သိမ်းပိုက်ပြီး သွယ်ဝိုက်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် (Indirect Rule) ကိုချမှတ်ခဲ့တယ်။ ဆိုလိုတာက နယ်ပယ်ဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်ရေးတွေကို နယ်ခံ ဇော်ဘွားတွေဆီ ပေးအပ်ခဲ့တာပါပဲ။ ဒါကိုပိုပြီး ထိရောက်အောင် ၁၉၂၂ ခုနှစ်မှာ ဇော်ဘွားနယ် ၃၃ နယ်ကိုစုစည်းပြီး ပြည်ထောင်စုစနစ် (Federalism) ကို ထူထောင်ပေးခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ ၃၃ နယ်(နောက်ပိုင်း ၃၄ ဖြစ်လာ) ကတော့ -

၁။ ရှမ်း	၂၁	
၂။ ဓန	၇	
၃။ ပအိုဝ်း	၂	
၄။ ကယန်း	၁	
၅။ ကိုးကန့်	၁	
၆။ ပလောင်	၁	
၇။ ၀	၁	တို့ပါပဲ ။

- ဒီစနစ်အရ ဇော်ဘွားများအားလုံးဟာ မိမိသက်ဆိုင်ရာနယ်များကို ဗြိတိသျှအရာရှိများ၏ “အကြံပေးချက် ” ဖြင့် လွတ်လပ်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်တယ်။
- ဗြိတိသျှဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး (commissioner) ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်တဲ့ ပြည်ထောင်စုကောင်စီမှာ ပါဝင်တက်ရောက်ပြီး ရှမ်းပြည်ရေးရာကို ဆွေးနွေးပြောဆိုနိုင်တယ်။
- နယ်အသီးသီးမှ ခွဲတမ်းကျသောအခွန်များကို ပြည်ထောင်စု ရန်ပုံငွေအဖြစ် အသုံးပြုတယ်။
- ထိုပြင်မြန်မာပြည်အစိုးရနဲ့ နှစ်စဉ်ရပိုင်ခွင့်၊ ပေးပိုင်ခွင့်စနစ် ချမှတ်ထားပြီး နှစ်စဉ်လက်ကျန်ငွေကို ပြည်ထောင်စု ရန်ပုံငွေအဖြစ် အသုံးပြုတယ်။

ရှမ်းပြည်က မြန်မာပြည်မှ ရပိုင်ခွင့်ဆိုတာကို ဥပမာပြုရင်-

- ရှမ်းပြည်မှ သယံဇာတရောင်းချမှုအမြတ်ခွန်
- ရှမ်းပြည်သို့ တင်ပို့သော သွင်းကုန်ခွန်
- ရှမ်းပြည်တွင်းရရှိသော မီးရထား၊ စာတိုက် စသည်မှ အမြတ်ခွန် - တို့ဖြစ်တယ်။

ရှမ်းပြည်က မြန်မာပြည်ကို ပေးပိုင်ခွင့်ဆိုတာက အထင်ရှားဆုံး ဥပမာဆိုရင်-

- ကာကွယ်ရေးအတွက် ကုန်ကျစရိတ်အချိုးကျ

- နိုင်ငံခြားရေးအတွက် ကုန်ကျစရိတ်အချိုးကျ
- ငွေဒင်္ဂါးသွန်းလုပ်ရေး ကုန်ကျစရိတ်အချိုးကျ

ဒါကို မပေးမနေရ၊ မရမနေရ စနစ် (Liabilities) လို့ခေါ်တယ်။ တဖက်ကလည်း ကိုယ့်ဘဏ္ဍာရေးကို ဘောင်အတွင်း လွတ်လပ်စွာ ရယူသုံးစွဲနိုင်တဲ့အတွက် ဘဏ္ဍာရေး ကိုယ်ပိုင်စီမံခွင့် (Financial Autonomy) လို့လည်းခေါ်တယ်။

မှတ်ချက်။ ပင်လုံစာချုပ်မှာလည်း ဒီဘဏ္ဍာရေးကိုယ်ပိုင်စီမံခွင့်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားမယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။ ဗမာတစ်ကျပ်၊ ရှမ်းတစ်ကျပ်ဖြစ် မယ်လို့လည်း ထပ်ကွန့်ထားပါသေးတယ်။ သို့သော်လည်း လက်တွေ့မှာတော့ ရှမ်းပြည်ကနေ ဘာတွေ ဘယ်လောက်ရယူသွားတယ်။ ရှမ်းပြည်က ရပိုင်ခွင့် ဘယ်လောက်ရှိ တယ်ဆိုတာ ပျောက် သွားပြီး ရှမ်းပြည်ကိုပေးတဲ့ ငွေကြေးကို ထောက်ပံ့ကြေး (Subsidies) လို့ခေါ်လာတယ်။

မြိတ်သူ့ခေတ်က ကျင့်သုံးခဲ့တဲ့ ဒီစနစ်ဟာ လုံးဝ ဥသဘုံ ကောင်းတယ် လို့တော့ မဆိုနိုင်ဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လည်း ဆိုတော့ အားမရစရာအချက်တွေက ရှိနေသေးလို့ပါပဲ။

ဥပမာပြရရင်-

- ပြည်ထောင်စု ရှမ်းပြည်ကောင်စီရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌဟာ မြိတ်သူ့ဝန်ရှင်တော် မင်းကြီးဖြစ်နေတယ်။
- ပြည်ထောင်စုကောင်စီမှာ စော်ဘွားအများစုရဲ့ ဆန္ဒနဲ့ ဆုံးဖြတ် ချက်ချတဲ့စနစ်မရှိဘူး။ အကြံပေးခွင့်ပဲရှိတယ်။ အကြံပေးတယ်ဆိုတော့ ယူချင်မှယူတယ်။
- လူထုကိုယ်စားလှယ်မရှိဘူး။
- ဗမာပြည်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးအများကြီးလုပ်တယ်။ ရှမ်းပြည်မှာတော့ သယံဇာတတွေ အများကြီးထုတ်ယူသွားပေမဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးကျတော့ မဖြစ်စလောက်ပါပဲ။

သို့သော်လည်း ဒီပြဿနာတွေဟာ ခုခံတော်လှန်တိုက်ခိုက်လောက်တဲ့ ပြဿနာ မဟုတ်ဘူး။ ဆွေးနွေးတောင်းဆိုရမယ့် ပြဿနာတွေဖြစ်တယ်လို့ ရှမ်းပြည်စော်ဘွား တွေက မှတ်ယူတယ်။ ဒါကြောင့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးဆိုတာ ပြောပလောက် အောင်မရှိခဲ့ဘူး။ ရာဇဝတ်မှုဆိုတာလည်း အင်မတန်နည်းတယ်။ ဒီအတွက်ကြောင့်လည်း ရှမ်းပြည် မြောက်ပိုင်း၊ တောင်ပိုင်းနဲ့အရှေ့ပိုင်း တခုလုံးမှာ ခြေလျင်တပ်ရင်း ၂ ရင်း ပဲရှိ

ခဲ့တယ်။ ဗမာပြည်တပြည်လုံးမှာလည်း ၁၅ ရင်းပဲရှိ တယ်။ အခုတော့ တပြည်လုံးတပ်ရင်း ပေါင်း ၆၀၀ နီးပါးရှိနေတာတောင်မှ တိုင်းပြည်ကို အေးချမ်းအောင် မအုပ်ချုပ်နိုင်ဘူးဆိုရင် ငါတို့သခင် လုပ်ပုံက နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှတွေထက်ညံ့တယ်ဆိုတာ ပြနေတာပေါ့ဗျာ။

ရှမ်းစာသင်ကြားရေး

ဗြိတိသျှတွေ ရှမ်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်နေတုန်းက မသင်မနေရ ဘာသာတွေဟာ အင်္ဂလိပ်နဲ့ဗမာစာပဲ။ ရှမ်းစာ ကတော့ စိတ်ကြိုက်ဘာသာရပ်ပဲဖြစ်တယ်။ ရုံးသုံးကလည်း အင်္ဂလိပ်နဲ့ ဗမာစာပဲဖြစ်တယ်။

သုတေသီ ဂျွန်ကေဒီ (John Cady) အဆိုအရ ဗြိတိသျှပေါ်လစီက ဗမာပြည်ကို ထာဝရအုပ်ချုပ်သွားဖို့မဟုတ်ဘူး။ အနာဂတ်ကာလမှာ ဒီတိုင်းပြည်ကိုစွန့်ခွာသွားရရင် သူစပြီးသိမ်းကတည်းက ပေါ်ထွန်းခဲ့တဲ့ တစုတစည်းဖြစ်မှုကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထား လိုတယ်။

ဒါကြောင့် ဗမာစာကို အင်္ဂလိပ်စာနဲ့ပူးတွဲသင်တယ်။ ဗမာစာကိုလည်း အင်္ဂလိပ်စာ နည်းတူ ရုံးသုံးထားတယ်။ ဒီနယ်မြေကိုလည်း ပြင်သစ်တွေ ဗီယက်နမ်၊ လာအို၊ ကမ္ဘော ဇီးယားတွေကို ပြင်သစ်အင်ဒိုချိုင်းနား (French Indochina) လို့ သိမ်းကျုံးခေါ်သလို၊ ဗြိတိသျှအင်ဒိုချိုင်းနား (British Indochina) လို့ခေါ်နိုင်လျက်သားနဲ့ ဗမာပြည် (Burma) လို့သာ ခေါ်ခဲ့တယ်။ ဒါတွေကိုကြည့်လိုက်ရင် ဗြိတိသျှတွေဟာ တဖက်က ဗမာခေါင်းဆောင် တွေ စွပ်စွဲသလို ဆိုးကျိုး အမွေအနှစ်တွေပေးခဲ့တယ်လို့ပြောနိုင်သလို နောက်တဖက် ကလည်း ဆိုးကျိုးထက် ကောင်းဆိုးမွေကိုပေးခဲ့ပါတယ်လို့ ဆိုရပါမယ်။

ဒါကြောင့် ကွယ်လွန်သူ စင်ဇန့်ယောင်ဟေ့ကတောင်မှ “ယခုခေတ် ဗမာခေါင်း ဆောင်တွေဟာ အင်္ဂလိပ်တွေကို အပြစ်ဖို့မယ့်အစား သူတို့ရဲ့အမွေခံ အဖြစ်ရွေးချယ်ခဲ့တာ ကို ဂုဏ်ပြုကျေးဇူးတင်ဖို့ကောင်းတယ်” လို့ ပြောဖူးပါတယ်။ နောက်ကွယ်လွန်သူ သျှမ်း သံတော်ဆင့်လက်ထောက်အယ်ဒီတာ ဦးစိန်ကြည်ကလည်း “၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေမှာ အင်္ဂလိပ်စာနဲ့ ဗမာစာကို ရုံးသုံးဘာသာအဖြစ် ပြဌာန်းခဲ့ပေမယ့် ၁၉၅၂ မှာ အင်္ဂလိပ်စာကို (အခြေခံဥပဒေကို ဖောက်ဖျက်ပြီး) ဖျက်သိမ်းလိုက်တာဟာ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ် ရေး ဒေါက်တိုင်တရပ်ကို ဖျက်တာပဲ” လို့ ပြောဖူးပါတယ်။ “ဗမာခေါင်းဆောင်တွေ

အင်္ဂလိပ်လက်ရာကိုမဖျက်ဘဲ ဆက်လက်ခြေရာခံလုပ်ဆောင်ခဲ့မယ်ဆိုရင် ကျနော်တို့ အားလုံးဗမာဖြစ်ကုန်ပြီ။ အခုသူတို့မလုပ်တတ်လို့ ကျနော်တို့ ရှမ်းဘဝက မကျွတ်နိုင်တာ” လို့လည်း ဝေဖန်ပါတယ်။ ဒါကတော့ အခုခေတ်ပေါ်သမိုင်းကို အမြည်းအဖြစ် အချုပ်ပြောပြ တာပေါ့။

အခုရှေးသမိုင်းကို နည်းနည်းပြန်ကြည့်ရအောင်။ အင်္ဂလိပ်စကားမှာ ရှေ့သွားဖို့ နောက်ကိုကြည့် (looking back to move ahead) ဆိုတဲ့စကားရှိတယ်။ ကျနော်တို့မှာ လည်း ရှေ့ကိုသွားစရာ အများကြီးရှိနေချိန်မှာ ကျန်နေတဲ့နောက်ကို နည်းနည်းပြန်ကြည့်ဖို့ လိုပါလိမ့်မယ်။ ဒီလိုပြန်ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ ငါတို့ဘာမှားခဲ့သလဲ၊ ဘာမှန်ခဲ့သလဲ ဆိုတာ မြင်ရမှာပဲ။

ရှမ်းဘုရင် ဆေဟန်ဖ ခေါ် သိုဟန်ဘွား (၁၅၂၇- ၁၅၄၃)

ရှမ်း - ဗမာ သမိုင်းကြောင်း တစ်စုတစ်စောင်း

History is about facts and who's telling the story

သမိုင်းဆိုတာ အချက်အလက်ပေါ်မှာ မှီခိုသလို ဘယ်သူက ဒီသမိုင်းကိုရေးသလဲ၊
ပြောသလဲ ဆိုတာမှာလည်း မူတည်နေပါတယ်။
(Smallville TV series)

ဗမာရာဇဝင်မှာ အင်းဝ ရှမ်းဘုရင် သိုဟန်ဘွား (၁၅၂၇-၁၅၄၃) က ရဟန်းအပါး ၃၆၀ ကျော်ကို ၁၅၃၉ ခု သတ်ဖြတ်တယ်။ သူ့ကို သွေးပြည့်လှုံ၊ နေတဲ့လူရိုင်း (Full blooded savage) လို့ ဟာပေးရဲ့ဗမာသမိုင်းမှာ ရေးထားတယ်။ နောက်နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ ကျော်ကြာတော့ ရွှေဘိုဘုရင် ဦးအောင်ဇေယျ (၁၇၅၂-၁၇၆၀) က ၁၇၅၇ မှာ မွန်ရဟန်း ၃၀၀၀ ကျော်ကို ဆင်နဲ့နင်း၍တဖုံ၊ ကုဋီမှာအလုံပိတ်ပြီးမီးနဲ့ရှို့၍တနည်း၊ သတ်ဖြတ်ခဲ့တယ်။ သူ့ကျတော့ အလောင်းဘုရား (ဘုရားဖြစ်မယ့်လူ) လို့သမိုင်းမှာ အမွှမ်းတင်ထားရုံ မကဘူး၊ ယနေ့ နေပြည်တော်မှာအနော်ရထာ၊ ဘုရင့်နောင် တို့နဲ့ အတူ ရုပ်ထုကြီးထုပြီး ဂုဏ်ပြုထားကြတယ်။

ဒီနေရာမှာ မေးသင့်မေးထိုက်တာကတော့-

သိုဟန်ဘွားက လူရိုင်းဖြစ်ပြီး ဦးအောင်ဇေယျက ဘုရားအလောင်းတောင်ဖြစ် သွားတာဟာ သိုဟန်ဘွားက ရဟန်းသတ်တာ နည်းသွားလို့လား၊ ဦးအောင်ဇေယျ လောက် (ဦးအောင်ဇေယျလို့) မသတ်နိုင်လို့လား။

သိုဟန်ဘွားက လူရိုင်းဖြစ်ရင် ဦးအောင်ဇေယျက ဘာကြောင့်မဖြစ်တာလဲ။

(နောက်တနည်း) ဦးအောင်ဇေယျက အလောင်းဘုရားဖြစ်ရင် သိုဟန်ဘွားလဲ အလောင်းပစ္စေက ဗုဒ္ဓ လောက် မခေါ်ထိုက်ဘူးလားပေါ့။

ဒါတွေဟာ ရှေ့ကိုတက်လှမ်းဖို့ နောက်ကြောင်းကို ပြန်ကြည့်သင့်တယ်ဆိုတဲ့ အဆိုကို အထောက်အကူပြုနေ တယ်လို့ ကျနော်ယုံကြည်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရှမ်းသမိုင်း

ကို ရှမ်းရှုဒေါင့်နဲ့ရေးထားတဲ့ အချက်အလက်အချို့ကို ကျနော်နဲ့အတူ ပြန်ကြည့်ကြရအောင်လို့ ဖိတ်ခေါ်ပါတယ်။

ဝပ်မွန်လ၏ နန်းတော်ဟောင်း

သမိုင်းနဲ့ မနုဿဗေဒပညာရှင်တွေအဆိုအရ ကိုယ့်ကိုကိုယ် တိုင်း (Tai) လို့ ခေါ်ပြီး အများက ရှမ်း (Shan, Siam) လို့ခေါ်တဲ့ လူမျိုးတွေဟာ အာရှတိုက်မှာဆိုရင် တရုတ်က လွဲရင် အပြန်နဲ့ဆုံးနေထိုင်နေတဲ့ လူမျိုးတွေလို့ ရေးထားတာ တွေ့ရပါတယ်။

ရှမ်းနဲ့ပမာဟာ အနော်ရထာခေတ်မတိုင်မီကတည်းက ဆက်ဆံခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ထင်ထင်ရှားရှား ပူးတွဲနေထိုင်ခဲ့ကြတာကတော့ အနော်ရထာခေတ် (၁၀၄၄-၁၀၇၇) မှာပါပဲ။

အဲဒီအချိန်တုန်းက အနော်ရထာဟာ ယခုယူနန်ပြည်နယ်မှာရှိနေတဲ့ နန်ချို နိုင်ငံ(ရှမ်းအခေါ်အဝေါ် လန့်စင်နိုင်ငံ) မှာ စွယ်တော်ကိုဖူးမျှော်ဖို့သွားရောက်ခဲ့ပါတယ်။ လမ်းတလျှောက် ရှမ်းမြို့ရွာတွေကို ဖြတ်သန်းသွားတဲ့အခါ ရှမ်းတွေရဲ့ ဆည်မြောင်းတူးပြီး လယ်ယာစိုက်ပျိုးတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုကိုလေ့လာရလို့ အင်မတန်စိတ်ဝင်စားပြီး ပုဂံပြည်ကြီးမှာ အသုံးချဖို့ စဉ်းစားတယ်။ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး မောဘုရင်ခွန်ဟုမ်မိန်းကိုပြောပြတော့ မောဘုရင်ကလည်း အနော်ရထာနဲ့မဟာမိတ်ပြုပြီး ဆည်မြောင်းကျွမ်းကျင်တဲ့ လက်မှုသည်များ နဲ့တကွ သမီးတော် စောမွန်လ ကိုပေးအပ်ပါတယ်။ အဲဒီခေတ်က သမီး ကညာ ဆိုတာ ပြည်ထောင်အချင်းချင်းဆက်ဆံတဲ့နေရာမှာ အဆင်တန်ဆာတရပ်ဖြစ် တာပေါ့။ ဗမာ ရာဇဝင်မှာတော့ မောပြည်ထောင်ကို အင်အားငယ် ပဏ္ဏာဆက်နိုင်ငံအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ ပေမယ့် ရှမ်းရာဇဝင်ထဲမှာတော့ တရုတ်ရန်ကို အပြန်အလှန် ကူညီကာကွယ်ဖို့ မဟာမိတ် နိုင်ငံ အဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

အနော်ရထာရဲ့ နန်ချိုခရီးစဉ် အကျိုးအမြတ်ကတော့ ပုဂံပြည်ဟာ ဆန် ရေ စပါး တိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံဖြစ်လာခြင်းပါပဲ။ ဒါကြောင့် ရှမ်းဆည်မြောင်း ပညာရှင်မျိုးတွေဟာ ပုဂံမင်းအဆက်ဆက်မှာ သူကောင်းပြုခံရပါတယ်။ နရသီဟပတိမင်းဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ သူကောင်းပြုခံရတဲ့ ရှမ်းဆည်မြောင်း ပညာရှင်မျိုးတွေကတော့ ဗမာရာဇဝင်မှာ ရှမ်းညီ နောင်သုံးပါး လို့ ထင်ရှားတဲ့ အသစ်ယာ၊ ရာဇသင်္ကြန်နဲ့သီဟသူတို့ပေါ့။ သူတို့သုံးယောက် ဟာ ဗမာပါလို့ ဗမာသမိုင်းပညာရှင်တချို့က ယူဆပေမယ့် ရှမ်းဘက်ကတော့ သူတို့ဟာ ဗမာတောထဲနေလို့ ရှမ်းထက် ဗမာဆန်နေပေမယ့် ရှမ်းမျိုးရိုးဖြစ်ပြီး ရှမ်းနာမည်တောင် ရှိထားတဲ့အကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားပါတယ်။

အသစ်ယာ	အိုက်ဆင်ခိုင်
ရာဇသင်္ကြန်	ယီဆင်ကံ
သီဟသူ	ဆမ်ဆင်ဆိုင်

ကမ္ဘာကျော် သမိုင်းပညာရှင် ဒေါက်တာသန်းထွန်းကလည်း ဗမာပြည်အလယ်ပိုင်း ကိုရောက်လာတဲ့ရှမ်းတွေဟာ “များမကြာမီ မြန်မာဆန်သွားသည်ကိုတွေ့ရ၏” လို့ရေး ထားတာတွေနိုင်ပါတယ်။

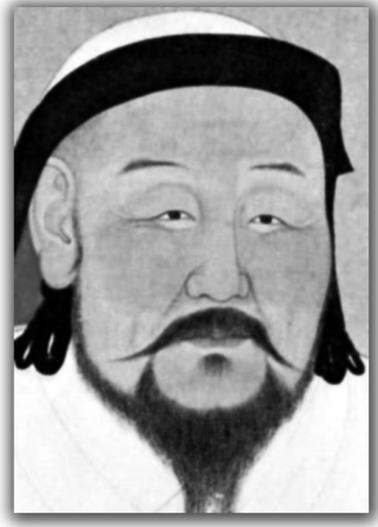
သမိုင်းပညာရှင် ဒေါက်တာသန်းထွန်း (၁၉၂၃-၂၀၀၅)

ရှမ်းညီနောင်သုံးပါး တန်ခိုးကြီးထွားလာပုံ

၁၂၈၇ ခုနှစ်မှာ တရုတ်နိုင်ငံကိုအုပ်စိုးနေတဲ့ မွန်ဂိုဇကရာဇ်က ပုဂံပြည်ကို သံတမန် လွှတ်ပြီး ပဏ္ဍာဆက်ဖို့ တောင်းဆိုပါတယ်။ ဒီသံတမန်တွေကို နရသီဟပတိမင်းက ကွပ် မျက်လိုက်တဲ့အတွက် မွန်ဂိုတပ်မတော်က ပုဂံပြည်ကို ချီတက်လာခဲ့ပါတယ်။ ပုဂံမင်းလည်း ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း ခုန်ဆင်းပြေး ရလို့ "တရုတ်ပြေးမင်း" လို့ယခုတိုင် သမိုင်းတွင် ရစ်ခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ဆန်စပါးပေါ ကြွယ်တဲ့ ကျောက်ဆည်ဒေသမှာ စိုးမိုးနေတဲ့ ရှမ်း ညီနောင်သုံးပါး စတင်အင်အားကြီးထွားလာပါတယ်။ ဒါကြောင့်မို့လို့ ၁၂၉၈ မှာ ကျော်စွာ မင်း ကို နန်းဖြုတ်ပြီး အာဏာသိမ်းလိုက်တယ်။

ဒီအရေးအခင်းနဲ့စပ်လျဉ်းပြီး မကျေနပ်တဲ့ ပုဂံမင်းမျိုးတွေက အကူအညီတောင်းတဲ့ အတွက် ၁၃၀၀ ခုနှစ်မှာ မွန်ဂိုတပ်ကြီး ထပ်မံချီတက်လာခဲ့ပြန်တယ်။ သူတို့ကိုညီနောင် သုံးပါး တို့ဘက်က ရွပ်ရွပ်ချွံချွံခုခံတိုက်ခိုက် အောင်မြင်ပြီး တဲ့နောက်၊ ရေရှည်အကျိုးကို မျှော်ကိုးပြီး သံတမန်စေလွှတ်ပါတယ်။

မွန်ဂိုဇကရာဇ်ရဲ့ အသိအမှတ်ပြုမှုကိုရယူ ပြီးတဲ့နောက် ညီနောင်သုံးပါးရဲ့ မျိုးရိုး စဉ်ဆက် တွေဟာ ပင်းယ၊ စစ်ကိုင်း နဲ့ အင်းဝ တို့ကိုတည် ထောင်ပြီး ယနေ့မြန်မာပြည် အထက်ပိုင်းကို နှစ် ပေါင်း ၂၅၀ ကျော် အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ခဲ့တာပေါ့။

ကုလလိုင်ခန် ဇကရာဇ်

ရှမ်းဇကရာဇ် ဆေခန်ဖ (၁၃၁၁-၁၃၆၄)

ဆေခန်ဖ ဇကရာဇ်

မှန်နန်းရာဇဝင်ကြည့်ရင် မောဇကရာဇ် ဆေခန်ဖ (၁၃၁၁-၁၃၆၄) ကို “ကိုးသိန်းသခင် သိုဟန်ဘွား” လို့ရေးထား တာတွေ့ရပါတယ်။ သူ့ရဲ့ ညီတော် သိုချည်ဘွားက ၁၃၆၃ ခုမှာ လာတိုက်လို့ စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ ပျက်ပြီး အင်းဝ ပေါ်လာတယ်လို့ရေးထားပါတယ်။ ရှမ်းသမိုင်းမှာတော့ စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ ကို လာတိုက်တာဟာ ဆေခန်ဖမင်းရဲ့ တူတော် ဆေစင်ဖ (သိုကျင်ဘွား) လို့ဆိုပါတယ်။

ဆေခန်ဖလာ ဦးရွှေရိုးလိုခေါ်တဲ့ JG Scott (Scott of Shan Hills) Upper Burma and Shan State Gazetteer မှတ်တမ်းအရ အနောက်ဘက်မှာ အာသံအထိ၊ မြောက်ဘက်မှာတာလီအထိ၊ အရှေ့ဘက်မှာ ယနေ့လာအို နိုင်ငံအနောက်ဖက်မှာ ယနေ့အိန္ဒိယ ပြည်ရဲ့ အာသံအထိ၊ အရှေ့တောင်ဘက်ဆိုရင် တိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းအထိ၊ တောင်ဘက်မှာ မြိတ်၊ ထားဝယ် အထိ ဩဇာ လွှမ်းမိုးခဲ့တယ်လို့ဆိုပါတယ်။

သူဟာ စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေး ကျွမ်းကျင်ရုံမကဘူး၊ သံတမန်ရေးရာမှာလည်း ကျွမ်းကျင်တဲ့ အတွက် တရုတ်ပြည်ကို အုပ်စိုးတဲ့ မွန်ဂိုဘုရင်တွေကတောင် လေးစားသမှုပြုတာကိုခံယူခဲ့ရတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့်မို့လို့ ဗမာခေါင်းဆောင်တွေဟာ တကယ်ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံး ညီညွတ်မှုမပြိုကွဲရေးလုပ်နေတယ်ဆိုရင် အနှော်ရထား၊ ဘုရင့်နောင်၊ အလောင်းဘုရားတို့ကိုသာမက ရှမ်းမှာဆို ဆေခန်ဖ၊ မွန်မှာဆို ရာဇာဓိရာဇ် စသည်တို့ ကိုပါ ဂုဏ်ပြုအမွမ်းတင်သင့်ပါတယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေကို အမွမ်းမတင်လိုပါကလည်း အနှော်ရထား၊ ဘုရင့်နောင်၊ အလောင်းဘုရား တို့ကိုလည်း အမွမ်းတင်စရာ မလိုပါဘူး။

ဒီဝေဖန်ချက်ကို သိဟန်သွား၊ အလောင်းဘုရား ဝေဖန်ချက်နဲ့ နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ကြည့်ရင် ယနေ့ဗမာခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ အရေးသုံးပါးဟာ ဘာကြောင့် မအောင်မြင်ဘူးဆိုတာပါ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ပေါ်လာနိုင်ပါတယ်။

သိုငမ်သွား

ဆေခန်ဖ နတ်ရွာစံပြီး ၉ နှစ်အကြာမှာ မွန်ဂိုတွေရဲ့ ယွမ် (Yuan) မင်းဆက်ကုန်ဆုံးသွားပြီး၊ တရုတ် မင် (Ming) မင်းဆက်တက်လာပါတယ်။ အဲဒီမင်းဆက်မှာ ယွမ်မင်းဆက်က ဆုံးရှုံးသွားတဲ့ ဩဇာအာဏာတို့ကို ပြန်ဖြန့်ဖြူးပမ်းလာပါတယ်။ ဒါကို အာခံသူကတော့ ဆေခန်ဖရဲ့ မြေးဖြစ်ဖြစ်သူ ဆေငမ်ဖ (သိုငမ်သွား)နဲ့ ဆေဒီဖ(သိုချီသွား) တို့ညီနှောင် ပါပဲ။

သမိုင်းပညာရှင် D.G.E.Hall ကတော့ တရုတ်ကသူတို့ကိုတိုက်တာဟာ သူတို့ရဲ့ ဘိုးဘေးဘီဘင်ဖြစ်တဲ့ ဆေခန်ဖ ရဲ့ နိုင်ငံတော်ကိုပြန်ပြီး ထူထောင်လိုကြတာကြောင့် ဖြစ်တယ်လို့ရေးထားပါတယ်။ သို့သော် ဆေခန်ဖနဲ့မတူတာကတော့ ဆေခန်ဖက တိုက်ပွဲ

မှာအောင်မြင်ပြီးနောက် သူ့ရဲ့သားတော်ကြီးကိုလွှတ်ပြီးလက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သ၊ သံတမန် ရွှေ လမ်းငွေလမ်း ဖောက်ခဲ့ပေမယ့် ဆေဒီဖနဲ့ ဆေငမ်ဖကတော့ ပုဂံမင်းနရ သီဟပတိလိုပါပဲ။ သံတမန်နည်းကိုလျစ်လျူရှုခဲ့ပါတယ်။

ရလဒ်ကတော့ ရေရှည်စစ်ပွဲမှာ သူတို့ညီနောင်စစ်ရှုံးပြီး အင်းဝဘုရင် နရပတိ ဆီလာရောက်ခိုလှုံတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဦးဘသန်းရဲ့ ကျောင်းသုံးမြန်မာရာဇဝင်မှာ ရေးထား တာကတော့ သက္ကရာဇ် ၈၀၇ (၁၄၄၅) မှာ တရုတ်တို့ လာတောင်းတော့ "နောင်ရေးကို မြှော်တင်း၍" ပေးအပ်လိုက်တယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်။

ရှမ်းသမိုင်းထဲမှာတော့ သူ့ကိုအပ်မယ်လို့ကြိုတင်သိထားတဲ့ ဆေဒီဖ ဟာ အဆိပ် သောက်သေလိုက်လို့ သူ့ရဲ့ ညီတော်ဆေငမ်ဖကိုပဲ အရှင်ရသွားတယ်လို့ မှတ်တမ်းတင် ထားပါတယ်။ (အချို့သမိုင်းတွေကတော့ အဆိပ်သောက် သေတာ ဆေဒီဖ မဟုတ်၊ ဆေငမ်ဖ ဖြစ်တယ်လို့ ရေးတာလည်းတွေ့ရပါတယ်။)

ခမ်းကိုင်နွဲ့

ဗမာသမိုင်းမှာ သိန္နီခမ်းကိုင်နွဲ့ (၁၅၄၅ -၁၆၀၅) အကြောင်းရေးထား တာမတွေ့ မိဘူး။ ရှမ်းနွဲ့ထိုင်းသမိုင်းမှာတော့ တော်တော်ရေးထားတာတွေ့ရတယ်။ သူကတော့ ဗမာ တွေသိတဲ့ထိုင်းဘုရင် ဗြနရာဇ် (ခေါ်) နရေးဆွန် (၁၅၅၅-၁၆၀၅) နဲ့ဆက်နွယ်သူဖြစ်ပါတယ်။

ဗမာသမိုင်းမှာ ဗမာတွေ ဂုဏ်အယူဆုံးစစ်ဘုရင်ဟာ ဘုရင့်နောင်မင်း တရားဖြစ် ရင် ထိုင်းသမိုင်းမှာ အလားတူဂုဏ်ပြုခံရတာက နရေးဆွန်မင်းတရား ပါပဲ။ အဲဒီခေတ်က စစ်နိုင်လို့ရှိရင် ဓါးစားခံအဖြစ် စစ်နိုင်ဘုရင်ရဲ့ နေပြည်တော်ကို ခေါ်ဆောင်သွားပြီး ကျွေး မွေးသွန်သင်ပျိုးထောင်ထားလေ့ရှိတယ်။ ဒီလိုနဲ့ သိန္နီခမ်းကိုင်နွဲ့နဲ့ အယုဇ္ဈယနရေးဆွန် တို့ဟာ ပဲခူးနေပြည်တော်မှာ အတူတူ လာရောက်နေထိုင်ရတာပေါ့။ အဲသလိုနဲ့ ဘုရင့် နောင် ၁၅၈၁ မှာ နတ်ရွာစံပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း နရေးဆွန်က ပုန်ကန်ခြားနားတဲ့အခါ ခမ်းကိုင်နွဲ့ဟာလည်း နရေးဆွန်ဘက်နေ ရပ်တည်ခဲ့တယ်။

ထိုင်းဘုရင်နရေးဆွန် (မြန်မာအခေါ် ဗြနရာဇ်)

ရှမ်းသမိုင်းပညာရှင် နန်းခေးဆိုင်ရဲ့ အဆိုအရ နရေးဆွန်ဟာ ဘုရင့်နောင်မင်း တရားလိုပဲ အင်ပိုင်းယာတရပ်ကို တည်ထောင်ဖို့ ရည်ရွယ်ချက်ရှိသူဖြစ်တယ်။ ဦးဘသန်း ရာဇဝင်မှာဆိုရင် သူဟာ “ဘုန်းလက်ရုံးအရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံ၊ စစ်မှုရေးရာ၌လည်း ကောင်းမွန်စွာကျွမ်းကျင်သဖြင့် မြန်မာစစ်သည်တို့ကိုအကြိမ်ကြိမ်တိုက်ခိုက်၍ အောင်နိုင် လေသည်” လို့ရေးထားတယ်။ သူ့ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှမ်းတွေကလည်း ထောက်ခံတယ်။ ဒါကြောင့် ခမ်းကိုင်းနွဲ့ရဲ့ အကူအညီနဲ့ ၁၆၀၀ မှာ ရှမ်းပြည်တဝှမ်းလုံးကို ရယူပြီး၊ ခမ်းကိုင်းနွဲ့ ကိုယ်တိုင်က သိန္နီကိုပြန်လည် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့တယ်။ သိမ်းပိုက်ပြီးမကြာခင် ကြိုရတာက

တော့ အင်းဝဘုရင် ညောင်ရမ်းမင်းကရော၊ တရုတ်ပြည် ကပါ ရှေးရိုးစဉ်လာ အခွန်ပဏ္ဍာ တွေ ဆက်သဖို့ တောင်းခံလာတာပါပဲ။ အဲဒီတုန်းကထုံးစံမှာ ပဏ္ဍာဆက်သခံရတဲ့နိုင်ငံက ပဏ္ဍာဆက်နိုင်ငံကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရတဲ့ တာဝန်ရှိတယ်။ ယခင်က ပဏ္ဍာဆက်ဖူး လျက်သားနဲ့ အခု မဆက်သတော့ဘူးဆိုရင်လည်း အခြား ပဏ္ဍာဆက်နိုင်ငံများ အတုမယူ စေရန်အတွက် အာခံတဲ့နိုင်ငံကို အရေးယူ တိုက်ခိုက်လေ့ရှိတယ်။ ခမ်းကိုင်နွဲ့ကလည်း ငါထီးနန်းပြန်ရတာဟာ နရေးဆွန်မင်းရဲ့ ကျေးဇူးတော်ကြောင့်ပဲ။ နရေးဆွန်ကိုပဲ အခွန် ပဏ္ဍာဆက်သနိုင်မယ်လို့ တင်းခံတယ်။

ဒါကြောင့် ဗမာကတဖက်၊ တရုတ်ကတဖက် ညှပ်တိုက်ခံရတာပေါ့။ နရေးဆွန် ကလည်း သူ့ကို ကူညီဖို့နဲ့ အာဏာစက်ကိုဖြန့်ဖို့၊ ၁၆၀၅ ခုမှာ ရှမ်းပြည်ဘက်တက်လာ တော့ ယခုမိုင်းတုံမြို့နယ်၊ မိုင်းဟန်မှာ ရုတ်တရက် ဖျားနာပြီး နတ်ရွာစံတော်မူတယ်။ အဲသလိုနဲ့ ထိုင်းတပ်မတော်ရဲ့ အကူအညီကိုမရတော့ ခမ်းကိုင်နွဲ့လည်း စစ်ရှုံးပြီး ထီးနန်း ကိုပါ ဆုံးရှုံးသွားရတယ်။ သိန္နီကိုလည်း တရုတ်နဲ့ ဗမာအပေးအယူလုပ်ခွဲဝေပြီး ယူလိုက် ကြတယ်။ ဒီနေ့ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းဟာ အဲဒီတုန်းကတော့ သီပေါနဲ့ သိန္နီပဲပေါ့။ သိန္နီဟာ အဲဒီတုန်းကဆိုရင် ယနေ့ တရုတ်နယ်ထဲရှိနေတဲ့ ရှမ်းစော်ဘွားနယ်ဟောင်းများ အထိ ကျယ်ပြန့်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

သင်ခန်းစာ

အထက်ပါ ရှမ်း - ဗမာဆက်ဆံရေးသမိုင်းအကြောင်းတစ်စုတစ်စောင်းကိုကောက် ချက်ချနိုင်မယ်ဆိုရင် ဘာကို တွေ့ရမလဲ။

တရုတ်နဲ့ အဆင်ပြေတဲ့ ရှမ်းညီနောင်သုံးပါးနဲ့ ဆေခန့်ဖတို့က ဗမာပြည်နိုင်ငံရေး အရေးပါအရာရောက်တဲ့ ကဏ္ဍမှာ လှုပ်ရှားနိုင်ခဲ့ကြတယ်။ တရုတ်နဲ့အဆင်မပြေတဲ့ ဆေခီဖ၊ ဆေငမ်ဖနဲ့ ခမ်းကိုင်နွဲ့တို့ကတော့ ရှိရင်းစွဲ ပိုင်နက်နဲ့ အခွင့်အာဏာတွေကို တောင်မှ ဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ် ဆိုတာကို တွေ့ရလိမ့်မယ်ထင်ပါတယ်။

စဝ်ခွန်ဆာနှင့် မန်ချူးမင်းသားကြီး ဖူးရင် (Pu Ren)၊
၁၉၉၀ ခုနှစ် ဟိုမိန်းဌာနချုပ်သို့ လာရောက်လည်ပတ်စဉ်

ရှမ်း-ဗမာဆက်ဆံရေးမှာ တရုတ်ရဲ့ အခန်းကဏ္ဍဟာ အဲသလောက်ပဲရှိ သလား ဆိုတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျနော့် ၁၀ အတွေ့ကြုံကို ဖတ်ကြည့်လို့ရှိရင်လည်း ဝိုလ်မိုးဟိန်း တို့ ရှမ်းပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ(SSCP) ထူထောင်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ အသိအမှတ်ပြုမှုကို တောင်းခံရာမှာ မရရှိတဲ့အတွက် ဒီကနေ့အထိ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ တည်တံ့ခိုင်မြဲခဲ့ တယ်ဆိုတာ တွေ့ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

ဒါတင်မကပါဘူး။ ၁၉၉၃ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၁၂ ရက်နေ့မှာ စဝ်ခွန်ဆာ ရှမ်းပြည် လွတ်လပ်ရေးကို ကြေညာ ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က တရုတ်ပြည်ကနေ ကိုယ်စားလှယ် တဖွဲ့ဟာ သူ့ရဲ့ ဟိုမိန်းဌာနချုပ်ကို ရောက်ရှိလာခဲ့တယ်။ သူတို့ကို စဝ်ခွန်ဆာကနေပြီး ရှမ်းပြည်လွတ်မြောက်ရေးအတွက် တရုတ်ပြည်ရဲ့ အကူအညီကို ရယူလိုတဲ့အကြောင်း ပြောပြပါတယ်။ တရုတ်ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ရဲ့ ဖြေကြားချက်အတိုချုပ်ကတော့ "ထိုင်း နယ်စပ်မှာ အခြေချထားသရွေ့ တော့မကူနိုင်ဘူး။ အကူအညီရယူလိုပါက တရုတ်နယ်စပ် မှာ အခြေချဖို့လိုတယ်" ဆိုတာပါပဲ။

ဒါကြောင့် ၁၉၉၄-၁၉၉၅ အတွင်း စစ်ခွန်ဆာဟာ တရုတ်ပြည်နယ်စပ်ကို တပ်သား
သောင်းနှံချီစေလွှတ်ခဲ့ပါတယ်။ သို့သော်လည်းပဲ တရုတ်ဘက်က မြန်မာ့တပ်မတော်ကို
ကြိုတင်အကြောင်းကြားတဲ့အတွက် တရုတ်နယ်စပ်ကို တက်သွားတဲ့ MTA တပ်တွေ ကြား
ဖြတ်အတိုက်ခံရပြီး ဖရိုဖရဲဖြစ်ကုန်တယ်။ အဲဒီမှာလည်း အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မကျေမနပ်
ဖြစ်မှုဟာ အံ့ကြွပေါက်ကွဲလာပြီး တပ်တွင်းပုန်ကန်မှု၊ ခွဲထွက်မှုတွေဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အတွက်
နောက်ဆုံး စစ်ခွန်ဆာလည်း အားမတန်မာန်လျှော့ကာ ၇ ၊ ၁၊ ၁၉၉၆ မှာ လက်နက်ချခဲ့
တာပေါ့။

လက်နက်ချပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း စစ်ခွန်ဆာနဲ့ရန်ကုန်လိုက်ပါသွားတဲ့ ကိုယ်ရေးအရာ
ရှိ တဦးက ထိုင်းနိုင်ငံကို အလည်အပတ်ရောက်ရှိလာလို့ ထပ်သီရိတာကတော့ ရန်ကုန်မှာ
ဟိုမိန်းဌာနချုပ်သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့တဲ့ တရုတ် ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့ဝင်တဦးနဲ့ သူ
တွေဆုံခဲ့တယ်။ တွေ့တော့ကျနော်တို့ MTA ပြိုကွဲသွားရတာက တရုတ်ဘက်က သစ္စာမရှိ
ကတိမတည် လို့ဖြစ်တယ်လို့ သူက စွပ်စွဲခဲ့တယ်။

ဒါကို တရုတ်အရာရှိကြီးက စိတ်မဆိုးပဲ ပြုံးပြုံးကြီးနားထောင်ပြီး "ခင်ဗျား သေသေ
ချာချာ ပြန်စဉ်းစားပါ။ ကျနော်ဟာ ခွန်ဆာလူလည်းမဟုတ်ဘူး၊ ရှမ်းလည်းမဟုတ်ဘူး၊
ကျနော်က တရုတ်နိုင်ငံသား၊ တရုတ်အစိုးရက တာဝန်ပေးထားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်၊
တရုတ်ပြည်ရဲ့ အကျိုးစီးပွားနဲ့ မဆက်စပ်တာကို ကျနော် ဘယ်လိုလုပ်နိုင်မှာလဲ။ အကျိုး
စီးပွားနဲ့စပ်တာကိုပဲ လုပ်နိုင်မှာပေါ့" လို့ဆိုပါတယ်။

ဆိုလိုတာကတော့ ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးဟာ တရုတ်ပြည်ရဲ့ အကျိုးစီးပွားနဲ့
မဆက်စပ်ဖူးပေါ့။ တရုတ်တို့ရဲ့ ဒီအနေအထားကိုသိတဲ့ စစ်ဇန့်ယောင်ဟေ့တို့က SSA ကို
ဦးဆောင်တဲ့ ကာလကစလို့ လွတ်လပ်ရေးတောင်းဆိုမှုကို တထစ်လျှော့ပြီး ပြည်ထောင်စု
စစ်စစ်မှုဖြစ်ဖို့ တောင်းဆိုလာခဲ့ကြတယ်။ ဒီကနေ့ဆိုရင်တော့ ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးကို
လုံးဝမလျှော့တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဆိုရင် လက်တဆုပ်စာလောက်ပဲကျန်တယ်လို့ ဆိုရမှာပေါ့။

ဒါပေမယ့် နောက်တဖက်က ကြည့်ရင် တရုတ်ပြည်ဟာ တပြည်ထောင်စနစ်ကို
ကျင့်သုံးသော်ငြားလည်းပဲ လူမျိုးစုတွေအပေါ်ထားရှိတဲ့ သဘောထားနဲ့ ပေါ်လစီဟာ
ဗမာစစ်အာဏာရှင်တွေနဲ့စာရင် အများကြီးတိုးတက်တယ် (Enlightened) ဆိုတာ ငြင်းနိုင်
စရာအကြောင်း မရှိဘူး။ ဒါကြောင့် တရုတ်ပြည်က ရှမ်းသူငယ်ချင်းတဦးက ကျနော့်ကို

ပြောဖူးတယ်။ “သူငယ်ချင်း၊ ငါတို့ဆီမှာ တရုတ်အုပ်ချုပ်တယ်ဆိုပေမယ့် လူလိုသူလိုနေရတယ်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ အများကြီးရှိတယ်။ လူမျိုးစုအခွင့်အရေးလည်း ဗမာပြည်ထက် အဆပေါင်းများစွာသာတယ်။ ဒါကြောင့် တလ ဒေါ်လာတစ်သောင်းပေးလည်း တရုတ်အစိုးရကို တော်လှန်ဖို့ မရှိဘူး။ ဒါပေမယ့် မင်းတို့လို ဘဝမျိုးနေရရင်တော့ တပြားမှမရလည်း တော်လှန်မှာသေချာတယ်” တဲ့။

ဒါကြောင့် ဗမာနဲ့ တရုတ်ကြား ညှပ်နေတဲ့ ရှမ်းတွေကို သျှမ်းသံတော်ဆင့်က စစ်တမ်းတခါကောက်ယူဖူးတယ်။ ဒီနှစ်နိုင်ငံအကြား ပေါင်းဖို့ရွေးမယ့် ရွေးရင် ဘယ်နိုင်ငံကို ရွေးမလဲ မေးတော့ အဖြေက ရှင်းနေတာပဲပေါ့။

ဒီအခြေအနေမျိုးအနာဂတ်မှာ မဖြစ်လာနိုင်ဘူးလို့ ဘယ်သူမှ တထစ်ချ မပြောနိုင်ဘူး။ ဖြစ်လာရင်လည်း ဗမာပြည်မှာ ကျန်တဲ့ တိုင်းရင်းသားနယ်မြေတွေကို ဘယ်လိုဆက်ထိန်းသိမ်းမလဲ။ နောက်ဆုံးဗမာတွေပဲရှိတဲ့ ဗမာပြည်ကွက် ကွက်လေးပဲကျန်ရင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ။ ဒါကြောင့် အချိန်မနှောင်းမီ မူပြောင်းဖို့လိုပြီး စိတ်ပြောင်းဖို့ပါလိုပြီ ဆိုတာ ပြောချင်တယ်။

ရှမ်းကို ဗမာက သိပ်မုန်းတာပဲတဲ့

ခွန်ကြာပု

ရှမ်း-ဗမာဆက်ဆံရေးကို ပြောရင် ဒီအကြောင်းကိုမပြောရင် ပြီးမှာမဟုတ်ပါဘူး။

ပင်လုံစာချုပ်ချုပ်ဆိုတုန်းက ပါဝင်ခဲ့တဲ့ သီပေါခွန်ကြာပုက ရေးဖူးပါတယ်။

ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီးတပါးက ဗမာပြည်မှာ ယနေ့ထက်တိုင် အင်မတန်ကြည်ညိုခြင်း ခံရတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတဦးကို အမတ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဖို့ဖိတ်ခေါ်ဖူးတယ်တဲ့။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးက ဒီဖိတ်ကြားချက်ကို ငြင်းပယ်လိုက်ပါသတဲ့။

နောက်ပိုင်း ဘာကြောင့်ငြင်းပယ်လိုက်တာလည်းဆိုတာကို မြေကြားပုံကတော့ “တိုင်း တပါးသား လူမျိုးခြားတို့၏ ကျွန်မခံလိုသဖြင့်” လို့ဆိုတယ်လို့ မှတ်တမ်းတင်ထားပါတယ်။ ဒီအဖြေဟာ ဗမာတွေက ရှမ်းအပေါ် ဘယ်လိုသဘောထားတယ်ဆိုတာကို ထင်ဟပ်ပြနေ တယ်လို့ထင်ပါတယ်။ ကိုယ်က အုပ်ချုပ်သူဖြစ်ရင်တော့ ညီရင်းအစ်ကိုတွေပါလို့ လေချို့ သွေးနေပေမယ့်၊ စိတ်ရင်းမှာတော့ ကျောသားရင်သားမခွဲတဲ့ မင်းစိတ်ဓါတ်မျိုးကို မထား ရှိနိုင်သေးဘူး ဆိုတာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလိုစိတ်ဓါတ်မျိုး ထားနိုင်ဖို့အများကြီး လေ့ကျင့်ရဦး မယ်လို့ မြင်ပါတယ်။ ရှည်ရှည်ဝေးဝေး သမိုင်းစကို ရှာစရာမလိုပါဘူး။

ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီး စပ်ရွှေသိုက်
ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံး သမ္မတကြီး

၁၉၆၂ ခုနှစ်မှာစစ်တပ်က အာဏာသိမ်းတော့ ရှမ်းခေါင်းဆောင်တွေအများဆုံး အဖမ်းခံရတယ်။ သီပေါစော်ဘွားကြီး စပ်ကြာဆိုင်၊ ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီးလည်းဖြစ် ပထမဦးဆုံးသမ္မတကြီးလည်းဖြစ်တဲ့ စပ်ရွှေသိုက်ဆိုရင် အထိန်းသိမ်းခံရပြီးတော့ မကြာမီ မှာပဲ တဦးက ပျောက်ခြင်းမလှပျောက်သွား၊ နောက်တဦးက အကြောင်းမသိရဘဲ ကွယ် လွန်သွားခဲ့တယ်။

သီပေါစော်ဘွားကြီး စင်ကြာဆိုင်နှင့် မဟာဒေဝီ

ဖက်ဒရယ်မှုကိုရေးသားခဲ့တဲ့ ဦးထွန်းမြင့် (တောင်ကြီး) ဆိုရင် မသေရုံတမယ် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးနှိပ်စက်တာခံခဲ့ ရတယ်။

ဦးထွန်းမြင့် (တောင်ကြီး)

၁၉၈၈ အာဏာသိမ်းပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲဖို့ဆိုပြီး အမျိုးသား ညီလာခံခေါ်တယ်။ လူမျိုးစုအသီးသီးကလည်း ကိုယ့်အမျိုးသားအတွက် အခွင့်အရေး တောင်းဆိုဖို့ဆိုပြီး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီတွေဖွဲ့ကြတာ ဘာမှမဖြစ်ဘူး။ ရှမ်းကနောက် ဆုံးမှ ဖွဲ့တာဖြစ်တယ်။ ဖွဲ့ဖို့တောင် အစိုးရကအားပေးလိုက်သေးတယ်။ ဒါပေမယ့် ဖွဲ့ပြီးလို့ မကြာခင်ပဲ ဖမ်းဆီးတယ်။ မကြားစဖူး ထောင်ဒဏ်တွေကို ၇၉ နှစ်၊ ၈၅ နှစ်၊ ၉၃ နှစ်၊ ၁၀၆ နှစ်စသည်ဖြင့်ချတယ်။

ထောင်ဒဏ် ၁၀၆ နှစ် အပြစ်ပေးခံရသော
ဗိုလ်ချုပ်ဆေထင်

ထောင်ဒဏ် ၉၃ နှစ် အပြစ်ပေးခံရသော
ခွန်ထွန်းဦး

ထောင်ဒဏ် ၈၅ နှစ် အပြစ်ပေးခံရသော
စိုင်းညွန့်လွင်

ထောင်ဒဏ် ၇၉ နှစ် အပြစ်ပေးခံရသော
ဦးမြင့်သန်း (ထောင်တွင်းကွယ်လွန်)

ဒီအကြောင်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဒီယာဝုမင်းသားက ပြဟွဒတ်မင်းကို ပြောပြတာ မှတ်ယူစရာ ကောင်းပါတယ်။ “လူဟာ ကိုယ့်ကိုမတရားလုပ်တဲ့လူကို ခွင့်လွှတ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ကိုယ်က မတရားလုပ်ခဲ့တဲ့ သူ့ကို လုံးဝခွင့်မလွှတ်နိုင်ကြဘူး” တဲ့။ အင်္ဂလိပ် စာတပုဒ်မှာလည်း တွေ့ဖူးပါတယ်။ လူဟာ ဘယ်သူ့ကို အမုန်းဆိုးလည်းဆိုရင် ကိုယ်က မတရား လုပ်ခဲ့တဲ့ သူ့ကိုပဲ (Hating with the ugly hatred of a man who has wronged another) တဲ့။

ဒီနေရာ ရှမ်းဘက်ကရော ခြောက်ပြစ်ကင်းသံလည်းစင်ပဲလား၊ မဟုတ်ပါဘူး။ ငယ်ငယ်ကတည်းက ကျနော် ကြားဖူးတာက- “ရှိတဲ့ ဗမာမကောင်း၊ ကောင်းတဲ့ဗမာ မရှိ၊ ဗမာဆိုတာ မရှိကောင်း” တဲ့။

ရှမ်းစော်ဘွားများ

ဒီစကားကို စထွင်တဲ့ လူဟာ ဗမာဆိုရင် သိပ်စိတ်နာပုံရတယ်။ အမေရိကန် လူဖြူတွေက သူတို့ဆီက အင်ဒီးယန်း လူနီတွေကိုပြောဖူးသလိုပေါ့- “ကောင်းတဲ့ အင်ဒီးယန်းဆိုတာ သေတဲ့အင်ဒီးယန်းပဲ” (A good Indian is a dead Indian)။

ဒါပေမယ့် ဗမာတောထဲမှာ နှစ်ရှည်လများနေခဲ့ပြီး တကယ်စိတ်သဘောထား ဖြူစင်တဲ့ ဗမာတွေနဲ့ပေါင်းသင်းခဲ့ဖူးတဲ့ ကျနော်တို့လိုရှမ်းတွေကတော့ စပ်ခွန်ဆာပြောတာ ကိုပဲ ကြိုက်နှစ်သက်ကြတယ်။ “ဗမာလောက်ကောင်းတဲ့လူမျိုး မတွေ့ဖူးဘူး၊ ဗမာလောက် ဆိုးတဲ့လူမျိုးလည်း မကြုံဖူးပါဘူးဗျာ” တဲ့။

ဒါကြောင့် ဒီအခန်းကိုတော့ စပ်ခွန်ဆာပြောခဲ့တဲ့ ကောင်းတဲ့ ဗမာတွေနဲ့ပဲ တွေ့ ပါစေ၊ ပေါင်းသင်းပါရစေလို့ ဆုတောင်းရင်း အဆုံးသတ်ပါတယ်။

ရှမ်းပြည် မူးယစ်ဆေးဝါးသံသရာ

Medellin cartel gone. Then came Cali. Now, what's next?
Newsweek, 21 August 1995

ကျနော်ငယ်စဉ်က ကျောင်းသွားရင် တရုတ်တန်းကို ဖြတ်ရပါတယ်။ တရုတ်တန်း မှာ ဘိန်းရှူရုံတွေကို တရားဝင် ဖွင့်ထားတော့ ကျနော်တို့ကလေးတွေအတွက်ဆိုရင် ဘိန်း ရှူရုံရှေ့ ရောက်ရင်သိပ်နံပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဘိန်းရှူရုံနားရောက်ရင် အသက်ကို ၀၀ ရှူသွင်းပြီး ဖြတ်ပြေးတယ်။ ဘိန်းရှူရုံလွန်မှ အသက်ပြန်ရှူတယ်။ ဒီအကျင့်က ဘိန်းရှူကို ပိတ်လိုက်တဲ့အထိပဲ။ နှစ်အတိအကျတော့ မမှတ်မိတော့ဘူး (၁၉၅၉ ခုလောက်ဖြစ်မယ်လို့ပဲ ထင်တယ်)။ ဒီအကြောင်း ကျနော်အကိုကြီးကိုပြောပြတော့ သူက “မင်းက ဘိန်းမကောင်း ဘူးပြောနေတယ်။ မင်းအအေးမိလို့ သောက်တဲ့ဆေးက ဘိန်းပါတာပဲကွ” လို့ ကျနော်ကို ပြန်ပြောလို့ တော်တော်အံ့အားသင့်သွားတယ်။ နောက်နည်းနည်းကြီးလာတော့ ဆေး တွေထဲ ထည့်သုံးတဲ့ ဘိန်းက အိန္ဒိယက ဝယ်ရတယ်လို့ ပြောတာကြားရတယ်။ ကိုယ့်ဆီမှာ စိုက်တဲ့ဘိန်းတွေကတော့ တရားမဝင်ဘိန်းပဲဆိုလို့ ပိုအံ့အားသင့်ရတယ်။ ဘာကြောင့် ကိုယ့်တိုင်းပြည်မှာ စိုက်တဲ့ ဘိန်းကိုဆေးအဖြစ်သုံးခွင့်မရှိဘဲ သူများနိုင်ငံက တကူးတက ဝယ်ယူရတယ်ဆိုတာ လုံးဝ နားမလည်နိုင်အောင်ဖြစ်ခဲ့တာ အခုအသက်အရွယ်အထိပဲ ပေါ့။

မူးယစ်ဆေးဝါးအကြောင်း သုတေသနလုပ်တဲ့ နယ်သာလန်အခြေပြု TNI (Transnational Institute) ရဲ့ အဆိုအရ ဘိန်းကို တရားဝင်စိုက်ပျိုးနိုင်တာ ၇ နိုင်ငံပဲရှိတယ်။

- ၁။ သြစတြေးလျ
- ၂။ ဗြိတိန်
- ၃။ ပြင်သစ်
- ၄။ ဟန်ဂရီ
- ၅။ အိန္ဒိယ
- ၆။ စပိန်
- ၇။ တူရကီ တို့ပေါ့။

သူတို့ ထုတ်လုပ်လိုက်တဲ့ ဘိန်းတွေက ကမ္ဘာ့ဆေးလိပ်အုပ်အမှုအတွက် ၂၄% ပဲ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်တယ်။ အဲဒီ တရားဝင်ထုတ်လုပ်တဲ့ ဘိန်းကရတဲ့ ၇၇% သော မော်ဖင်းနဲ့ ကိုဒင်းဆေးတွေကို သုံးတာကလည်း ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံကြီး ၇ နိုင်ငံကပဲ သုံးနေတယ်။ ကျန်တဲ့ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ ၁၈၀ ကျော်ကတော့ ၂၃% ပဲသုံးခွင့်ရှိတယ်။ ကျန်တဲ့နိုင်ငံက ထုတ်တဲ့ ဘိန်းတွေက တရားမဝင်စာရင်းထဲထည့်ထားတော့ အစိုးရက တရားဝင်ဝယ်ခွင့် မရှိဘူး။ တရားဝင်ထုတ်လုပ်ခွင့်ရှိတဲ့ နိုင်ငံ တွေကနေ ဈေးကြီးကြီးပေးပြီး ဝယ်ယူအသုံး ပြုနေရတယ်။

ဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဗမာ့အိမ်နီးနားချင်းဖြစ်တဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံကတော့ တရားဝင် စိုက်ပျိုးမှုကို ခွင့်ပြုဖို့တောင်းဆိုသံတွေ ထွက်လာပြီ။ ကိုယ့်နိုင်ငံက ထွက်တဲ့ ဘိန်းကိုတော့ စရိတ်စက အကုန်ခံပြီး လိုက်ဖျက်ရတယ်။ ပြီးတော့ သူများဆီက ဈေးအဆမတန်နဲ့ ဝယ်ယူနေရတယ်။ ဒီလို မိအေး နှစ်ခါနာဖြစ်မဲ့အစား နယ်မြေကိုကန့်သတ်ပြီး တရားဝင် စိုက်ပျိုးမှုကိုခွင့်ပြုသင့်တယ်လို့ Thai PBS TV ထဲမှာ ပညာရှင်တချို့ ဆွေးနွေးကြတာကို ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လအတွင်းမှာ ကြားလိုက်ရပါတယ်။

ကမ္ဘာမှာ သူဌေးနိုင်ငံတွေပဲ ချူချာနေပြီး ကျန်တဲ့နိုင်ငံတွေက ကျန်းမာသန်စွမ်း နေတာမှမဟုတ်ပဲ။ သူတို့ကတောင်မှ ဆေးဖြစ်ဝါးဖြစ်ဘိန်းကို လိုနေတယ်ဆိုရင် ကျန်တဲ့ ၁၈၉ နိုင်ငံက ပိုပြီးတော့တောင်လိုဦးမှာပေါ့။ ဒါကြောင့် ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး သမ္မတကြီး သိန်းစိန်တို့အစိုးရက အများပြည်သူရဲ့ ကျန်းမာရေးကို ရှေ့ရှုပြီး လေးလေးနက်နက်စဉ်းစား ဖို့လိုပြီလို့ အကြံပြုပါရစေ။

ဘိန်းအစ၊ တရုတ်က

အစိုးရဝါဒဖြန့်စားပေးအရဆိုရင် ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုကို ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့က အစပြုပေးခဲ့တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သုတေသီတွေအဆိုအရကတော့ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုဟာ တရုတ်ပြည်ယူနန်ပြည်နယ်ကနေပြီး ကချင်နဲ့ရှမ်းကို ၁၈ ရာစုအတွင်းမှာ စတင်ရောက်ရှိလာတယ်လို့ သိရပါတယ်။

(လက်ဝဲ) J.G.Scott (Scott of Shan Hills) ခေါ် ဦးရွှေရိုး

“ရှမ်းတောင်တန်းစကော့တ်” (Scott of Shan Hills) စာအုပ်မှာလည်း ရှမ်းပြည်မှာ လက်ထောက်ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးလုပ်ခဲ့တဲ့ J.G.Scott က ၁၈၈၉ ခုနှစ်မှာ သံလွင်မြစ်ကိုကျော်ဖြတ်ပြီး ယခု မိုင်းပြင်းမြို့နယ်ထဲမှာရှိတဲ့ မိုင်းပူးအွန်ကို ရောက်တော့ ပလောင်တွေ စိုက်ထားတဲ့ ဘိန်းခင်းတွေတွေ့ရတဲ့အကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားပါတယ်။

ဒီနယ်တွေမှာ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှု ပိတ်ပင်လိုက်တဲ့ အကျိုးဆက်တခုကတော့ အင်္ဂလိပ်က balloon effect (ဘူစီဘောင်းအကျိုးသက်ရောက်မှု) လို့ခေါ်တဲ့အတိုင်း တနေရာကို ဖိလိုက်တဲ့အခါ ဒီပြင်နေရာမှာ ဖောင်းကြွတက်လာ သလိုပေါ့။

ဒါကြောင့်မို့လို့ ၁၉၉၉ ခုနှစ်မှာ စစ်အစိုးရကနေ ရှမ်းပြည်နယ် ၃၉ မြို့နယ်မှာ ၁၅ နှစ်စီမံကိန်းနဲ့ ဘိန်းပပျောက်ရေး လုပ်ခဲ့တာ အခုဆိုရင် စီမံကိန်းအရ ၃၄ မြို့နယ်မှာ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုပပျောက်ရမယ်ဖြစ်တယ်။ ဒါပေမယ့် လက်တွေ့မှာတော့ ဒီလိုမဟုတ်ဘဲ ၂၀၁၁-၂၀၁၂ ရာသီမှာ ၄၉ မြို့နယ်အထိတိုးပြီး စိုက်ပျိုးခဲ့တာကိုတွေ့ရှိရပါတယ်။ ရှမ်းပြည်နယ်ပြင်ပမှာဆိုရင် ဘိန်းစိုက်တဲ့သတင်း မရှိတာ တနင်္သာရီ၊ ဧရာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ ပဲခူးနဲ့ မွန်ပဲရှိတယ်။ ဒါတွေဟာ ဘာကြောင့်ဖြစ်လာတာလဲ။

မိုးနဲမြေ

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့ဟာ အမေရိကန်ကိုလိုနီမှာအများကြီး သင်ခန်းစာရခဲ့တယ်။ အမေရိကန်မှာ မကျေနပ်မှုရှိတာတွေကို အင်အားနဲ့ ဖိနှိပ်ဖြေရှင်းခဲ့လို့ သူပုန်တွေပေါက်ဖွားလာခဲ့ရတယ်။ နောက်ဆုံး အမေရိကန်ကိုလိုနီကို လက်လွှတ် ဆုံးရှုံးခဲ့ရတယ်။ ဒါကြောင့် ကျန်တဲ့ ကိုလိုနီတွေကို အုပ်ချုပ်တဲ့နေရာမှာ ပိုမိုညင်သာ လိမ္မာတဲ့စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့တယ်။

ဒါကြောင့်မို့လို့ ရှမ်းပြည်အပါဝင်နယ်စပ်ဒေသတွေမှာ ဥပဒေစိုးမိုးမှု (rule of law) ရှိတယ်။ အေးချမ်းသာယာတယ်။ ပွဲလမ်းတွေမှာ ရှမ်းလူပျိုတွေက အဲဒီခေတ်ကစတင်ဖြစ်တဲ့ ပုခုံးနှစ်ဖက်မှာ ခါးတလက်၊ တူမီးသေနတ်တလက် စလွယ်သိုင်းပြီးပွဲဝင်ကြတာကို နံပါတ်တုတ်ကိုင်ထားတဲ့ ပုလိပ်ကနေ အရေးအခင်းမရှိပဲ ထိန်းသိမ်းနိုင်လို့ နိုင်ငံခြားဧည့်သည်တွေ အံ့ဩရတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားတာတွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ရှမ်းပြည်တပြည်လုံးမှာ ရှေ့မှာ ပြောခဲ့သလို ခြေလျင်တပ်ရင်း ၂ ရင်းပဲရှိတယ်။ ဒါကြောင့် လူထုအပေါ်မှာ ဘာမှဝန်ပိမှုမရှိဘူး။ ဝန်ပိမှုမရှိတော့ ဝန်ဆောင်ဖို့အလုပ်ပိုလုပ်စရာမရှိဘူးပေါ့။ “ရှမ်းတွေဟာ တနှစ်မှာ ၈ လ ခြံတွေ၊ လယ်ယာတွေလုပ်ပြီး ၁၂ လ ပွဲလုပ်တဲ့ လူမျိုးတွေ” လို့ ရှမ်းပြည်ရောက်တဲ့ တရုတ်တွေက မှတ်ချက်ချပါတယ်။ တကယ်လည်း ဟုတ်တယ်။ ပွဲအကြိုက်ဆုံး လူတွေဟာ ဘုရင်နဲ့ ရှမ်း ပဲ လို့တောင် ပြောစမှတ်ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ကိုလိုနီခေတ်မှာ ရှမ်းပြည်ရဲ့ ဘိန်းထုတ်လုပ်မှုဟာ စီးပွားရေးအရ ၀၊ ကိုးကန့်နဲ့

လွိုင်မော်လောက်ပဲရိုပြီး ကျန်တဲ့နယ်တွေမှာတော့ ဆေးဖြစ်ဝါးဖြစ်စိုက်တာများတယ်။ ဒါပေမယ့် အခုတော့ မိုးနဲ့မြေအလား ပြောင်းပြန်ဖြစ်ကုန်ပြီ။

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့က တပ်ရင်း ၂ ရင်းနဲ့ အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ ရှမ်းပြည်နယ်ကို ခြေလျင်၊ သံချပ်ကာ၊ လက်နက်ကြီး စတဲ့တပ် ရင်းပေါင်း ၂၀၀ နဲ့တောင်မှ အေးချမ်းအောင် မအုပ်ချုပ် နိုင်ဘူးဆိုရင် အုပ်ချုပ်တဲ့နည်းစနစ်ဟာ လုံးဝ မမှန်ကန်ဘူးဆိုတာ လယ်ပြင်မှာ ဆင်သွား နေသလိုပဲပေါ့။

ရှမ်းပြည်လူထုကလည်း ကိုလိုနီခေတ်က ဘဝနဲ့ ပြဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်း။ အရင်က လယ်လုပ်ရင် ၄ လခံ တနှစ်စံ၊ အခု ၁၂ လ လုပ်တာ တနှစ်လုံးခံတဲ့ ဘဝ ရောက်နေပြီ။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆိုတော့ အရင်က သူလုပ်သလောက် သူစားရပြီး အခွန်တော်ကိုပေးရတာလည်း ဝန်မကြီးဘူး။ ဒီတော့ သူ့ခြံလယ်ယာလောက်နဲ့ပဲ ဖူလုံလောက်ခဲခဲ့တယ်။ ဒါပေ မယ့် အခုကျတော့ မဟုတ်တော့ဘူး။ ဘိန်းစိုက်တဲ့ ရှမ်းတောင်သူတိုင်းရဲ့ အဆိုအရဆိုရင်- မြေကြီးကို ပေါက်ပြား ၅ ခါ စိုက်မိရင်

- ပထမအကြိမ်က ဗမာ့တပ်မတော်ကို ကျွေးမွေးဖို့
- ဒုတိယအကြိမ်က ပြည်သူ့စစ်(ယခုဆိုရင် နယ်ခြားစောင့်လည်းပါ)ကို ကျွေး မွေးဖို့
- တတိယအကြိမ်က တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့တွေကို ကျွေးမွေးဖို့
- စတုတ္ထအကြိမ်က ကျေးရွာဘုန်းကြီးကျောင်းကို လှူဒါန်းဖို့
- ပဉ္စမအကြိမ်မှ အိမ်ထောင်စုကို ကျွေးမွေးဖို့ဖြစ်တယ်လို့ ပြောပြပါတယ်။

သူတို့ကို ဘိန်းမစိုက်လို့မရဘူးလား လို့မေးတော့ သူက “ဘိန်းမစိုက်ရင် ထိုင်းနိုင်ငံ သွားအလုပ်လုပ်ပြီး အိမ်ကိုငွေ ပို့ပေး၊ အိမ်ကလည်း ရတဲ့ငွေကို ခုနကလို ငါးစုခွဲပြီး သုံးရတာပါပဲဗျ” လို့ ဖြေပါတယ်။

ဒါကြောင့် ဒီခေတ်မှာ ရှမ်းမပြောနဲ့၊ လက်ဖက်စိုက်တဲ့ ပလောင်တွေရော၊ သနပ် ဖက်စိုက်တဲ့ ပအိုဝ်းတွေပါ လက်ဖက်ခြံကိုစွန့်၊ သနပ်ဖက်ခြံကိုခတ်ပြီး ဘိန်းခြံသမားတွေ ဖြစ်လာကြပြီပေါ့။

နိုင်ငံရေး အရင်းခံ

မူးယစ်ဆေးဝါးအကြောင်းပြောရင် ဘိန်းရာဇာတွေလောက်နဲ့ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းတွေ လောက်ကိုပဲ အများက မြင်ကြတယ်။ သူတို့နောက်ကွယ်က အရင်းအမြစ်ကို မမြင်ကြဘူး။ ပလောင်တော်လှန်ရေး ခေါင်းဆောင်ဖြစ်တဲ့ တာ့အိုက်ဖုန်းက “သေနတ်ရှိတဲ့လူတိုင်း (မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့) ပတ်သက်တယ်”။ (Everyone who has a gun is involved) လို့ပြောဖူးတယ်။ အဓိပ္ပာယ်ကတော့ မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့ပတ်သက်နေတာဟာ မူးယစ်ဆေးဝါးရာဇာတွေ၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းတွေတင်မကဘူး။ ဒီတိုင်းပြည်မှာသေနတ်အများဆုံးရှိတဲ့ ဗမာ့တပ်မတော်လည်းပဲ ပတ်သက်နေတယ်လို့ ဆိုလိုတာပါပဲ။

တာ့အိုက်ဖုန်း၊ ပလောင်ပြည်နယ်လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး

ဝ ခေါင်းဆောင်တဦးဖြစ်တဲ့ ဗိုလ်လာခမ်းကလည်း ဝ သွေးစပ်တဲ့ ကျနော်လက်ထောက် အယ်ဒီတာ ဦးစိန်ကြည် ကို ပြောဖူးပါတယ်။ “လွတ်လပ်ရေးရပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း တရုတ်ဖြူတွေဟာ တရုတ်နီကိုစစ်ရှုံးလို့ ရှမ်းပြည်ကိုဝင်လာတော့ ဗမာ့တပ်မတော်က UMP (Union Military Police) ဖွဲ့ပြီး တိုက်တယ်။ UMP တပ်ထဲဝင်ရင် ဘိန်းကုန်ကူးခွင့်ရှိတယ်။ ဒီတော့ ဘိန်းကုန်ကူးတာကို အများကတော့ တရုတ်ဖြူပဲလို့ မြင်ပေမယ့် တကယ်တမ်းကျတော့ အစိုးရ အားပေးအားမြှောက်ပြုထားတဲ့ UMP လည်းပါတာပေါ့။”

ဗိုလ်လာခမ်း - ဝ ခေါင်းဆောင်

ခေတ်အဆက်ဆက်မှာအာဏာရ အစိုးရတွေဟာ မူးယစ်ဆေးဝါးကို မက်လုံး အဖြစ်ရော၊ လက်နက်အဖြစ်ပါ အသုံးပြုခဲ့တယ်။

စင်ခွန်ဆာက ရှမ်းပြည်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းတွေကို တိုက်ခိုက်နေတုန်းက ဆိုရင် တပ်မတော်က သူ့ရဲ့ မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့ပတ်သက်မှုကို လျစ်လျူရှုခဲ့တယ်။ ဒါကြောင့် ငွေပင် ငွေရင်းရှိတဲ့လူတွေက သူ့ဆီမှာ အရင်းထုတ်ပြီး ဘိန်းချက်စက်ရုံတွေထောင်ခဲ့တယ်။

သို့သော် SURA၊ SSA တို့နဲ့ပေါင်းပြီး ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးကို စတင်ကြွေးကြော် လာခဲ့တဲ့ကာလကစပြီး သူ့ရဲ့ မူးယစ်ဆေးဝါးလုပ်ငန်းဟာ ကျဆင်းသွားတယ်။ ဘာဖြစ်လို့ လည်းဆိုတော့ ငွေပင် ငွေရင်းစိုက်သူတွေဟာ ခွန်ဆာနဲ့လုပ်ရင် သူတို့ထုတ်လုပ်တဲ့ကုန် တွေဟာ ဘေးမလွတ်နိုင်တော့ဘူးဆိုတာ သိလို့ပါပဲ။

အဲဒီလို ခွန်ဆာကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်နေတဲ့အတွက် စီးပွားရေးသမားတွေဟာ အစိုးရက အားပေးနေတဲ့ ဝပြည် သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတပ်မတော် (UWSA) ဝ အဖွဲ့ ဆီပြောင်းပြီး ငွေပင် ငွေရင်းစိုက်ကြတာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ ခွန်ဆာလည်း နာမည်ကြီး ထမင်းငတ်ဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးလက်နက်ချသွားရတာပါ။

၀ ကလည်း ထိုနည်းပိုင်းပါပဲ။ ခွန်ဆာမရှိတဲ့နောက်ပိုင်း အစိုးရနဲ့ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်နေတဲ့ SSA တောင်ပိုင်းနဲ့ ပဋိပက္ခဆက်ဖြစ်တယ်။ သို့သော်လည်း ၂၀၀၅ ခုရောက်တော့ SSA တောင်ပိုင်းဟာ နိုင်ငံရေးအရလည်း ပြိုင်ဘက်မဟုတ်၊ စီးပွားရေးအရလည်း ဈေးကွက်လုသက်မဟုတ်တော့ ဗမာ့တပ်မတော်က ဆက်တိုက်ဖို့တိုက်တွန်းနေတဲ့ ကြားက စစ်ဆင်ရေးတွေကို ရပ်တန့်ပစ်ခဲ့တယ်။

ပေါက်ယိုချန်၊ ၀ ပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးတပ်မတော် ခေါင်းဆောင်

ဒီအကျိုးရလဒ်ကတော့ အဲဒီနှစ် စက်တင်ဘာလမှာ ပန်ဆန်းက သယ်ဆောင်လာတဲ့ ဘိန်းဖြူ ၄၉၆ ကီလိုကို အစိုးရဘက်က ဖမ်းဆီးလိုက်တာပါပဲ။ အဲဒီ ကွန်ပျူင်ကို ဦးဆောင်လာတဲ့ ၀ ဥက္ကဋ္ဌ ပေါက်ယိုချန်ရဲ့ တူမောင် အိုက်ပန်းဟာ အခုနှစ်ဦးစအထိ ရခိုင်ပြည်နယ်ထောင်တွင်းမှာ ရှိခဲ့တယ်။ (အခုတော့ လွတ်လိုက်ပြီလို့ သိရပါတယ်။)

အဲဒီနောက်ပိုင်းမှာ ငွေပင် ငွေရင်းစိုက်သူတွေဟာ ၀ နဲ့ ဆက်နေရင် အဆင်မပြေတော့ဘူးဆိုတာ သိလို့၊ တပ်မတော်က မြေတောင်မြှောက်ပေးထားတဲ့ ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့တွေရဲ့ ဩဇာခံနယ်မြေတွေဆီကို ပြောင်းရွှေ့လာခဲ့တာ အခုထိပါပဲ။

အခုလိုမူးယစ်ဆေးဝါးပြဿနာကြီးမားလာတဲ့နောက်ထပ်အကြောင်းရင်းကတော့ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့ သစ်တွေကို တဖက်ကတိုးချဲ့၊ နောက်တဖက်က စစ်သားတွေရဲ့ စားဝတ်နေရေးအတွက် ကိုယ်ထူကိုယ်ထစနစ်ချပေးမှုပါပဲ။

ဒီကိုယ်ထူကိုယ်ထစနစ်ဟာ တပ်ရင်းတပ်ဖွဲ့တွေရဲ့ ဥပဒေမဲ့လုပ်ငန်းတွေမှာ ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို တဖက် တလမ်း ကနေ ကူညီထောက်ပံ့ပေးနေတာပေါ့။ သူတို့မပါဝင် မပတ်သက်ဘူးဆိုရင်လည်း သူတို့ရဲ့ စားဝတ်နေရေးကို မဖြေရှင်းနိုင်ပဲကိုး။

ဒါကြောင့် ဘိန်းစိုက်သူ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးကုန်ကူးသူတွေဆီက အကောက်ခွန်ရယူ ရုံမျှမက အချို့ဒေသတွေမှာဆိုရင် တပ်သားတွေရဲ့ မိသားစုတွေကိုယ်တိုင်လည်းပဲ မလွဲ သာမရှောင်သာ ဘိန်းခြံလုပ်နေရတဲ့ သတင်းတွေအပြည့်ရှိပါတယ်။

အဖြေရှိပါတယ်

မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့ပတ်သက်လာလို့ရှိရင် ရှမ်းပြည်မှာ အပြစ်ကင်းတဲ့ အဖွဲ့အစည်း ဆိုတာ ရှာရခက်မှာပါ။

- ဘိန်းစိုက်တဲ့ တောင်သူလယ်သမားတွေ
- တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းတွေ
- ဗမာ့တပ်မတော်နဲ့ သူတို့ရဲ့ ပြည်သူ့စစ်နယ်ခြားစောင့်တပ်တွေ
- အစိုးရက မဝ တဝ ကျွေးထားတဲ့ ဝန်ထမ်းတွေ
- တောမီးလောင်တဲ့အချိန် လက်ခမောင်းခတ်ဖို့အတွက် အခွင့်ကောင်းချောင်း နေတဲ့ တောကြောင် ငွေပင် ငွေရင်းသမားတွေဟာ မူးယစ်ဆေးဝါးနဲ့ပတ်သက် နေကြတယ်။

တကယ်လို့သာ အစိုးရနဲ့ အတိုက်အခံတွေဟာ ခိုင်မာတဲ့ နိုင်ငံရေးသဘောတူညီ ချက်တရပ်ကို ချမှတ်နိုင်ပြီဆိုရင်တော့-

- ဗမာ့တပ်မတော်ကလည်း သူတို့ကို တိုက်စရာမလိုတော့ဘူး။
- သူတို့လည်း ဗမာ့တပ်မတော်ကို ပြန်တိုက်ဖို့ မလိုတော့ဘူး။
- အဲဒီအချိန်မှာ မူးယစ်ဆေးဝါးကိုမက်လုံးနဲ့လက်နက်အဖြစ်ရော၊ ကိုယ့်တပ် ရင်းတပ်ဖွဲ့ရပ်တည်ရေးအတွက်ပါ သုံးစွဲစရာမလိုတော့ဘူး။
- လူထုအတွက် ပြန်လည်ထူထောင်နေရာချထားရေးနဲ့ ဥပဒေစိုးမိုးရေးတွေ လုပ်နိုင်မယ်။
- အဲဒီအခါမှာ တောကြောင်တွေအတွက်လည်း ငွေပင် ငွေရင်း မြှုပ်နှံဖို့ အခွင့် အလမ်းနဲ့လည်းဝေးသွားမယ်။

ဒါကို တကယ်တမ်း အကောင်အထည်ဖော်မယ်ဆိုရင်တော့ အသေးစိတ်တွေ အများကြီးဆွေးနွေး စီမံရပါဦးမယ်။ သို့သော်လည်းပဲ အခြေခံကတော့ ခိုင်မာတဲ့ နိုင်ငံရေး သဘောတူညီချက်ရယူရေးပါပဲ။

စင်ယွက်စစ်နှင့်မဟာမိတ်များ

ဒါကိုမရနိုင်ရင် ၂၀၁၄ မှာ မူးယစ်ဆေးဝါးပပျောက်ရေးဆိုတာ အိပ်မက်ပဲ ဆက်ဖြစ်နေမယ်။ ဘာဖြစ်လို့လည်းဆို တော့ ပြဿနာကို တကယ့်ပြဿနာအရင်းခံမှာ မဖြေရှင်းဘဲ အပေါ်ယံမှာ ဖြေရှင်းနေကြလို့ပေါ့။

ဒါကြောင့် ကွယ်လွန်သူ စင်ဇန်ယောင်ဟွေမှာခွဲသလို ယခင်ကလို **မီးခိုးကိုမငြိမ်း တော့ဘဲ မီးကိုသာငြိမ်းကြပါဖို့လို့** နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များကို တိုက်တွန်းအပ်ပါတယ်။

နိဂုံးချုပ်

ကိုယ့်အနေနဲ့ ဒီသံသရာတရားတွေ၊ သင်္ခါရတရားတွေ၊
အနိစ္စ၊ အနတ္တတရားတွေကို
ဒီနေ့သိမြင်သလိုများ ဟိုတုန်းကသိခဲ့မယ်ဆိုရင်
၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လကိစ္စကို ကိုယ်မလုပ်ခဲ့ပါဘူး။

ဦးနေဝင်းမှ ဦးချစ်လှိုင်ကို ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၂၆ ရက် ကပြောခဲ့သောစကား
(တရံရောအခါများ-မှ)

ဦးနေဝင်း

ဗုဒ္ဓဝါဒအရဆိုရင် ကိုယ့်အမျိုးသားရေးအတွက်လုပ်ဆောင်တာဟာ အကုသိုလ်
မဟုတ်၊ ကုသိုလ်အလုပ်ဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော် ကိုယ့်အမျိုးသားကောင်းစားရေးအတွက်
အခြားအမျိုးသားများ နှစ်နာရေးလုပ်တာကို ကုသိုလ်အလုပ်လို့ မဆိုတဲ့အကြောင်း ရှင်ဇန
ကာဘိဝံသ ရေးတဲ့ စာတွေ၊ အထူးသဖြင့် "အနာဂတ် သာသနာရေး" ကို ဖတ်ဖူးကြရင်
သိမှာပါပဲ။

ဗုဒ္ဓအလောင်းအလျာကိုယ်၌က ဘဝပေါင်းများစွာကျင်လည်ခဲ့ရာမှာ ကိုယ့်အမျိုး
သားအရေး၊ ကိုယ့်တိုင်းပြည် အရေးလုပ်ခဲ့တဲ့ သာဓက တွေအများကြီးတွေ့ရမှာပါ။ အထင်
ရှားဆုံးကတော့ ဇနက ဇာတက ဖြစ်မှာပေါ့။

အဲဒီဇာတ်တော်မှာ ကိုယ့်နိုင်ငံအပေါ် ကျူးကျော်တာကို ကာကွယ်ခဲ့တယ်။ အခြား နိုင်ငံများကို လွတ်မြောက်စေခဲ့တယ်။ ရန်သူနိုင်ငံနဲ့လည်း နိုင်ငံရေးသဘောတူညီချက် ရယူပြီး ချစ်ကြည်ရေးရွှေလမ်း ငွေလမ်းဖောက်ခဲ့တယ်။

ဒါကြောင့် ဗမာခေါင်းဆောင်တွေဟာ သူတို့ကိုယ်သူတို့ ဗုဒ္ဓဝါဒီတွေအဖြစ် တကယ် ခံယူတယ်ဆိုရင် သူတို့ရဲ့ အမျိုးသားရေးဝါဒကို ဗုဒ္ဓနည်းလမ်းကျကျ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ဖို့လို တယ်လို့ မြင်ပါတယ်။ ဒါကို ကျနော်အရှည်တဝေး မပြောလိုပါဘူး။

နောက်ဆုံးအချက်တစ်ရပ်ကတော့ ကျနော်တို့ပြည်ထောင်စုကိုဘယ်လိုပြန်လည် တည်ဆောက်မလည်းဆိုတာပါပဲ။

ဗုဒ္ဓရဲ့ အဘိဓမ္မာမှာ “သမ္မယုတ္တ” နဲ့ “ဝိပ္ပယုတ္တ” ပေါင်းစည်းနည်းနှစ်ရပ်ကို ပြထား တာ တွေ့ရပါတယ်။

“သမ္မယုတ္တ” ပေါင်းစည်းနည်းကတော့ ပညာရှိတွေက စတုမဂ္ဂ (Catu Madhura) နဲ့ နှိုင်းထားတယ်။ စတုမဂ္ဂဟာ ပျားရည်၊ ထောပတ်၊ တင်လဲနဲ့ ဆီရောပြီး ချက်ပြုတ် ထားတယ်။ ချက်ပြုတ်ပြီးတဲ့အခါကျတော့ ပါဝင်တဲ့ကိရိယာတစ်ခုချင်းကို ခွဲခြားလို့ မရ တော့ဘူး။ ဒီလိုပေါင်းစည်းမှုမျိုးကို ဗမာခေါင်းဆောင်တွေက လိုလားပုံကြပါတယ်။

အခြားပေါင်းစည်းနည်းကတော့ “ဝိပ္ပယုတ္တ” ပေါင်းစည်းနည်းပေါ့။ သူ့ကိုတော့ ဟင်းပေါင်း (သို့မဟုတ်) ဟင်းသုပ် နဲ့ နှိုင်းယှဉ်ကြတယ်။ ဟင်းသုပ်ဆိုရင် ဟင်းရွက်၊ ဆီ၊ ဆား၊ ငရုတ်၊ ကြက်သွန်၊ ခရမ်းချဉ်သီးတို့ပါမယ်။ အရသာတစ်ခုချင်းက မပျောက်သွားဘူး။ ဒါပေမယ့် ပူးပေါင်းထားတဲ့အရသာက တစ်ခုချင်းရဲ့ အရသာထက် ကောင်းမွန်တယ်။ ဒါကြောင့် ဓမ္မဘေရီ အရှင် ဝိရိယတောင်စွန်းက သဘောထားကြီးမြတ်တဲ့ ပေါင်းစည်း နည်းလို့ ကောက်ချက်ချထားတာ တွေ့ရပါတယ်။ ဗမာ မဟုတ်တဲ့ တိုင်းရင်းသားတွေက လည်း ဒီပေါင်းစည်းနည်းကို လိုလားကြတယ်။

ဒီ “သမ္မယုတ္တ” နဲ့ “ဝိပ္ပယုတ္တ” ကို ပါဠိလို မသုံးချင်တဲ့လူတွေအတွက်တော့ ခေတ်ပေါ်ပညာရှင်တွေက ခုလိုအမည် တပ်ထားကြပါတယ်။

- “သမ္ပယုတ္တ” ပေါင်းစည်းနည်းကို Melting pot (အရည်ကျိုအိုး)
- “ဝိပွယုတ္တ” ပေါင်းစည်းနည်းကိုတော့ salad bowl (ဟင်းသုပ်စုံခွက်)

ဒါကြောင့် ဒီကနေ့ ဗမာခေါင်းဆောင်တွေကို ပြည်ထောင်စုကြီး တကယ်အခွန် တည်တံ့စေချင်တယ်ဆိုပါက အရှင် ဝီရိယ သွန်သင်သလို သဘောထားကြီးကြပါလို့ နောက်ဆုံး တိုက်တွန်းခဲ့တယ်။

ရှမ်းပြည်ညီညွတ်ရေးခေါင်းဆောင် စစ်ကွန်းဇိန်း ခေါ် ဗိုလ်မှီးဟိန်း

နောက်ဆက်တွဲ(က)
ကိုယ်ရေးရာဇဝင်

ကွန်းငိန်း

အမည်
အခြားအမည်
မွေးနေ့
မွေးရပ်
မိဘ
ပညာအရည်အချင်း
အိမ်ထောင်
၁၉၄၄ - ၁၉၄၅

ကွန်းငိန်း
ဗိုလ်မှူးဟိန်း၊ ဩစိန္တ
၂၀၊ ၆၊ ၁၉၂၆ (တနင်္ဂနွေ)
ထနော့ရွာ၊ လိုင်ဆက်ကျေးရွာအုပ်စု၊ ညောင်ရွှေ၊ ဇော်ဘွားနယ်။
လုံးကျောင်းထိုး၊ ပါကျောင်းခြံ၊
မတ်လန်းဘုန်းကြီးကျောင်း၊ ဗမာ၊ ရှမ်း၊ ပအိုဝ်းစာ တတ်မြောက်
နန်းယာ၊ နန်းမတ် သား (၇) ဦး၊ သမီး (၇) ဦး
ဂျပန်တော်လှန်ရေးတွင် ဘန်းယဉ်ဇော်ဘွားဗိုလ်မှူးကြီးစင်ထွန်းရင်
လက်အောက်တွင်အမှုထမ်း

ဘန်းယဉ်စော်ဘွား ဗိုလ်မှူးကြီး စပ်ထွန်းရင်

၁၉၅၂
 ၁၉၅၄
 ၁၉၅၆
 ၁၉၅၈
 ၁၉၅၉

 ၁၉၆၁
 ၁၉၆၄

 ၁၉၆၈

ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီတွင်ဝင်ရောက်အမှုထမ်း
 ခရိုင်တိုက်ခိုက်ရေး
 ဗကပကိုတော်လှန်
 လက်နက်ချ၊ နွမ်စစ်ဟန်နှင့်ဆက်သွယ်။
 နွမ်စစ်ဟန်တပ်မတော်တွင် ဝင်ရောက်၊ ဟေ့အော်တိုက်ပွဲတွင်
 ဒဏ်ရာရပြီး လက်ဝဲလက်မောင်းကို ဖြတ်တောက်ရ
 ရှမ်းအမျိုးသား ညီညွတ်ရေးတပ်ပေါင်းစု (SNUF) တည်ထောင်
 မဟာဒေဝီ စပ်နန်းဟိန်းခမ်း ဦးဆောင်ထူထောင်သည့် ရှမ်းပြည်
 တပ်မတော် SSA နှင့် ရှမ်းပြည်စစ်ကောင်စီ SSWC တွင်ပါဝင်
 ဗကပ CPB တဖက်နိုင်ငံမှ ရှမ်းပြည်ကိုဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ပြီး
 နောက် SSA မှ ခွဲထွက်၍ ထိုင်းနယ်စပ်တွင် အခြေခံသည့် နွမ်စစ်
 ဟန်နှင့်ပြန်လည်ပူးပေါင်း

မဟာဒေဝီ စပ်နန်းဟိန်းခမ်း

- ၁၉၆၉ ညီညွတ်သောရှမ်းပြည်တော်လှန်ရေးတပ်မတော် SURA ကိုတည်ထောင်၊ ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေး ပေါ်လစီကိုချမှတ်၊ တရုတ်ဖြူကြွင်းကျန်အမှတ် (၃) တပ်မတော်နှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့
- ၁၉၈၃ ဥက္ကဋ္ဌကြီးမော်စီတုံးကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဗကပ၏ဦးဆောင်မှုအားနည်းလာသည်တွင် ရှမ်းပြည်ညီညွတ်ရေးကိုဖိတ်ခေါ်
- ၁၉၈၄ ရှမ်းပြည်တော်လှန်ရေးကောင်စီ (ကနဦးက TRC ၊ နောက်ပိုင်း SSRC) ကို SSA တောင်ပိုင်းနှင့်ပူးပေါင်းတည်ထောင်
- ၁၉၈၅ ညီညွတ်ရေးဖိတ်ခေါ်ချက်ကို စပ်ခွန်ဆာ၏ ရှမ်းပြည်ညီညွတ်ရေးတပ်မတော် SUA က လက်ခံပြီးပါဝင်၊ တပ် အမည်ကို SSA နောက်ပိုင်း MTA အဖြစ်ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်
- ၁၉၉၀ ၂၆၊ ၆၊ ၁၉၉၀ ခုနှစ်တွင် လည်ချောင်းကင်ဆာကို ခွဲစိတ်ကုသ
- ၁၉၉၁ ၁၁၊ ၇၊ ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ထိုင်း- မြန်မာနယ်စပ် လတ်တိုင်ရွာတွင် ကွယ်လွန်

စင်ကုန်းဖိန်းသည် ငယ်ရွယ်စဉ်ကတည်းက အမျိုး၊ နိုင်ငံ၊ ဘာသာ၊ သာသနာ ဟူသော မဏ္ဍိုင် ၄ ရပ်ကို စွဲမြဲစွာ လက်ခံယုံကြည် သက်ဝင်ခဲ့ပြီး၊ မိမိ၏ နောက်လိုက်များကို ပါတဆင့်သွန်သင်မျိုးစေ့ချခဲ့သူဖြစ်သည်။ သူနှင့် ၄ နှစ်ကြာ အတူနေထိုင်ခဲ့သည့် ယွတ်စစ်သည် ယခုထက်တိုင် ဤ မဏ္ဍိုင် ၄ ရပ်ကို ကိုင်စွဲထားသူ ဖြစ်သည်။

ကွန်းဖိန်း၏ စကားရပ်အချို့

- ပြည်ထောင်စုတစ်ခုလုံးကို မလွတ်မြောက်စေနိုင်ရင် ရှမ်းပြည်လွတ်မြောက်ရေး ဆိုတာလည်း မဖြစ်နိုင်ဘူး။
- ရှမ်းပြည်လွတ်မြောက်ရေးဆိုတာ ယုတ္တိဗေဒ သဘောအရပြောရင် မဖြစ်နိုင်ဘူး။ ဒါပေမယ့် ဓမ္မဗေဒသဘောအရ ပြောရင် လုံးဝဥသပုံ ဖြစ်မှာ သေချာတယ်။
- ညီညွတ်ရေးမှာ အပြစ်ရှာစတမ်းဆိုရင် ကျနော်ကိုယ်တိုင်လည်း အပြစ် မကင်းပါဘူး ဆိုတာ ဝန်ခံပါတယ်။
- တရုတ်ဖြူနဲ့ပေါင်းတယ်ဆိုတာ သူတို့ကိုလိုလားလို့မဟုတ်ဘူး။ ထိုင်းနိုင်ငံကို မှီခိုနေရလို့ဖြစ်တယ်။
- အခြားတိုင်းရင်းသားတွေ ဘာချည်းပဲပြောနေပြောနေ။ အဆုံးစွန်မှာတော့ သူတို့ရဲ့ အခြေခံလိုလားချက်တွေဟာ ကျနော်တို့နဲ့တူတူပါပဲ။
- ကိုယ်တရားရှိမှ အများအေးချမ်းနိုင်တယ်။ ကျနော်တို့တော်လှန်ရေးလာလုပ်တာ အများအေးချမ်းဖို့ဖြစ်တယ်။ ဒါကြောင့် ကျနော်တို့မှာ တရားရှိရမယ်။
- ဘိန်းပပျောက်ရေးကို ပြောတာများတယ်။ ရှမ်းတောင်သူလယ်သမားတွေကို ကူညီဖို့ ကျတော့ပြောတာ သိပ်နည်းတယ်။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ထိုင်းက ကျနော်တို့ကို မကူနိုင်ဘူးဆိုတာ သဘောပေါက်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့်အမျိုး ဘာသာ သာသနာ အရဆိုရင်တော့ ကူညီသင့်တယ်လို့ထင်ပါတယ်။

စင်ခွန်ဆာ

အမည်	ခွန်ဆာ
အခြားအမည်	ထွန်းဆာ၊ ကျန်းချီးဖူး
မွေးနေ့	၁၇ ၊ ၈ ၊ ၁၉၃၄ ခုနှစ်
မွေးရပ်	ဖာဖိန်ရွာ၊ လွိုင်မော်ကျေးရွာအုပ်စု၊ တောင်သိန္နီစော်ဘွားနယ် (ယခုတန့်ယန်းမြို့နယ်)
မိဘ	ခွန်အိုက်၊ နန်းဆိုင်စွမ် (အဖိုးခွန်ယီဆိုင်မှာလွိုင်မော်မြို့စားဖြစ်သည်)
ပညာအရည်အချင်း	တရုတ်စာ နှင့် ရှမ်းစာ (အနည်းငယ်)
အိမ်ထောင်	နန်းကေးယွန်း နှင့်လက်ဆက်၍ သား (၅) ဦး၊ သမီး (၃) ဦးရှိ

- ၁၉၃၇ ဖခင်ကွယ်လွန်၊ မိခင်က မိုင်းတွမ်းမြို့စား ခွန်ကြည်နှင့်လက်ဆက်။
- ၁၉၃၉ မိခင်ကွယ်လွန်၊ ဘထွေးနှင့် အတန်ကြာနေထိုင်ပြီး အဘိုးက ပြန်လည်ခေါ်ယူ၊
ဦးလေးဖြစ်သူ ခွန်ကြာ က သွန်သင်ပျိုးထောင်။
- ၁၉၆၀ အရှေ့ပိုင်းတိုင်းမှူး၏ ကမ်းလှမ်းချက်ကို လက်ခံပြီး၊ လွိုင်မော် ကာကွယ်ရေး
တပ်ဖွဲ့ကိုဖွဲ့စည်း။
- ၁၉၆၄ ကျပ် ၅၀ ၊ ကျပ် ၁၀၀ ငွေစက္ကူများကို တော်လှန်ရေးကောင်စီမှ ရုပ်သိမ်းပြီး
သည့်နောက် တောခို၊ ထိုင်းနယ်စပ် ဘန်ဟင်တိုက်တွင် အခြေချ။
- ၁၉၆၇ ရွှေကြိတ် ဘိန်းစပ်ပွဲ (Opium War) ဟု ခေါ်တွင်သည့်တိုက်ပွဲက လာအိုနိုင်ငံ
ဘန်ကွမ်ရွာ (ယခု Kings Romans Casino တည်ရှိရာ) တွင် ဖြစ်ပွား။
ဤတိုက်ပွဲအပြီး ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့အဖြစ် ပြန်လည်လက်ခံ။
- ၁၉၆၉ အထိန်းသိမ်းခံရပြီး၊ မန္တလေးထောင်တွင်နေ၊ သူ၏ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့
တောခို။
- ၁၉၇၃ ရုရှားဆရာဝန် ၂ ဦးကို SUA မှ ဖမ်းခေါ်ဆောင်၍ စင်စွန်ဆာနှင့် လည်းလှယ်
ရန်ဆွေးနွေး။
- ၁၉၇၄ ထောင်မှထွက်၍ မန္တလေး၊ ရန်ကုန်တွင် ခေတ္တနေထိုင်။
- ၁၉၇၆ တောတွင်းပြန်ရောက်၊ ဘန်ဟင်တိုက်ပြန်လည်အခြေချ။
- ၁၉၇၇ အမေရိကန်လွတ်တော်ထံသို့ ဘိန်းအစားထိုး ၆ နှစ် စီမံကိန်းတင်ပြ၊ အပယ်
ခံရ။
- ၁၉၈၂ ဘန်ဟင်တိုက် တိုက်ပွဲဖြစ်၊ တိုက်ပွဲအပြီး ထိုင်းနယ်စပ် လွိုင်လန်း အခြေခံ
စခန်းကို သိမ်းပိုက်။
- ၁၉၈၅ စင်ကွန်းဇိန်း ဦးဆောင်သည့် ရှမ်းပြည်တော်လှန်ရေးကောင်စီတွင် ဒုဥက္ကဋ္ဌ
အဖြစ် တာဝန်ယူ၊ ဟိုမိန်း ဌာနချုပ်ကို တည်ထောင်။
- ၁၉၉၁ စင်ကွန်းဇိန်းကွယ်လွန်ပြီးနောက် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် အရွေးချယ်ခံရ။
- ၁၉၉၃ ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးကြေညာ။
- ၁၉၉၄ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း၊ အရှေ့ပိုင်း သို့တိုးချဲ့။
- ၁၉၉၅ တပ်တွင်း ပုန်ကန်မှုဖြစ်ပွားပြီးနောက် မြန်မာအစိုးရနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေး။
- ၁၉၉၆ လက်နက်ချ၊ ရန်ကုန်သို့ပြောင်းရွှေ့။
- ၂၀၀၇ ရန်ကုန်တွင်ကွယ်လွန်။

စဝ်ခွန်ဆာနှင့်ပတ်သက်၍ သူသည်မြန်မာအစိုးရ၏ ပဉ္စမံတပ်သားလော၊ စီးပွား
ရေးသမားသက်သက်လော၊ တိုင်းပြည်လွတ်မြောက်ရေးအတွက်အမှန်တကယ်လုပ်
ဆောင်ခဲ့သူလောဟူသည့် မေးခွန်းများရှိသည်။ ဆက်လည်းရှိသွားဦးမည်ဟု တွေ့ရှိရ
သည်။

ဤကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စဝ်ခွန်ဆာ၏ အောက်ပါစကားရပ်များက အဖြေအချို့
(သို့တည်းမဟုတ်) မေးခွန်းအချို့ ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

- * ကိုယ့်မှာ အင်အားနည်းလို့ရှိရင် စစ်မတိုက်ချင်လည်း တိုက်ရမှာပဲ။ ကိုယ့်မှာ အင်အား
ရှိရင်တော့ စစ်တိုက်ချင်လည်း တိုက်ရမှမဟုတ်ဘူး။ ဒါကြောင့် စစ်မတိုက်ချင်တဲ့
လူမျိုးတိုင်း စစ်အင်အားရှိရမယ်။ စစ်တပ်ဆိုတာ တိုက်ဖို့အမြဲတမ်း အဆင်သင့်ရှိရမယ်။
တိုက်လည်း မတိုက်စေရဘူး။ တိုက်ရင်လည်း နိုင်ရမယ်။
- * ကျနော်တို့ ရှမ်းပြည်မှာ လူဦးရေ ၈ သန်းလောက်ရှိတယ်ပြောကြတယ်။ အိမ်ထောင်စု
တစုက ၈ ဦးရှိတယ်ဆိုရင် တဦးလောက်ကိုတော့ စစ်သားအဖြစ် မထောက်ပံ့ မကျွေး
မွေးထားနိုင်စရာအကြောင်း မရှိဘူး။ ဒါဖြင့်ရင် ကျနော်တို့မှာ စစ်သားတစ်သန်း
အသာလေးရှိနိုင်တယ်။ စစ်သားဒီလောက်ရှိရင် ဘယ်သူနဲ့မှ တိုက်စရာမလိုဘူး။ ကိုယ့်
တိုင်းပြည်ကို အေးအေးဆေးဆေး ပြန်ရနိုင်တယ်။

၁၉၇၅ ခုနှစ် မန္တလေးတွင်သင်္ကန်းစည်းစဉ်

- * ကိုယ့်တိုင်းပြည်တော့ရှိတယ်။ ကိုယ့်အစိုးရတော့မရှိဘူးဆိုရင် ဘာချည်းပဲပိုင်ဆိုင်ထားသည်ဖြစ်စေ ဘာမှအာမခံချက်မရှိဘူး။
- * ကျနော်ဘာကြောင့် မတိုက်သေးလဲ။ အမေရိကန်နဲ့ရုရှားကလည်း ရန်သူတွေပဲ။ ဘာကြောင့်မတိုက်တာတုံးလို့ ပြန်မေးရမှာပေါ့။
- * ကိုယ့်ထက်အင်အားကြီးမားတဲ့ ရန်သူကိုတိုက်ရင် သီးနှံစိုက်ပျိုးဖို့ မြေကိုပြင်သလိုမျိုးပေါ့။ အစဦးမှာ မြက်တို့ပေါင်းပင်တို့ကို အရင်ရှင်းရမယ်။ ဒါမှ သစ်ပင်ကြီးကို ဖြိုလှဲနိုင်မယ်ဖြစ်တယ်။
- * အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ မတူလို့ခွဲခြားတာကို ကျနော်တော့ လက်မခံနိုင်ဘူး။ တိုင်းပြည် တပြည်မှာ နိုင်ငံတခုတည်း၊ အလံတခုတည်း၊ (နိုင်ငံတော်) တံဆိပ်တခုတည်းကို လက်ခံတယ်ဆိုရင် လုံလောက်သင့်တယ်။
- * ထိုင်းညီနောင်တွေကို ကျနော်တို့အားကိုးလိုပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ကိုယ်တိုင်က အမေရိကန်ကို အားကိုးနေရတယ်။ လာအိုညီနောင်တွေကိုလည်း ကျနော်တို့အားကိုးလိုပါတယ်။ ဒါပေမယ့် သူတို့ကိုယ်တိုင်က ဗီယက်နမ်ကို အားကိုးနေရတယ်။ ဒီတော့ ကိုယ့်ကိုကိုယ်အားမကိုးရင် ဘယ်သူ့ကို အားကိုးရမလဲ။
- * ဘာဖြစ်လို့ ဗမာပြည်ဟာ ခုထိ စစ်ပွဲဖြစ်နေတာလဲ။ ဗမာခေါင်းဆောင်တွေက သူတို့အချင်းချင်းကလွဲပြီး ဘယ်သူ့ကိုမှ နေရာမပေးချင်လို့ ဖြစ်တယ်။ ကိုယ့်နိုင်ငံကို ထူထောင်မယ့်လူမျိုးတိုင်းဟာ ဗမာနည်းလမ်းကို မလိုက်သင့်ဘူး။
- * ကျနော်ဘိန်းမစိုက်ဘူး။ ကိုယ့်တိုင်းပြည်လွတ်မြောက်ရေးပဲလုပ်နေပါတယ်။ ဘိန်းစိုက်တာ ကျနော်တို့လူထုပါ။ သူတို့စိုက်နေတာလည်း ပျော်လို့စိုက်နေတာမဟုတ်ဘူး။ သူတို့စိုက်နေတာဟာ သူတို့မိသားစု စားဖို့ ဆန်တို့အဝတ်အစားတို့ကိုဝယ်ဖို့ဖြစ်တယ်။ သူများနိုင်ငံကို ဖျက်ဆီးဖို့ ဘိန်းစိုက်တယ်လို့ပြောတာ ကျနော်ဘယ်မှာမှ မကြားမိပါဘူး။

- * မူးယစ်ဆေးဝါးကို နိုင်ငံခြားတင်ပို့ဖို့ ကျနော်တို့ဆီမှာ တတ်ကျွမ်းတဲ့လူတဦးမှ မရှိပါဘူး။ ဆိုင်ထဲမှာလည်း မရောင်းဘူး။ ကြော်ငြာလည်း မကပ်ထားဘူး။ သွားတဲ့နေရာတိုင်းလည်း မူးယစ်နှိမ်နင်းရေးတွေက စောင့်ကြည့်နေတယ်။ ဒီကြားထဲက ခင်ဗျားတို့နိုင်ငံကို ရောက်သွားတာဟာ ခင်ဗျားတို့လူမျိုးတွေက မသယ်ယူသွားရင် ဘယ်သူဖြစ်မလဲ။
- * တရုတ်ပြည်မှာ ဘိန်းစိုက်ပျိုးမှုပျောက်သွားတာဟာ သူတို့ရွေးချယ်တဲ့အစိုးရ သူတို့ရရှိလိုဖြစ်တယ်။ ထိုနည်းတူပဲ ရှမ်းပြည်ဘိန်းပပျောက်ရေးနဲ့ ရှမ်းပြည်အစိုးရရရှိရေးဟာ ခွဲခြားလို့မရနိုင်ပါဘူး။
- * အိုးစည်တို့ မောင်းတို့ကို အတုမခိုးပါနဲ့။ သူတို့က တီးမှ အသံမြည်တယ်။ နာရီကို အတုခိုးပါ။ အချိန်ကျရင် သူ့ဘာသာ အသံမြည်တယ်။

ရှမ်းရိုးရာပွဲတော်တွင် ရှမ်းအိုးစည်တီးခတ်နေသော စဝ်ခွန်ဆာ

မီးစာခံဆွဲခံရသော ရုရှားဆရာဝန်

ဦးထွန်းမြင့်

ဦးထွန်းမြင့် (တောင်ကြီး)

အမည်	ဦးထွန်းမြင့်
အခြားအမည်	မရှိ
မွေးနေ့	၁၅ ၊ ၄ ၊ ၁၉၂၀ ခုနှစ်
မွေးရပ်	ကံရှေ့ရပ်၊ တောင်ကြီးမြို့
မိဘ	ဦးဘိုးထွန်း၊ ဒေါ်ထွေးဖြူ

၁၅. ၄. ၁၉၂၀ ခုနှစ်၊ အဘ ဦးဘိုးထွန်း၊ အမိ ဒေါ်ထွေးဖြူတို့မှ တောင်ကြီးမြို့၊ ကံရှေ့ရပ်တွင်မွေးဖွားသည့် ရှမ်းအမျိုးသားဖြစ်သည်။ အခါလည်သားကျော်ကျော်တွင် ဖခင်ဖြစ်သူဆုံးပါခဲ့သည်။ တောင်ကြီးမှ ဘော်နင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့သည်။ အသက် ၃ နှစ်အရွယ်တွင် မိခင်ဖြစ်သူ နောက်အိမ်ထောင်ပြုသဖြင့် အောင်ပန်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့ရာ အသက် ၅ နှစ်သားအထိဖြစ်သည်။ အောင်ပန်းမြို့ (ယေရှုစရစ်ယာန်သာသနာပြု) ကျောင်းတွင် စတင်ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ထိုနောက် ဟဲဟိုး (ဟိုင်းစိုး) မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့

နေထိုင်ပြီး ယေရှုကျောင်းတွင် ၂ လခန့် ကျောင်းတက်၍ ဆရာ ဦးကံပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ပညာသင်ကြားခဲ့သည်။ ထိုကျောင်းတွင် စတုတ္ထတန်း အောင်မြင် ခဲ့သည်။ တောင်ကြီး - ညောင်ရွှေမြို့များရှိ အလယ်တန်းကျောင်းများသို့ သွားရောက်ပညာ မသင်ကြားနိုင်သဖြင့် ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး ဦးမြဖူးက ၅ တန်း ၆ တန်းစာများကို သင်ကြားပေး၍ ဆရာဦးစံပွင့်က အင်္ဂလိပ်စာများကို အခမဲ့ သင်ကြားပေးခဲ့သည်။

အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝ

အသက် ၁၆ နှစ်တွင် တောင်ကြီးအေဘီအမ်ကျောင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ရာ ၅ တန်းမှစ၍ နေရသည်။ ၆ တန်း မှစ၍ အတန်းတိုင်းတွင် ပထမချည်းရသည်။ ၈ တန်း ပထမအစမ်းတွင် အမှတ်ကောင်းလွန်း၍ ၉ တန်းတက်ရသည်။ ၉ တန်း ဒုတိယအစမ်း တွင် ပထမရပြန်၍ အတန်းတင်စာမေးပွဲ မဖြေရဘဲ ၁၀ တန်းသို့ တက်ခဲ့ရသည်။ ၈ တန်း မှစ၍ ကျောင်းပညာအခမဲ့ သင်ကြားခွင့်ရပြီး စာကြည့်တိုက်မှူးအဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၀ တန်းကို ဝုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်သည်။ အေဘီအမ်ကျောင်းတွင်နေစဉ် အလောင်းဘုရားအသင်းခေါင်းဆောင်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းဥက္ကဋ္ဌ၊ သတင်းစာ ကလပ် ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကျောင်းသားဂုဏ်ရည် မဂ္ဂဇင်းထုတ်ဝေရေး ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက် ခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝ

၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်သက္ကသိုလ်၌ အင်ဂျင်နီယာပိုင်းအတွက် တက်ရောက် သင်ကြားသည်။ ပြည်၊ တကောင်း ကျောင်းဆောင်များတွင်နေရသည်။ ၁၀ တန်းတွင် အမှတ်ကောင်းသဖြင့် ပညာသင်ဆုရရှိသည်။ အမှတ်ကောင်းခဲ့သဖြင့် S Class ခေါ် အထူး တန်းတက်ခွင့်ရကာ ဥပစာပထမနှစ်စာကို နှစ်လနှင့် အပြီးသင်ကြားရပြီး အရည်အချင်း ပြည့်မီသဖြင့် ၂ လအတွင်း ဥပစာအထက်တန်းသို့ တက်ခွင့်ရခဲ့သည်။

ဒို့ဗမာအစည်းရုံးဝင်

၁၉၄၁ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နှင့် ၂၅ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ကို ဂျပန်များလာ ရောက် ဝံ့ကြပြီးနောက် တက္ကသိုလ်များပိတ်လိုက်ရာ စစ်ပြေးအဖြစ် ဒေးဒရ်မြို့သို့ ရောက်

သွားသည်။ ဒေးဒရဲတွင်နေစဉ် ဒို့ဗမာအစည်းရုံးမှ သခင်အုန်းကြွယ်တို့နှင့် ရင်းနှီးမိပြီး ဒို့ဗမာအစည်းရုံးသို့ ဝင်ခဲ့ရာ “သခင်ထွန်းမြင့်” ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ဒေးဒရဲ ဒို့ဗမာ အစည်းရုံးတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဘီအိုင်အေ BIA ဝိုင်းရန်နိုင်တို့၏ တပ်များ ဒေးဒရဲမြို့အား ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်သည်အထိ နေထိုင်ခဲ့သည်။ ဘီအိုင်အေ BIA သို့ ဝင်ရောက်ရန် ကြံစည်ခဲ့သေးသော်လည်း မဖြစ်မြောက်ခဲ့ပေ။

ဂျပန်ခေတ်ဦးကာလ

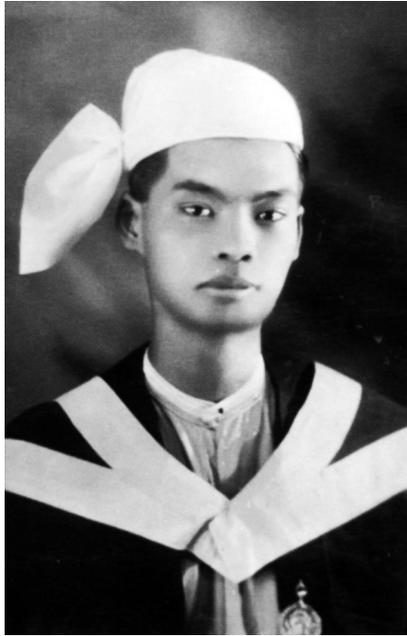
လမ်းများကောင်းလာ၍ တောင်ကြီးသို့ပြန်လာခဲ့သည်။ လမ်းဌာနတွင် အလုပ်သင် လမ်းပိုလ်အဖြစ် ၂ လခန့် ဝင်လုပ်ခဲ့ပြီး တောင်လေးလုံး - ရေပူစမ်းရထားလမ်းဖောက် လုပ်ရေးတွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့ရသည်။

ဂျပန်သို့ စိုက်ပျိုးရေးပညာတော်သင်

အာရှတောင်ပိုင်းတွင် အထူးပညာတော်သင်စာမေးပွဲဝင်ရောက်ဖြေဆိုရာ ပထမ ရရှိခဲ့သည်။ ဒေါက်တာခွန်ဦး၊ ဦးဝင်းကြူတို့နှင့်အတူ ပညာတော်သင်ရွေးချယ်ခံရပြီး ဂျပန်သို့ ပညာတော်သင်သွားရောက်ခဲ့ရသည်။ တိုကျိုတွင် ၁ နှစ် ခန့်နေထိုင်ခဲ့ပြီး ဂျပန်စာ၊ စကားနှင့် ဂျပန်ပညာရေးစနစ်၊ လူမှုရေးထုံးစံဘာသာရပ်များ သင်ကြားခဲ့သည်။ ၁၉၄၅ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်များလက်နက်ချသဖြင့် မြန်မာပြည်သို့ ပြန်လာခဲ့ရသည်။

နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားလာခြင်း

ဂျပန်မှအပြန် စစ်ခရီးတထောက်နားရသော ဖိလစ်ပိုင်ကလပ်လေတပ်စခန်းမှ စင်္ကာပူသို့ အင်္ဂလိပ်ပိုင် ဘာမင်ဟမ် အမည်ရှိ ကြက်ခြေနီလူနာတင် သင်္ဘောပြောင်းစီး ခဲ့ရသည်။ သင်္ဘောပေါ်တွင် သံရုံးအဖွဲ့ဝင် ကိုမင်းဒင်ထံမှ အင်္ဂလိပ် ဆိုရှယ်လစ် သဘော တရားရေးဆရာကြီး ဂျွန်စထရေ (John Strachey) ရေးသားသည့် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု မှ စိန်ခေါ်မှု (The Challenge of Soviet Union) စာအုပ်ကို ဖတ်ရှုခဲ့ရပြီး မတ်ခ်(စ်) ဝါဒကိုကြိုက်နှစ်သက်သွားခဲ့သည်။ မြန်မာပြည်ရောက်လျှင် နိုင်ငံရေးကို ဇောက်ချလုပ် မည်ဟူ၍လည်းဆုံးဖြတ်ချက်ချခဲ့သည်။ ထိုစာအုပ်မှာ ပညာရေးကို ဦးစားပေးခဲ့သော ဦးထွန်းမြင့်အတွက် ပထမဦးဆုံးဖတ်ဖူးသော နိုင်ငံရေးစာအုပ်ပင်ဖြစ်သည်။

ဦးတင်ဇ ပြည်ထောင်စုဖခင်ကြီး

မြန်မာပြည်ပြန်ရောက်လာပြီး ကိုမင်းဒင်ဆက်သွယ်ပေးမှုဖြင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ ကိုလှကြည်၊ ကိုတင်စော၊ ကိုဗဟိန်း၊ ကိုသိန်းဖေ (ဦးသိန်းဖေမြင့်) တို့နှင့် သိကျွမ်းခဲ့ရပြီး နိုင်ငံရေး လုပ်ရန်ပိုမိုစိတ်ဝင်စားလာခဲ့သည်။

၁၉၄၆ ခု ဇန်နဝါရီလ ရွှေတိဂုံအလယ်ပစ္စယံတွင် ကျင်းပသော မြန်မာနိုင်ငံလုံး ဆိုင်ရာ ဖဆပလ ညီလာခံသို့ သွားတက်ရောက်ခဲ့သော ရှမ်းလူငယ် ၁၀ ဦးထဲတွင် ပါဝင် ခဲ့သည်။

ဖဆပလ ညီလာခံအပြီး ဦးထွန်းမြင့်အပါအဝင် ရှမ်းပြည်လူငယ် ၁၀ ဦးသည် သခင်စိုး၊ သခင်သိန်းဖေ၊ သခင်တင်မြ၊ သခင်သန်းမြိုင်၊ ကိုမောင်မောင်စိန်တို့ပေးသော သဘောတရားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ စည်းရုံးရေးသင်တန်းများကို ကိုဗဟိန်းအိမ်တွင် တက် ရောက်ခဲ့သည်။ ဦးထွန်းမြင့်အနေဖြင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ ပြုလုပ်သော ဗဟိုစည်းရုံးရေး

သင်တန်းသို့လည်း တက်ရောက်ခဲ့သေးသည်။ ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ ကြီးမှူးဖွင့်လှစ်သော သင်တန်းများတက်ရောက်ခဲ့သော်လည်း သူကိုယ်တိုင် နေရှင်ပေါက်စဉာဉ်ကို မပယ် ဖျောက်နိုင်သဖြင့် မည်သည့်အခါကမှ ကွန်မြူနစ်ပါတီသို့ဝင်ရောက်ခြင်းမရှိခဲ့ဟု သူကိုယ် တိုင်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ပထမပင်လုံညီလာခံ

၁၉၄၆ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆-၂၈ ရက်တွင် ပြုလုပ်သော ပထမ ပင်လုံညီလာခံတွင် စိုက်ပျိုးရေးအကြောင်း ဟောပြောခဲ့သည်။ ၁၉၄၆ ခုဧပြီလတွင် တောင်ကြီးမြို့၌ ရှမ်းပြည် လူငယ်များအစည်းအရုံး တည်ထောင်၍ ဉာဏဗလမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။

**နိုင်ငံရေးသမား (သို့) ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
ရပလ ဖွဲ့စည်းခြင်း**

၁၉၄၆ ခု ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ကိုဘရီ၊ ကိုထွန်းဇေ၊ ကိုစံဇေ၊ ကိုအုန်းဇေ (လွိုင်လင်) တို့နှင့်အတူ “ရှမ်းပြည်လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ချုပ်” ကိုဖွဲ့စည်းတည်ထောင် ခဲ့သည်။ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ်တာဝန်ယူရသည်။ “ရှမ်းပြည်ပြည်သူ့လွတ် မြောက် ရေးအဖွဲ့ချုပ်” ဟု ပြောင်းလဲဖွဲ့စည်းရာတွင်လည်း အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး အဖြစ်ပင် တာဝန်ယူရပြန်သည်။

၁၉၄၇ ခု ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ကျင်းပသော ဒုတိယပင်လုံညီလာခံတွင် “တာဝန် ခွဲဝေ သတ်မှတ်ချက်အရ” ကိုယ်တိုင်တက်ရောက်ခြင်းမရှိသော်လည်း ပင်လုံစာချုပ်ချုပ် ဆိုနိုင်ရေးအတွက် ရပလ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် အနေဖြင့် နောက်ကွယ်မှ စွမ်းစွမ်း တမံဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခု မတ်လတွင် ရှမ်းပြည်လုံးဆိုင်ရာအတွက် ပေါင်းစည်း၍ပြောင်းလဲဖွဲ့ စည်းသော “ရှမ်းပြည်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး ကွန်ဂရက်” တွင်လည်း အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၁၉၅၀ ခုတွင် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုက “မြောက်ကိုးရီးယားအား ကျူးကျော်သူအဖြစ် ရှုတ်ချကြောင်း” အဆိုကို ပါလီမန်တွင် တင်သွင်းရာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်ကွက်၍ ပါလီမန်အတွင်းဝန်ရာထူးမှ နုတ်ထွက်လိုက်သည်။ ဦးထွန်းမြင့်၏ ကန့်ကွက်ချက်ကြောင့် ခေတ်သစ်မြန်မာ့ပါလီမန်သမိုင်းတွင် ပထမဆုံး မဲခွဲဆုံးဖြတ်ခဲ့ရသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုအား အာခံရဲသူမရှိသလောက်ဖြစ်နေစဉ်တွင် “ရှမ်းပြည်မှ သူရဲကောင်းတစ်ယောက် ပေါ်ထွက်လာပြီ” ဟု စာလုံးမည်းကြီးများဖြင့် ချီးကျူးဖော်ပြခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ပါလီမန်တွင် ထက်ထက်မြက်မြက် ပြောဆိုတင်ပြရဲသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရေးလောကတွင် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။

ပြည်သူ့ညီညွတ်ရေးပါတီဖွဲ့စည်းခြင်း

၁၉၅၁ ခုတွင် ဦးသိန်းဖေမြင့်၊ ဗိုလ်လရောင် (ရဲဘော်သုံးကျိပ်) တို့နှင့် “ပြည်သူ့ညီညွတ်ရေးပါတီ” ကို ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ယင်းပါတီသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပထမဦးဆုံးထွက်ပေါ်လာသော မြေပေါ်အတိုက်အခံပါတီ ဖြစ်သည်။ ယင်းပါတီတွင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းခေါင်းဆောင်သော “ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ဂရက် (မြန်မာနိုင်ငံ)” တွင် ဗဟိုကော်မတီဝင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၃-၁၉၆၂ ခုအထိ နိုင်ငံရေးမှ အနားယူပြီး ရှမ်းပြည် တောင်ကြီးသို့ပြန်လာသည်။ ကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအဖြစ် ကားလုပ်ငန်း၊ သစ်လုပ်ငန်း၊ ကန်ထရိုက်လုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ လူမှုရေးလုပ်ငန်းအဖြစ် တောင်ကြီးမြို့ သမဝါယမအသင်းတွင် အတွင်းရေးမှူးအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မြို့နယ် ရွေးကောက်ပွဲလည်း ဝင်ခဲ့သည်။

၁၉၅၈ ခုတွင် ဗိုလ်ဖိုးကွန်းခေါင်းဆောင်သော ပြည်သူ့ရဲဘော်ပါတီ လက်နက်ကိုင်လမ်းစဉ် ကိုစွန့်၍ မြေပေါ်သို့ ပြန်ရောက်လာသောအခါ ပြည်သူ့ညီညွတ်ရေးပါတီနှင့် တပါတီတည်းအဖြစ် ပေါင်းလိုက်စဉ် ပြည်သူ့ရဲဘော်ပါတီဗဟို ကော်မတီဝင်အဖြစ်ရွေးချယ်ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော် ဦးထွန်းမြင့်သည် မြန်မာပြည်နိုင်ငံရေးပါတီများတွင် လက်တွေ့ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုတော့ပေ။

- * ၁၉၆၁ ခု တောင်ကြီးမြို့တွင် ကျင်းပသော အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ရေး ပြည်နယ်နှီးနှော ဖလှယ်ပွဲတွင် ရှမ်းပြည် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ပြီး “အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး” အဆိုကို တင်သွင်းခဲ့သည်။
- * ရှမ်းပြည်နယ်စီးပွားရေးလေ့လာမှုကော်မတီတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။
- * ၁၉၆၂ ခု ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်၊ ရန်ကုန်မြို့အသံလွှင့်ရုံတွင် ကျင်းပပြုလုပ်သော လူမျိုးပေါင်းစုံနှီးနှောဖလှယ်ပွဲသို့ ရှမ်းပြည်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ရှမ်းပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌ စစ်ခွန်ချို တင်သွင်းသော ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင် ရေးအဆိုကို ထောက်ခံတင်ပြခဲ့သည်။
- * ၁၉၆၂ ခု မတ်လ ၂ ရက် တော်လှန်ရေးကောင်စီအမည်ခံ စစ်တပ်မှ ဒုတိယအကြိမ် အာဏာသိမ်းစဉ် ရှမ်းပြည်ခေါင်းဆောင်များနှင့်အတူ အထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။ အင်း စိန်တွဲဘက်ထောင်တွင် ၈ နှစ်နေခဲ့ရပြီး ၁၉၇၀ ခု မတ်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ပြန်လွတ် လာသည်။
- * ၁၉၇၅ မှ ၁၉၈၀ ခုနှစ်အထိ တက္ကစီကားမောင်း၍ အသက်မွေးခဲ့သည်။ ၁၉၈၀ ခုတွင် နိုင်ငံရေးပင်စင် ရသည်။ ဦးထွန်းမြင် ကိုမေးလျှင် “ထောင်ကျယူသည်” ဟု ရယ်သလို မောသလို ပြန်ဖြေတတ်ပါသည်။
- * ၁၉၈၈ အရေးအခင်းကာလ တောင်ကြီးသပိတ်တွင် နာယက အဖြစ်ပါဝင်ဆောင်ရွက် သည်။
- * ရှမ်းပြည်တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ဖွဲ့စည်းရာတွင် ဦးဆောင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ဖွဲ့စည်းစတွင် ဒုဥက္ကဋ္ဌ၊ နောက်တွင် နာယကအဖြစ် ပါဝင်ဆောင် ရွက်ခဲ့သည်။

သွားရောက်ခဲ့သော နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်များ

- * ၁၉၄၇-၁၉၄၅ ခုနှစ်အထိ ဂျပန်ပြည်သို့ ပညာတော်သင်သွားရောက်ခဲ့သည်။
- * ၁၉၄၇-၁၉၄၈ ခုနှစ် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပနိုင်ငံများသို့ လေ့လာရေး အဖွဲ့နှင့် သွားရောက်ခဲ့သည်။
- * ၁၉၅၁ တရုတ်ပြည်တွင်ကျင်းပသည့် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကွန်ဂရက်သို့ သခင်ကိုယ် တော်မှိုင်းဦးစီးသော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွင် ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့သည်။
- * သခင်လွင်၊ ကိုလှဝင်း (တကသဥက္ကဋ္ဌ) တို့နှင့်အတူ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု (ရုရှား) နှင့် ဥရောပဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံများသို့ လေ့လာရေးခရီးသွားရောက်ခဲ့သည်။

ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာအုပ်စာတမ်းများ

- ၁။ ရှမ်းပြည်နှင့်စော်ဘွား (၁၉၅၂)
- ၂။ ရှမ်းပြည်ဘယ်လဲ (၁၉၅၅)
- ၃။ ရှမ်းပြည် ခွဲရေးတွဲရေး ပြဿနာ (၁၉၅၇)
- ၄။ ရှမ်းပြည်၏ နှစ်နာချက်များ (၁၉၅၇)
- ၅။ ပြည်ထောင်စုတွင်းမှ တန်းတူသော ရှမ်းပြည်(၁၉၆၁)

* ဤစာအုပ်မှာ ၁၉၆၀ ခု ဗိုလ်တထောင်သတင်းစာတွင် ဦးထွန်းမြင့်ရေးသော “ရှမ်း သမ္မတနိုင်ငံ ထူထောင်ကြမလား” ခေါင်းစဉ်ပါ အခန်းဆက်ဆောင်းပါးကို နာမည် ပြောင်း၍ ထုတ်ဝေခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစာအုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို အခြေခံ၍ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး ရှမ်းပြည်နယ်မူ (ဖက်ဒရယ်မူ) ကို ရေးဆွဲခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

အိမ်ထောင်ရေး

ပဒေသရာဇ်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေးသမားကြီး ဦးထွန်းမြင့်သည် ပဒေသရာဇ်၏ သမီး ပျိုညောင်ရွှေ ဇော်ဘွားကြီးစပ်ရွှေသိုက်၏ တူမ ဟဲဟိုး (ဟိုင်းဝိုး) မြို့စားစပ်ရွှေတင့်၏ သမီးနှင့် ဖူးစာမျှ၍ အိမ်ထောင်ကျခဲ့သည်။ သား ၂ ယောက် သမီး ၁ ယောက်၊ ပေါင်း ၃ ယောက်ထွန်းကားခဲ့သည်။ သားအလတ် စိုင်းဇေယျအောင် (ငေါင်းဆီလျှဲန် ရောင်နီ တောက်) မှာ စစ်အာဏာရှင် စနစ်ဆန့်ကျင်ရေး ရှမ်းပြည် လူမျိုးပေါင်းစုံ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး (ရလလဖ-SNPLO) လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး တွင် အသက်ပေးလှူ သွားခဲ့သည်။

၁၉၉၇ ခု မေလ ၁၇ ရက်နေ့ နံနက် ၁၀ နာရီတွင် တောင်ကြီးမြို့နေအိမ်၌ လည်ချောင်းကင်ဆာရောဂါဖြင့် (အသက် ၇၇ နှစ်တွင်) ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်ခဲ့ပါသည်။

မှတ်ချက်။ သျှမ်းသံတော်ဆင့်မှ ထုတ်ဝေသော (ရှမ်းပြည်ဘယ်လဲ) စာအုပ်မှ ထုတ်နုတ် ဖော်ပြသည်။

ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ စစ်ယွက်စစ်

စပ်ယွက်စပ်

အမည်	ယွက်စပ်
အခြားအမည်	ကျော်အုန်း
မွေးနေ့	၂၄ ၊ ၄ ၊ ၁၉၅၉
မွေးရပ်	ကွန်ယွန်းရွာ၊ မိုင်းယဲ အုပ်စု၊ မိုင်းနောင်မြို့နယ်ခွဲ၊ ကျေးသီးမြို့နယ်။
မိဘ	စာရေး ဆန်လူး၊ နန်းလွိုင်ခမ်း
ပညာအရည်အချင်း	အစိုးရအလယ်တန်းကျောင်း၊ ပင်လုံမြို့။ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့၊ ဘန်ကောက်တက္ကသိုလ်တစ်ခု။
အိမ်ထောင်	(ယခင်) နန်းလှကြည်၊ (ယခု) နန်းလိန်ခမ်း သား (၂) ဦး၊ သမီး (၂) ဦး
၁၉၇၆	SURA တွင် ဝင်ရောက်အမှုထမ်း၊ ဆက်သွယ်ရေးသင်တန်းတက်ရောက်ပြီး ဥက္ကဋ္ဌကြီး စပ်ကွန်းဖိန်း၏ ဆက်သွယ်ရေးရုံးတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်။
၁၉၈၀	နိုင်ငံရေးနှင့် စပ်ရေးသင်တန်းတက်ရောက်ပြီးနောက် စပ်ကြောင်းတွင် တာဝန် ထမ်းဆောင်။

၁၉၈၂ ၁၀၁ တပ်ရင်းမှူးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်။ လုပ်ရှားရာဒေသမှာ လင်းခေး၊
မိုးနဲ၊ နမ့်ဇန့်၊ ခိုလမ်း၊ ကျိုင်းတောင်း ဒေသ။

၁၉၉၀ ရှမ်းပြည်အရှေ့ပိုင်း မိုင်းတုံမြို့နယ်တွင် တာဝန်ယူ။

၁၉၉၄ လွိုင်ဟင်ကောင် တိုက်ပွဲတွင် အောင်နိုင်၍ လူသိများလာ။

စင်ယွက်စစ်နှင့် နာမည်ကျော်ထိုင်းအဆိုတော် အက်ခရားဘောင်း

၁၉၉၆ MTA မှလက်နက်ချပြီးနောက်၊ SURA ကိုပြန်လည်ထူထောင်။ SSA၊ SSNA
တို့နှင့်ပူးပေါင်းပြီး SSA အမည်တခုတည်းကို အသုံးပြုရန်ဆုံးဖြတ်၊ အစိုးရနှင့်
အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးရ ယူရန်ကြိုးစားခဲ့၊ မအောင်မြင်။ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း၊
၁၁ မြို့နယ်ရှိ ကျေးရွာပေါင်း ၁၅၀၀ အဓမ္မပြောင်းရွှေ့ခံရ။

၁၉၉၉ ထိုင်းနယ်စပ် လွိုင်တိုင်းလှိုင်းတွင် ဌာနချုပ်ဖွင့်လှစ်။

၂၀၀၀ ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ (RCSS) ကိုဖွဲ့စည်း။

၂၀၁၁ အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ်ချုပ်။

**“နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းနဲ့ မဖြေရှင်းသမျှကာလပတ်လုံး
ခွဲထွက်ရေးဆိုတာ ရှိနေမှာဘဲ။ ခွဲထွက်ရေးမရှိစေချင်ရင် နိုင်ငံရေးပြဿနာကို
နိုင်ငံရေးနည်းနဲ့သာ ဖြေရှင်းသင့်တယ်။”**

ထိုင်းဘာသာကို သင်ယူပြီးနောက် နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးဘာသာရပ်များကို ထိုင်းဘာသာဖြင့်လေ့လာခဲ့သည်။ ကျိုင်းတုံတွင် ဒုတိယအကြိမ် ပြည်ထောင်စုအဆင့်ဆွေးနွေးပွဲ သွားရောက်စဉ်က အင်္ဂလိပ်ဘာသာ သင်ယူရန် ခက်မခက်၊ ကြာမကြာ မေးပါသေးသည်။ စာရေးသူက သူကဲ့သို့ ဉာဏ်ထက်သူအတွက်များမကြာမီ တတ်မြောက်နိုင်ကြောင်း၊ ခေတ်မီဖြတ်လမ်း အင်္ဂလိပ်စာသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများလည်းရှိကြောင်း ဖြေကြားခဲ့သည်။

စဝ်ဇန့်ယောင်ဟေ့

အမည်
အခြားအမည်
မွေးနေ့
မွေးရပ်

စဝ်ဇန့်ယောင်ဟေ့။
စဝ်ဆေလိန်ဖ၊ စဝ်ဆေပိုင်၊ ခွန်လွန်ဖု၊ Eugene Thaike
၂၆ ၊ ၄ ၊ ၁၉၃၉ ခုနှစ်
ပြည်ထောင်စု ရှမ်းပြည် (Federal Shan States) ယောင်ဟေ့၊
ဟော်နန်းတွင်မွေးဖွား။

မိဘ

ညောင်ရွှေ (ယောင်ဟေ့) ဇော်ဘွားကြီး၊ စဝ်ရွှေသိုက်၊ ပြည်ထောင်
စု၏ ပထမဦး သမ္မတကြီး (၁၉၄၈-၁၉၅၂) နှင့် သိန္နီ (ဆဲန်ဝီ)
ဇော်ဘွားကြီး ခွန်ဆန်တွန်ဟုန်း၏ သမီးတော် ယောင်ဟေ့၊
မဟာဒေဝီ စဝ်နန်းဟိန်းခမ်း (ရှမ်းပြည်စစ်ကောင်စီ SSWC ဥက္ကဋ္ဌ
ဟောင်း)

- ညီအစ်ကိုမောင်နှမ
 - စင်ဆေခန်ဖ (စင်ဆေ)
 - စင်ဆေလိန်ဖ (စင်ဖန်)
 - စင်ယိုင်းဆီတာ (စင်ယိုင်း)
 - စင်ဆေဟန်ဖ (စင်မီ) - မတ်လ ၂ ရက်နေ့ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ဗိုလ်နေဝင်းစစ်အုပ်စု အာဏာသိမ်းစဉ် ရန်ကုန်ဟော်နန်းတွင် အပစ်သတ်ခံရ။
 - စင်ဆေဟန်ဖ (စင်ဟန်)
 - စင်ယိုင်းရတနာဆိုင်လင်း (စင်လင်း)
- အိမ်ထောင်
 - နန်းနုမြင့် (ကျိုင်းတုံ)
- သားသမီး
 - စင်ဟန်းဖ ယောင်ဟွေ၊ စင်အွမ်ဂျနား ယောင်ဟွေ.

စင်ဖန်ယောင်ဟွေ၏ သမိုင်းမှတ်တိုင်များ

- ၁၉၅၇ ရန်ကုန် မက်သဒစ်ကျောင်းတွင် ၁၀ တန်းအောင်။
- ၁၉၆၁ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် သမိုင်းအဓိကဖြင့် ဘီအေ (B.A) အောင်၊ အင်္ဂလိပ် စာဌာနတွင် ကထိကဆရာအဖြစ် ဝင်လုပ်။
- ၁၉၆၃ ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (SSIA) တွင် တော်လှန်ရေးဝင်လုပ် (နောက်ပိုင်း SSA အဖြစ်ဖွဲ့စည်း)။ ဗိုလ်နေဝင်း၏ တော်လှန်ရေးကောင်စီမှ ဖိတ်ကြားသော ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲသို့ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် အဖြစ် သွားဆွေးနွေး။
- ၁၉၆၄ SSA ၏ တပ်မဟာ ၁ တပ်မဟာမှူး။
- ၁၉၆၆ SSA ဗဟိုဦးစီးအဖွဲ့ဝင်နှင့် ဒုစစ်ဦးစီးချုပ်။
- ၁၉၆၈ SSA အမှတ် ၁ စစ်တိုင်းမှူး။
- ၁၉၇၁ ရှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ SSPP ကိုဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းထူထောင်ပြီးနောက် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး အဖြစ် တာဝန်ယူ။
- ၁၉၇၆ နှလုံးရောဂါကြောင့် ချင်းမိုင်တွင် အနားယူ။ နှလုံးခွဲစိတ်ကုသမှုခံယူ။
- ၁၉၈၄ The Shan of Burma စာအုပ်ရေးသားထုတ်ဝေ (စင်္ကာပူအမျိုးသားတက္ကသိုလ် တွင် ပုံနှိပ်)။
- ၁၉၈၅ ကနေဒါနိုင်ငံသို့ တစ်သားစုလုံး ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်။
- ၁၉၉၀ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ မဟာဝိဇ္ဇာ အမ်အေ (M.A) ဘွဲ့ရ။

စင်ဖရန်စစ္စကိုနှင့် ဇနီးနန်းနန်မြင့်

- ၁၉၉၆ ရှမ်းအမျိုးသား ဒီမိုကရက်တစ်အစည်းအရုံး SDU အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ် လက်ခံ။
- ၁၉၉၇ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံဘာသာဖြင့် Ph.D ပါရဂူဘွဲ့ရ။
- ၁၉၉၈ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (လွတ်မြောက်နယ်မြေ) UNLD-LA ကို ပါဝင်ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်း။
- ၁၉၉၉ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအစီအစဉ် NRP နှင့် ပြည်ထောင်စု ညွှန်ပေါင်းအစိုးရ NCGUB ၏ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်။
- ၂၀၀၁ နောက်ပိုင်းတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများကောင်စီ ENC ဖြစ်လာမည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများညီညွတ်ရေးနှင့်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကော်မတီ (ENSCC) ၏ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်။
- ၂၀၀၄ ENSCC ၏ ဥက္ကဋ္ဌ၊ မေလအတွင်း ဆေးစစ်ကြည့်ရာ ဦးနော်အသားပို အကျိတ်ရောဂါတွေ့ရှိ၊ ဇူလိုင် ၂၄ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်အနိစ္စရောက်။

စင်ဇန်ယောင်ဟော့၏ အဆိုအမိန့်အချို့

ပြည်ထောင်စု ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်က ဘာလဲ။ ပြည်ထောင်တွေလာစုတာ။ အဓိပ္ပာယ်ကတော့ Federalism ပဲ။ ပြည်မဆိုတာမရှိဘူး။ အင်္ဂလန် England ကိုတော့ Unitary Decentralized System လို့ခေါ်တယ်။ တပြည်ထောင်စနစ် ပဲ။ ဒါပေမယ့် ဗဟိုမှ အာဏာခွဲဝေမှုရှိတယ်။

ကျနော်တို့ဒီမှာဖြစ်တာက Unitary ဖြစ်တယ်။ Decentralize မဖြစ်ဘူး။ မြားနားတဲ့ Unitary နိုင်ငံစနစ်ဖြစ်နေ တယ်။ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ ပါလီမန်မှာ အမတ်အများစုက ဗမာပြည်ပဲ။ Burma State တင်မကဘဲ ဘယ်လိုသဏ္ဍာန်ဆောင်သွားလဲဆိုရင် ပြည်မကြီးဖြစ်သွားတယ်။

အဲဒီတုန်းက ဗမာထဲမှာ Legal Constitutional lawyer ပဲရှိတယ်။ Constitution Expert မရှိဘူး။ ဦးချန်ထွန်းဆိုတာ Lawyer ပဲ။ အဲလိုဖြစ်နေတော့ Constitution ဆိုတာ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်ဖြစ်နေတော့ အင်္ဂလိပ် model ပဲရှိတယ်။ အဲဒါကို adapt လုပ်ပြီး တော့ Constitution ပြန်ဆွဲတာပဲလို့ ယူဆရတယ်။

ရှင်းနေတာက ဗိုလ်နေဝင်းဟာ အာဏာရချင်လို့ အာဏာသိမ်းတာပဲဖြစ်တယ်။ အဲလိုဖြစ်တော့ သူတို့အခွင့်ကောင်းယူပြီး federal ကို ခွဲထွက်ရေးလို့ပြောတယ်။ တကယ် ဆိုရင် federal နဲ့ ခွဲထွက်ရေးက ဘာမှမဆိုင်ဘူး။

ပြည်ထောင်စုဆိုတာ အိမ်ကြီးပုံစံမဟုတ်ဘူး။ အိမ်ကြီးတခုထဲမှာ အိမ်ပိုင်ရှင် ရှိပြီးတော့ ကျနော်တို့ရှမ်းတွေ၊ ကချင်တွေက အခန်းခွဲဝေပေးပြီးနေရတဲ့ လူတွေမဟုတ်ဘူး။ ပြည်ထောင်စုဆိုတာ ရွာပုံစံပါ။ ရွာထဲမှာ အိမ်ကြီးရှိမယ်။ အိမ်ငယ်ရှိမယ်။ တချို့အိမ်က မိသားစုဝင် ၄-၅ ယောက်ရှိမယ်။ တချို့မိသားစုက ကြီးမယ်။ လူ ၁၀-၂၀ ယောက်ရှိချင် ရှိမယ်။ အိမ်ကြီးကြီးရှိမယ်။ အိမ်သေးသေးရှိမယ်။ ဆင်းရဲတဲ့အိမ်ရှိမယ်။ ချမ်းသာတဲ့အိမ် ရှိမယ်။ ဒီရွာထဲက အိမ်တွေဟာ ကိုယ့်ဝင်း ကိုယ့်ခြံထဲမှာ လွတ်လွတ်လပ်လပ်ပဲ။ ခင်ဗျားတို့ မိသားစုက ဆန်ဘဲစိုက်ရမယ်။ မြေပဲမစိုက်ရဘူးလို့ ဘယ်သူမှ အမိန့်မချဘူး။ အခုငါတို့ ဒီရွာမှာ နွားမွေးရမယ်။ မင်းတို့ကြက်မမွေးရဘူးလို့ ဘယ်သူမှမပြောဘူး။ နွားမွေးချင်တဲ့ လူမွေး၊ ကုန်သည် ဖြစ်ချင်တဲ့လူဖြစ်၊ ဒီလိုရွာပုံစံက Federal ပဲ။

သံအမတ်တွေ Washington DC မှာ seminar အတူတက်တုန်း ကျနော် Federal အကြောင်း paper တင်တာကိုး။ Publicly officially မဟုတ်တဲ့ နားတဲ့အချိန်၊ အပြင် မှာ နှုတ်ဆက်စကားပြောတော့ ဗမာ senior ambassador တွေ ပြောတာက - ဟုတ်တယ် တဲ့၊ ကျနော်တို့လည်း သဘောတူပါတယ်။ ခင်ဗျားဖတ်တဲ့ စာတမ်း paper ကို ကျနော်တို့ ကန်ကွက်ဖို့ လုံးဝ မရှိပါဘူး။ ဒါကို ကျနော်တို့ နားလည်ပါတယ်။ ဒီလိုဘဲဖြစ်ရမယ်- တဲ့။ ဒါပေမယ့်အခုချိန်မှာတော့ ဖက်ဒရယ် ဆိုတဲ့စကားလုံးကို မသုံးနိုင်ဘူးလို့ပြောတယ်။

မှတ်ချက် - သူ့မိသားစုဆင့်မှ ထုတ်ဝေသော (ကွန်းခို) စာစောင်မှ ထုတ်နုတ်ဖော် ပြသည်။

စင်ဆိုင်စမ် (SSPP ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း) နှင့် စာရေးသူ

**နောက်ဆက်တွဲ (ခ)
ပင်လုံစာချုပ်
(၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၂ ရက်နေ့)**

မြန်မာဘုရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီမှ အဖွဲ့ဝင်အချို့၊ စပ်ဖများအားလုံး နှင့် ပြည်ထောင်စုရုံးများပြည်၊ ကချင်တောင်တန်းများနှင့် ချင်းတောင်တန်းဒေသများမှ ကိုယ်စား လှယ်များတို့ တက်ရောက်ကြသော ပင်လုံမြို့တွင် ကျင်းပသည့် ညီလာခံကြီးတစ်ရပ်တွင် ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များသည် ကြားဖြတ်မြန်မာအစိုးရနှင့် ချက်ချင်းပူးပေါင်းခြင်း အားဖြင့် ရှမ်း၊ ကချင်နှင့် ချင်းတို့သည် လွတ်လပ်ရေးကို ပိုမို၍ လျင်မြန်စွာရရှိလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်နှင့်အညီ ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များက ကန့်ကွက်သူမရှိဘဲ အောက် ပါအတိုင်း သဘောတူညီကြလေသည်။

၁။ တောင်တန်းသားများစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအဖွဲ့ (တ-စ-ည-ဖ)ကိုယ် စားလှယ်များ ၏ အကြံပြု ထောက်ခံချက် အရ တောင်တန်းသားများ၏ကိုယ်စားလှယ် တဦးကို ဘုရင်ခံက ရွေးချယ်၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို တောင်တန်းဒေသများဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံ အဖြစ် ခန့်ထားပြီး အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာများကို အလားတူ အပ်နှင်းရမည်။

၂။ ထိုအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရင်ခံ၏အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် ဌာနလက်ကိုင်မရှိ၊ ကောင်စီဝင် တဦးအဖြစ် ခန့်ထား၍ ကာကွယ်ရေးနှင့် ပြည်ပကိစ္စရပ်များတွင် အခြေခံဥပဒေထုံးနည်းအရ အမှုဆောင်ကောင်စီ၏ အာဏာလက်အောက်သို့ ရောက်ရှိသည့်နည်းတူ တောင်တန်းဒေသများကိုလည်း အမှုဆောင်ကောင်စီ၏ အာဏာလက်အောက်သို့ ရောက်ရှိစေရမည်။ ဤနည်းလမ်းများအတိုင်း တောင် တန်းဒေသဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်အား အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာကို အလားတူ ပေးအပ်ရမည်။

၃။ အဆိုပါအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ၎င်းနှင့် လူမျိုးချင်းမတူသော ဒုတိယအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် နှစ်ဦးက ကူညီစေရမည်။ ရှေးဦးစွာ ဒုတိယအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးတို့သည် ၎င်းတို့ အသီးသီး သက်ဆိုင်သည့်နယ်များ၏ ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်၍ အတိုင် ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်မှာ အခြားတောင်တန်းဒေသအားလုံးတို့၏ ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက် စေ ရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ထုံးနည်းဥပဒေအရ ပူးတွဲတာဝန်ယူရသည့်မှုအ တိုင်း ရွက်ဆောင်စေရမည်။

- ၄။ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်သည် အမှုဆောင်ကောင်စီတွင် အဖွဲ့ဝင်လူကြီးအနေဖြင့် တောင်တန်းဒေသများ၏ တဦးတည်းကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ပါဝင်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဒုတိယအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်များသည် တောင်တန်းဒေသများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးကြသည့်အခါ အမှုဆောင်ကောင်စီအစည်းအဝေးများတွင် တက်ရောက်နိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
- ၅။ အထက်တွင် သဘောတူညီသည့်အတိုင်း ဘုရင်ခံ၏အမှုဆောင်ကောင်စီကို တိုးချဲ့မည်ဖြစ်သော်လည်း တောင်တန်းဒေသများ၏ နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ယခုခံစားနေရသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးကို မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို တစ်စုံတစ်ရာ လက်လွှတ်စေရန် အဆိုပါ ကောင်စီက လုံးဝပြုလုပ်ခြင်းမရှိစေရ။ တောင်တန်းဒေသများအတွက် နယ်တွင်းအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့် အခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရှိစေရမည်ဟု မူအားဖြင့် သဘောတူညီကြသည်။
- ၆။ ပူးပေါင်းထားပြီးသည့် မြန်မာပြည်တွင်း သီးသန့်ကချင်ပြည်နယ်တစ်ခု နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် တည်ထောင်ခြင်း မေးခွန်းသည် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်က ဆုံးဖြတ် ရန်ဖြစ်သော်လည်း ဤကဲ့သို့သီးခြားပြည်နယ်တစ်ခု ထားရှိသင့်ကြောင်းကို သဘောတူညီကြသည်။ ဤရည်ရွယ်ချက် အထောက်အကူအညီအဖြစ် ပထမခြေလှမ်းအနေဖြင့် ၁၉၃၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရအက်ဥပဒေအရ၊ နောက်ဆက်တွဲစာရင်းပါ အပိုင်း ၂ - ဒေသများကဲ့သို့ မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော်ခရိုင်တို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးတွင် တောင်တန်းဒေသအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဒုတိယအတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဆွေးနွေး တိုင်ပင်ရမည်။
- ၇။ နယ်စပ်ဒေသများ၏ နိုင်ငံသားတို့သည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင် အခြေခံများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသော အခွင့်အရေးများနှင့် ရပိုင်ခွင့်များကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။
- ၈။ ဤစာချုပ်တွင် သဘောတူညီကြသည့်အစီအစဉ်တို့မှာ ပြည်ထောင်စုရှမ်းပြည်နယ်စုတွင် ယခုအပ်နှင်းထားပြီးသော ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ကို ထိခိုက်ခြင်းမရှိစေရန်။

၉။ ဤစာချုပ်တွင် သဘောတူညီကြသည့်အစီအစဉ်တို့မှာ မြန်မာပြည် အခွန်တော်
 ငွေများမှ ကချင်တောင်တန်းဒေသများ နှင့် ချင်းတောင်တန်းဒေသများက ရသင့်
 ရထိုက်သော ဘဏ္ဍာရေး အကူအညီကို ထိခိုက်ခြင်းမရှိစေရ။ မြန်မာပြည်နှင့် ပြည်
 ထောင်စုရှမ်းပြည်တို့၏ ဘဏ္ဍာရေးအစီအစဉ်များကဲ့သို့ ကချင်တောင်တန်းဒေသ
 နှင့် ချင်းတောင်တန်းဒေသများတို့အတွက် အလားတူအစီအစဉ်များကို ထားရှိ
 ကျင့်သုံးရန် ဖြစ်နိုင်မည်။ မဖြစ်နိုင်မည်ကို ဘရင်ခံ၏ အမှုဆောင်ကောင်စီက၊
 တောင်တန်းဒေသများ၏ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဒုတိယ အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်
 အတူ စစ်ဆေးကြည့်ရှုရမည်။

ရှမ်းကော်မတီ

- (ပုံ) ခွန်ပန်းစိန်၊ တောင်ပိုင် စပ်ဖလုံ။
- (ပုံ) စင်ရွှေသိုက်၊ ညောင်ရွှေစပ်ဖလုံ။
- (ပုံ) စင်ဟုံဖ၊ မြောက်သိန္နီစပ်ဖလုံ။
- (ပုံ) စင်နွံ၊ လဲချားစပ်ဖလုံ။
- (ပုံ) စင်စံထွန်း၊ မိုင်းပွန်စပ်ဖလုံ။
- (ပုံ) စင်ထွန်းအေး သာမိုင်းခမ်းစပ်ဖလုံ။
- (ပုံ) ဦးဖြူ၊ သထုံစပ်ဖလုံ၏ ကိုယ်စားလှယ်။
- (ပုံ) ခွန်ဖုံး၊ ကချင်ကိုယ်စားလှယ် (မြောက်သိန္နီ)။
- (ပုံ) ဦးတင်ဇ။
- (ပုံ) ဦးထွန်းမြင့်။
- (ပုံ) ဦးကြာပု။
- (ပုံ) ဦးခွန်စော။
- (ပုံ) စင်ယိပ်ဖ။
- (ပုံ) ခွန်ထီး။

မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ

(ပုံ) အောင်ဆန်း ၁၂/၂/၁၉၄၇

ကချင်ကော်မတီ

- (ပုံ) ဆမားဒူးဆင်ဝါးနောင်
(မြစ်ကြီးနား)။
- (ပုံ) ဒူးဝါးဇော်ရစ်၊ (မြစ်ကြီးနား)။
- (ပုံ) ဒူးဝါးဒင်ရတန်၊ (မြစ်ကြီးနား)။
- (ပုံ) ဒူးဝါး ဇော်လ၊ (မြစ်ကြီးနား)။
- (ပုံ) ဒူးဝါးဇော်လွန်း၊ (ပန်းမော်)။
- (ပုံ) ဒူးဝါးလပန်းဂရောင်၊ (ပန်းမော်)။

ချင်းကော်မတီ

- (ပုံ) ဦးလွှာမူန်း၊ အေတီအမ်-
အိုင်အေအက်(စ်) အမ်ဖလမ်း။
- (ပုံ) ဦးသောင်ဇာခပ်၊ အေတီအမ်
တီးတိန်။
- (ပုံ) ဦးကီးယိုးမန်း၊ အေတီအမ်၊
ဟားခါး။

နောက်ဆက်တွဲ (၈)
၁၉၄၇ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

အခန်း ၁၀
ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး

၂၀၁။ ။ ဤအခြေခံဥပဒေ၌သော်၎င်း၊ ပုဒ်မ ၁၉၉ အရ ပါလီမန်က ပြုသော အက်ဥပဒေ
၌သော်၎င်း အခြားပြဌာန်းချက် ပြုထားခြင်းမရှိလျှင်၊ အောက်၌ ပြဌာန်းထား
သော စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ၊ ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံမှ ခွဲထွက်နိုင်ရန် ပြည်
နယ်တိုင်း၌ အခွင့်အရေး ရှိရမည်။

၂၀၂။ ။ ဤအခြေခံဥပဒေအာဏာ တည်သည့်နေ့မှ ဆယ်နှစ်အတွင်း ခွဲထွက်နိုင်သော
အခွင့်အရေးကို အသုံးမပြုရ။

၂၀၃။ ။ (၁) ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေးကို သုံးစွဲလိုသော ပြည်နယ်သည်၊ ခွဲထွက်
လိုကြောင်း အဆိုကို မိမိ၏ ပြည်နယ်ကောင်စီတွင် တင်သွင်းအတည်ပြုရမည်။
ပြည်နယ်ကောင်စီရှိ အမတ်စုစုပေါင်းအနက် သုံးပုံနှစ်ပုံ အောက် မလျော့သော
အမတ်များက ထိုအဆိုကို ထောက်ခံ၍ မဲပေးခြင်း မပြုလျှင်၊ အတည်ပြုမည်ဟု
မမှတ်ယူရ။

(၂) သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်၏ ဥက္ကဋ္ဌသည် ပြည်နယ်ကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ခြင်း
ကို နိုင်ငံတော်သမ္မတအား အကြောင်းကြားရမည်။ ထို့ပြင် အတည်ပြုလိုက်
သော ကောင်စီ၏ သဘာပတိက ဟုတ်မှန်ကြောင်းလက်မှတ် ရေးထိုးသော
ဆုံးဖြတ်ချက်မိတ္တူတစောင်ကို နိုင်ငံတော် သမ္မတထံသို့ ပြည်နယ်ဥက္ကဋ္ဌက
တင်ပြရမည်။

၂၀၄။ ။ ထိုအခါ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည်၊ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်၏ လူထုဆန္ဒပွဲကို
ကျင်းပစေရန် အမိန့်ထုတ်ရမည်။ လူထုဆန္ဒပွဲကို ကျင်းပခြင်းမှာ သက်ဆိုင်ရာ
ပြည်နယ်ရှိ ပြည်သူတို့၏ ဆန္ဒအမှန်ကို သိနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။

၂၀၅။ ။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည်၊ လူထုဆန္ဒပွဲ ကော်မရှင်တဖွဲ့ကို ခန့်ရမည်။ ထိုအဖွဲ့တွင် ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံမှ၎င်း၊ သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်မှ၎င်း ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေအညီအမျှပါဝင်ရမည်။ ထိုအဖွဲ့သည် လူထုဆန္ဒပွဲကို ကြီးကြပ်စီမံရန် ဖြစ်သည်။

၂၀၆။ ။ ဤအခန်းရှိ ပြဌာန်းချက်များနှင့် မဆန့်ကျင်စေဘဲ၊ အဆိုပါ ခွဲထွက်နိုင်သော အခွင့်အရေး အသုံးပြုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စအားလုံးကို ဥပဒေဖြင့် စည်းမျဉ်း သတ်မှတ်ရမည်။

မှတ်ချက် - ထိုစဉ်က ကချင်၊ ကရင်၊ ကယား နှင့် ရှမ်း ၄ ပြည်နယ်သာ ရှိပါသည်။ ပုဒ်မ ၂၀၁ အရ ဆိုပါက ခွဲထွက်နိုင်ခွင့် ရှိသော ပြည်နယ်များမှာ ကယားနှင့်ရှမ်း ဖြစ်ပါသည်။

ကချင်နှင့်ကရင် တို့ကိုမူ ပုဒ်မ ၁၇၈ နှင့် ၁၈၁ (၁၀) တို့က အခန်း ၁၀ ပြဌာန်းချက်များနှင့် မသက်ဆိုင်စေရဟု ဖော်ပြထား ပါသည်။

စင်စန့်ယောင်ဟေ့နှင့် ထိုင်းဘုရင် ထိုင်းမိဘုရားကြီးတို့ ၁၉၇၈ ခုနှစ် မယ်အိုင်မြို့နယ် ဘန့်မိုင်မောက်ဇမ်ရွာတွင် တွေ့ဆုံကြစဉ်။

